



ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСНА ВІЙСЬКОВА АДМІНІСТРАЦІЯ

РОЗПОРЯДЖЕННЯ

18.12.2025

м.Полтава

№ 977

Про затвердження Регіонального
плану управління відходами у
Полтавській області до 2033 року

Відповідно до статей 6, 13, 41 Закону України „Про місцеві державні адміністрації”, частини другої статті 51 Закону України „Про управління відходами”, постанови Кабінету Міністрів України від 30 червня 2023 р. № 667 „Про затвердження Порядку розроблення та затвердження регіональних планів управління відходами”, враховуючи листи-погодження Міністерства розвитку громад та територій України від 21.10.2025 № 27444/25/10-25, Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України від 05.11.2025 № 6301-02/75245-06, з метою покращення системи моніторингу і контролю за управлінням відходами, запобігання негативному впливу відходів на навколишнє природне середовище і здоров'я людини:

Затвердити Регіональний план управління відходами у Полтавській області до 2033 року, що додається.

Тимчасово виконувач обов'язків начальника
обласної військової адміністрації

Володимир КОГУТ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Розпорядження начальника
Полтавської обласної
військової адміністрації
18.12.2025 № 977

РЕГІОНАЛЬНИЙ ПЛАН
управління відходами у Полтавській області до 2033 року

ВСТУП

Регіональний план управління відходами – це комплекс взаємно пов'язаних та узгоджених в часі заходів: організаційних, технологічних, технічних, ресурсозберігаючих, екологічних, санітарно-гігієнічних, фінансово-економічних, соціальних, інформаційних, спрямованих на розв'язання проблем сфери управління відходами у Полтавській області.

Регіональний план управління відходами у Полтавській області до 2033 року (далі – Регіональний план управління відходами) розробляється на виконання вимог Закону України „Про управління відходами”, відповідно до Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 р. № 820-р, на виконання завдань Національного плану управління відходами до 2033 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2024 р. № 1353-р, з урахуванням вимог Порядку розроблення та затвердження регіональних планів управління відходами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 червня 2023 р. № 667, та Методичних рекомендацій з розроблення регіональних планів управління відходами, затверджених наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 16 квітня 2024 р. № 403, з урахуванням європейських підходів з питань управління відходами, що базуються на положеннях:

Рамкової Директиви від 19 листопада 2008 року № 2008/98/ЄС Європейського парламенту та Ради „Про відходи та скасування деяких директив”;

Директиви Ради від 26 квітня 1999 року № 1999/31/ЄС „Про захоронення відходів”;

Директиви від 15 березня 2006 року № 2006/21/ЄС Європейського парламенту та Ради „Про управління відходами видобувних підприємств, та якою вносяться зміни до Директиви 2004/35/ЄС”;

Директиви від 20 грудня 1994 року 94/62/ЄС Європейського парламенту та Ради „Про упаковку та відходи упаковки”;

Директиви від 4 липня 2012 року № 2012/19/ЄС Європейського парламенту та Ради „Про відходи електричного та електронного обладнання (ВЕЕО)”;

Директиви від 6 вересня 2006 року № 2006/66/ЄС Європейського парламенту та Ради „Про батареї і акумулятори та відпрацьовані батареї і акумулятори”.

Метою Регіонального плану управління відходами є створення та забезпечення ефективного функціонування системи управління відходами у Полтавській області на інноваційних засадах, впровадження стратегічного планування, що передбачатиме виконання ряду заходів, спрямованих на реформування та удосконалення системи управління відходами в області, вибір оптимальної системи управління відходами та практичні заходи, що необхідні для її впровадження.

Регіональний план управління відходами спрямований на поліпшення стану благоустрою населених пунктів, охорони навколишнього природного середовища, санітарного та епідеміологічного благополуччя населення, створення умов для залучення коштів бюджетів усіх рівнів, інвестиційних та кредитних ресурсів, міжнародної технічної допомоги.

Основними завданнями Регіонального плану управління відходами є конкретні суспільні, інституційні, організаційно-технічні, регуляторні, освітньо-виховні, технологічні та технічні, екологічні заходи, які сформовані на основі заходів, передбачених Національною стратегією, Національним планом управління відходами, та спрямовані на реалізацію державної та регіональної політики у сфері управління відходами.

По кожному завданні є розписані заходи, відповідальні виконавці, строки здійснення заходів, джерела та обсяги фінансового забезпечення, засобів контролю за станом здійснення заходів та проведення моніторингу результатів їх впровадження у сфері управління відходами на території Полтавської області.

Регіональний план управління відходами охоплює всі види діяльності у сфері управління відходами на території Полтавської області.

Регіональний план управління відходами розроблено на період 10 років.

РОЗДІЛ I. ХАРАКТЕРИСТИКА РЕГІОНУ

1.1 Адміністративно-територіальний устрій

Полтавська область – адміністративно-територіальна одиниця України з обласним центром – м.Полтава. Територія області складає 28,75 тис. км². На півночі область межує з Чернігівською (протяжність меж – 107 км) і Сумською (238 км) областями; на півдні – з Дніпропетровською (173 км) і Кіровоградською (149 км); на сході – з Харківською (188 км); на заході – з Київською (19 км) та Черкаською (225 км) областями. Загальна протяжність меж Полтавської області становить близько 1100 км, з яких 162 км проведені по акваторіях Кременчуцького (98 км) і Кам'янського (64 км) водосховищ. Полтавську область утворено 22 вересня 1937 року, її сучасні межі встановлені у 1954 році.

Адміністративний поділ області до середини 2020 року складався з: 25 районів; 6 міст обласного підпорядкування; 10 міст районного підпорядкування; 20 селищ міського типу, 1805 сільських населених пунктів. Згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12 червня 2020 р. № 721-р адміністративно-територіальний устрій Полтавської області включає: райони – 4 (рис.1.1); територіальні громади – 60 (в тому числі 16 міських, 19 селищних, 25 сільських ОГ); міста – 16; селищ міського типу – 20; сільські населені пункти – 1803. Міста Полтавської області: Гадяч, Горішні Плавні, Кременчук, Лубни, Миргород, Полтава, Глобине, Гребінка, Заводське, Зіньків, Карлівка, Кобеляки, Лохвиця, Пирятин, Решетилівка, Хорол.



Рис. 1.1 Карта адміністративно-територіального устрою Полтавської області

Відповідно до постанови Верховної Ради України „Про утворення та ліквідацію районів” (від 17 липня 2020 р. № 807-IX) пункту 16 в Полтавській області створено 4 райони (рис. 1.2):

Кременчуцький район (з адміністративним центром у місті Кременчук) у складі територій Глобинської міської, Горішньоплавнівської міської, Градизької селищної, Кам'янопотоківської сільської, Козельщинської селищної, Кременчуцької міської, Новогалещинської селищної, Оболонської сільської, Омельницької сільської, Піщанської сільської, Пришибської сільської, Семенівської селищної територіальних громад, затверджених Кабінетом Міністрів України;

Лубенський район (з адміністративним центром у місті Лубни) у складі територій Гребінківської міської, Лубенської міської, Новооржицької селищної, Оржицької селищної, Пирятинської міської, Хорольської міської, Чорнухинської селищної територіальних громад, затверджених Кабінетом Міністрів України;

Миргородський район (з адміністративним центром у місті Миргород) у складі територій Білоцерківської сільської, Великобагачанської селищної, Великобудичанської сільської, Великосорочинської сільської, Гадяцької міської, Гоголівської селищної, Заводської міської, Комишнянської селищної, Краснолуцької сільської, Лохвицької міської, Лютенської сільської, Миргородської міської, Петрівсько-Роменської сільської, Ромоданівської селищної, Сенчанської сільської, Сергіївської сільської, Шишацької селищної територіальних громад, затверджених Кабінетом Міністрів України;

Полтавський район (з адміністративним центром у місті Полтава) у складі територій Білицької селищної, Великорублівської сільської, Диканської

селищної, Драбинівської сільської, Зіньківської міської, Карлівської міської, Кобеляцької міської, Коломацької сільської, Котелевської селищної, Ланнівської сільської, Мартинівської сільської, Мачухівської сільської, Машівської селищної, Михайлівської сільської, Нехворощанської сільської, Новосанжарської селищної, Новоселівської сільської, Опішнянської селищної, Полтавської міської, Решетилівської міської, Скороходівської селищної, Терешківської сільської, Чутівської селищної, Щербанівської сільської територіальних громад, затверджених Кабінетом Міністрів України.

Кількість наявного населення на 01.01.2022 за даними Головного управління статистики у Полтавській області становила 1352,3 тис. осіб, з них 848,1 тис. осіб (62,7%) – міське населення, 504,2 тис. осіб – сільське. Щільність населення – 47 осіб на 1км², менша, ніж в середньому по Україні (69 осіб/км²).

Відстань від центру області до Києва: залізницею – 333 км; шосейними шляхами – 337 км.

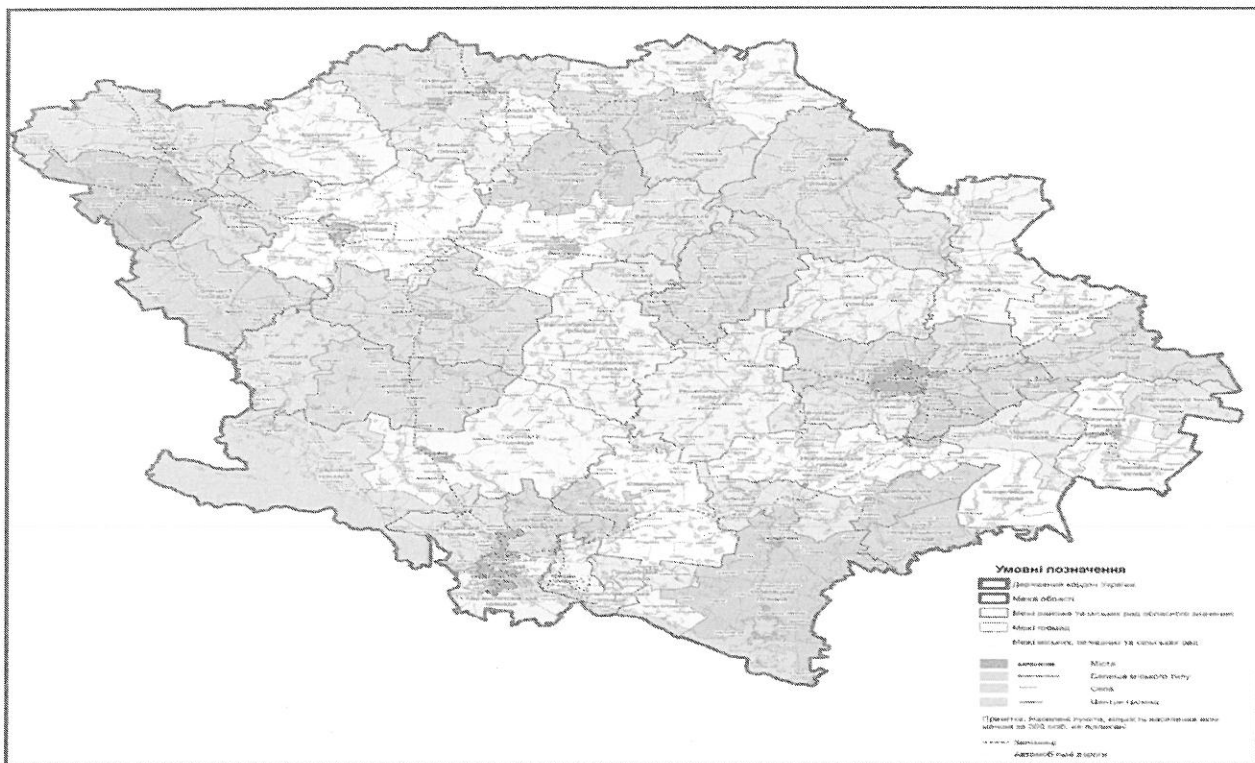


Рис.1.2 – Адміністративні центри та території територіальних громад Полтавської області

Таб. 1.1 – Адміністративно-територіальний поділ Полтавської області

Адміністративно-територіальні одиниці			
Райони	територіальні громади		
	міські	селищні	сільські
Полтавський	1.1.1.Зіньківська	1.2.1Білицька	1.3.1Великорублівська
	1.1.2 Карлівська	1.2.2Диканьська	1.3.2 Драбинівська
	1.1.3 Кобеляцька	1.2.3Котелевська	1.3.3 Коломацька
	1.1.4 Полтавська	1.2.4 Машівська	1.3.4 Мартинівська
	1.1.5 Решетилівська	1.2.5 Опішнянська	1.3.5 Мачухівська
		1.2.6 Чутівська	1.3.6 Нехворощанська
		1.2.7 Новосанжарська	1.3.7 Новоселівська
		1.2.8 Скороходівська	1.3.8 Терешківська
			1.3.9 Щербанівська
			1.3.10 Ланнівська
			1.3.11 Михайлівська

Миргородський	2.1.1 Гадяцька 2.1.2 Лохвицька 2.1.2 Миргородська 2.1.3 Заводська	2.2.1 Великобагачанська 2.2.2 Гоголівська 2.2.3 Комишніянська 2.2.4 Ромоданівська 2.2.5 Шишацька	2.3.1 Білоцерківська 2.3.2 Великобудищанська 2.3.3 Великосорочинська 2.3.4 Краснолуцька 2.3.5 Лютенська 2.3.6 Петрівсько-Роменська 2.3.7 Сенчанська 2.3.8 Сергіївська
Лубенський	3.1.1 Лубенська 3.1.2 Хорольська 3.1.3 Гребінківська 3.1.4 Пирятинська	3.2.1 Новооржицька 3.2.2 Оржицька 3.2.3 Чорнухинська	
Кременчуцький	4.1.1 Горішньоплавнівська 4.1.2 Кременчуцька 4.1.3 Глобинська	4.2.1 Градизька 4.2.2 Козельщинська 4.2.3 Новогалещинська 4.2.4 Семенівська	4.3.1 Кам'янопотоківська 4.3.2 Оболонська 4.3.3 Піщанська 4.3.4 Пришибська 4.3.5 Омельницька

Полтавський район — район в Україні, у східній частині Полтавської області.



Рис.1.3 – Територіальні громади Полтавського району

Полтавський район межує з Сумською, Харківською та Дніпропетровською областями. Утворений під час адміністративно-територіальної реформи в Україні 2020 року. Адміністративний центр – місто Полтава. Площа – 10859,6 км² (37,8% від площі області), населення – 578,697 тис. осіб (додаток

1.1). До складу району входять 24 територіальні громади, характеристика приведена на рис. 1.4 та додатку 1 (розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 червня 2020 р. № 721-р. „Про визначення адміністративних центрів та затвердження територій територіальних громад Полтавської області”).

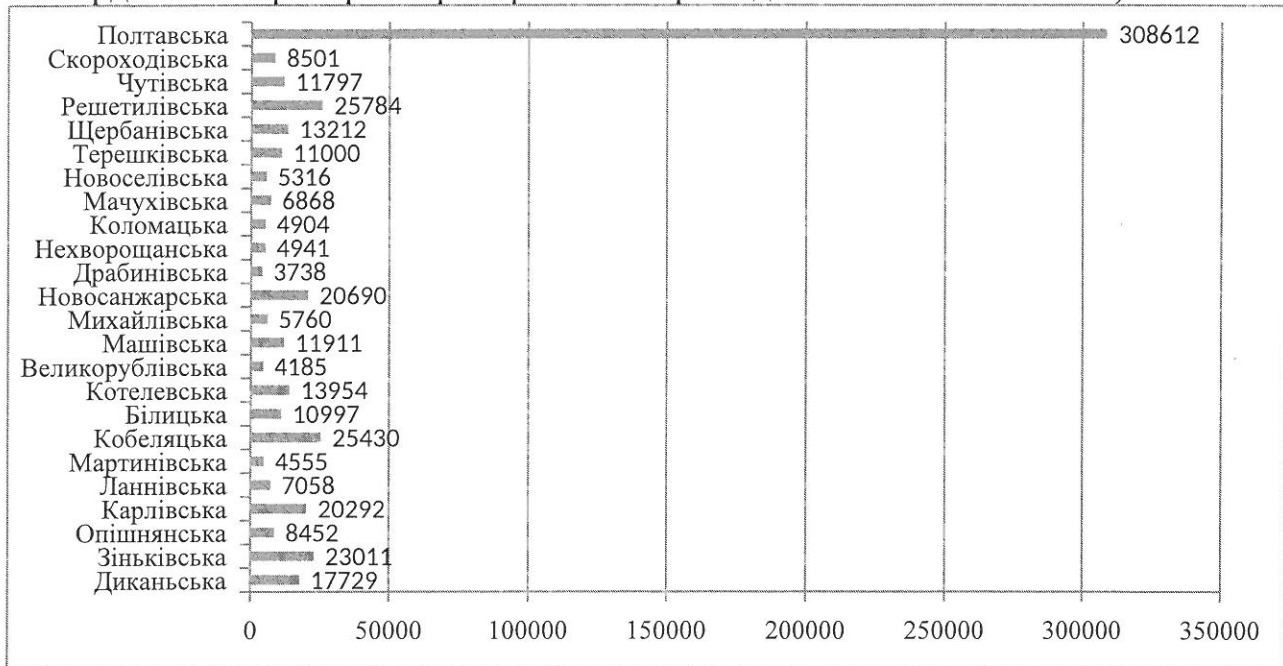


Рис. 1.4 – Характеристика громад Полтавського району за чисельністю населення, осіб (2024 рік, додаток 1, таб. 1.1)

Миргородський район – район в Україні, у північній та центральній частині Полтавської області і межує з Сумською та Чернігівською областями та був утворений під час адміністративно-територіальної реформи в Україні 2020 року. Адміністративний центр – місто Миргород. Площа м 6295,5 км² (21,9 % від площі області), населення – 196,932 тис. осіб. До складу району входять 17 територіальних громад (рис. 1.5). Характеристика району приведена на рис. 1.6 та додатку 1 (розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 червня 2020 р. № 721-р „Про визначення адміністративних центрів та затвердження територій територіальних громад Полтавської області”).



Рис. 1.5 – Територіальні громади Миргородського району

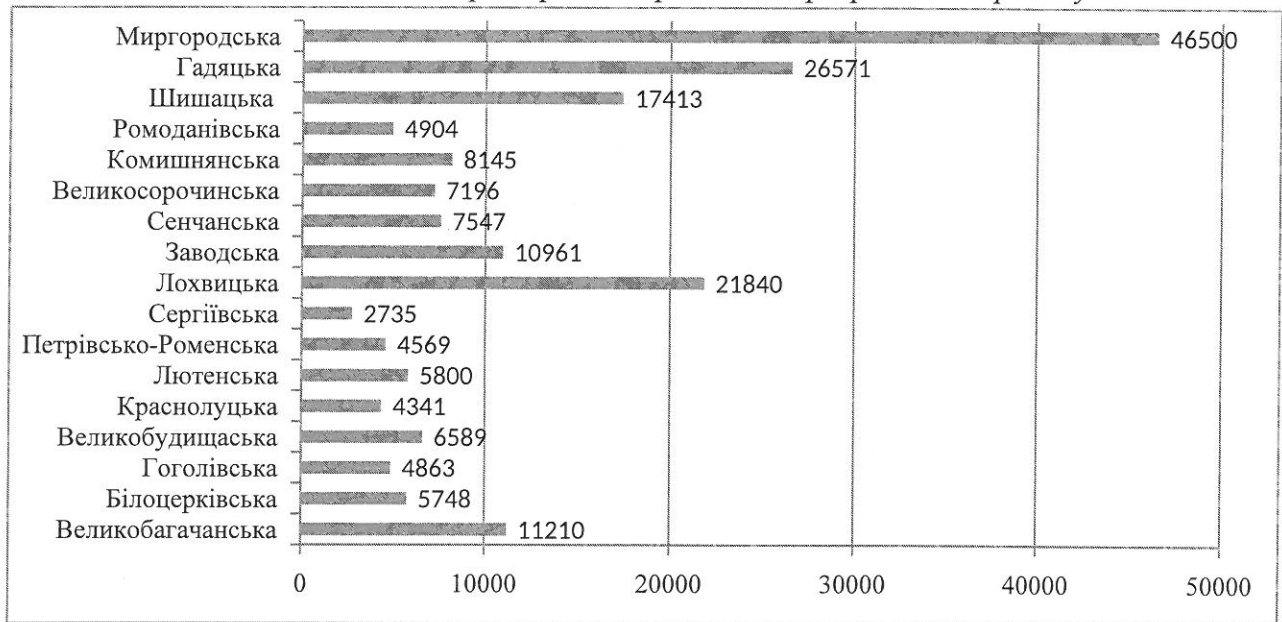


Рис. 1.6 – Характеристика громад Миргородського району за чисельністю населення, осіб (2024 рік, додаток 1, таб. 1.2)

Кременчуцький район – район в Україні, у південно-західній частині Полтавської області, межує з Черкаською та Кіровоградською областями, був утворений під час адміністративно-територіальної реформи в Україні 2020 року. Адміністративний центр – місто Кременчук. Площа – 6106,1 км² (21,3% від площі області), населення – 393,938 тис. осіб (2024). До складу району входять 12 територіальних громад (рис. 1.7). Характеристика району приведена на рис. 1.8 та додатку 1 (розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 червня 2020 р. № 721-р „Про визначення адміністративних центрів та затвердження територій територіальних громад Полтавської області”).



Рис. 1.7 – Територіальні громади Кременчуцького району

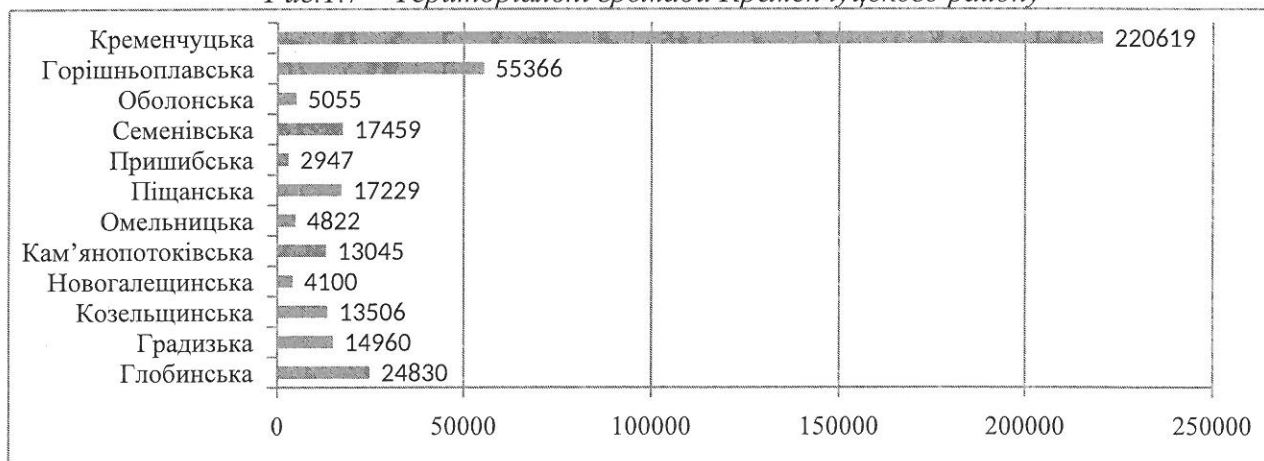


Рис. 1.8 – Характеристика громад Кременчуцького району за чисельністю населення, осіб (2024 рік, додаток 1, таб. 1.3)

Лубенський район – район в Україні, на заході Полтавської області та межує з Чернігівською, Київською та Черкаською областями. Був утворений під час адміністративно-територіальної реформи в Україні 2020 року. Адміністративний центр – місто Лубни. Площа – 5487,8 км² (19,1% від площі області), населення – 184,274 тис. осіб (2024). До складу району входять 7 територіальних громад (рис. 1.9). Характеристика району приведена на рис. 1.10 та додатку 1 (розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 червня 2020 р. № 721-р „Про визначення адміністративних центрів та затвердження територій територіальних громад Полтавської області”).



Рис.1.9 – Територіальні громади Лубенського району

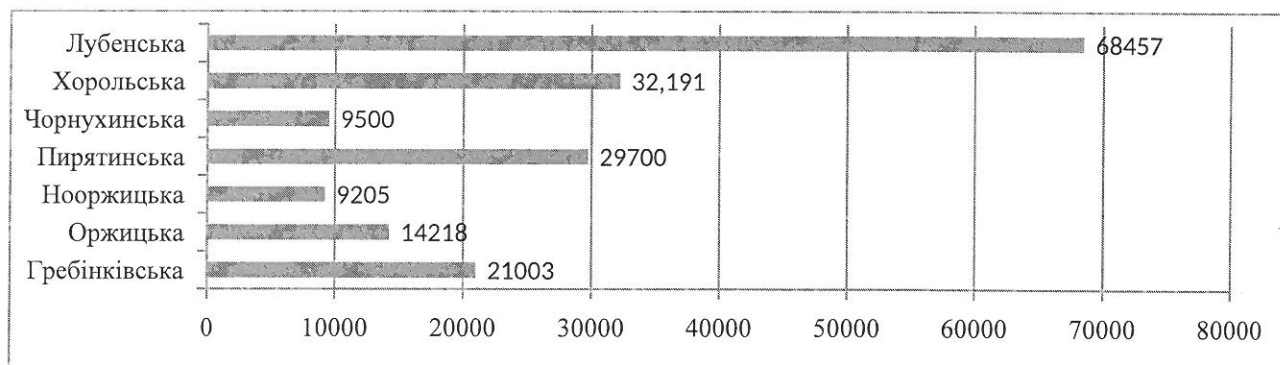


Рис. 1.10 – Характеристика громад Лубенського району за чисельністю населення, осіб (2024 рік, додаток 1, таб. 1.4)

Характеристика розподілу населення та площі за районами Полтавської області (станом на 2024 рік) наведено на рис. 1.11-1.12.

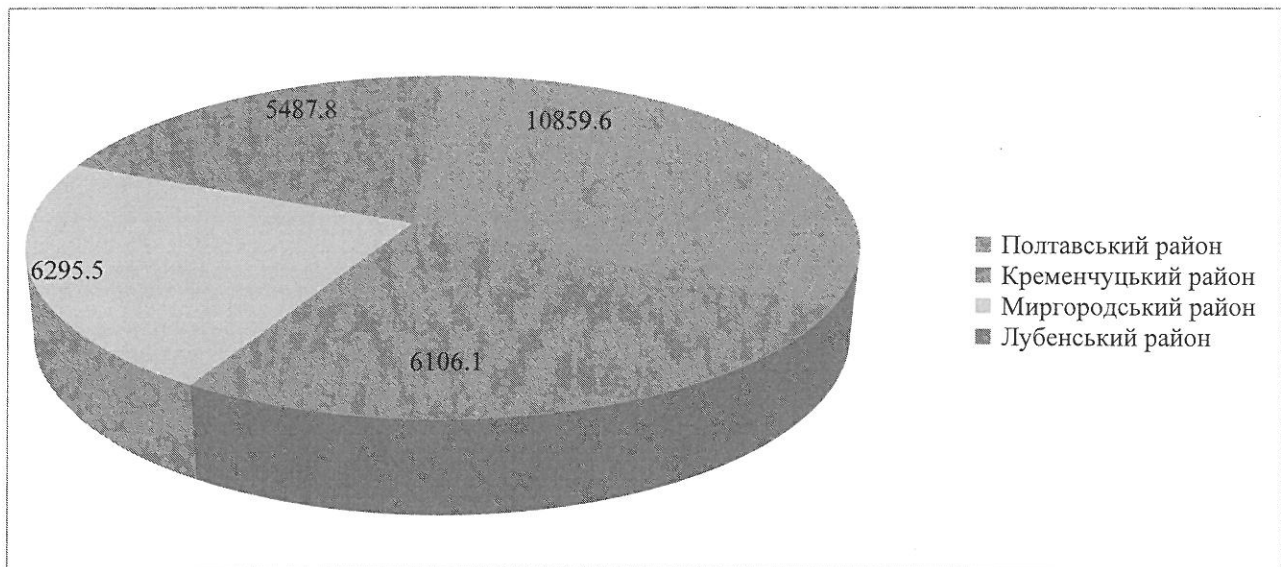


Рис. 1.11 – Характеристика розподілу площі за районами Полтавської області, км²

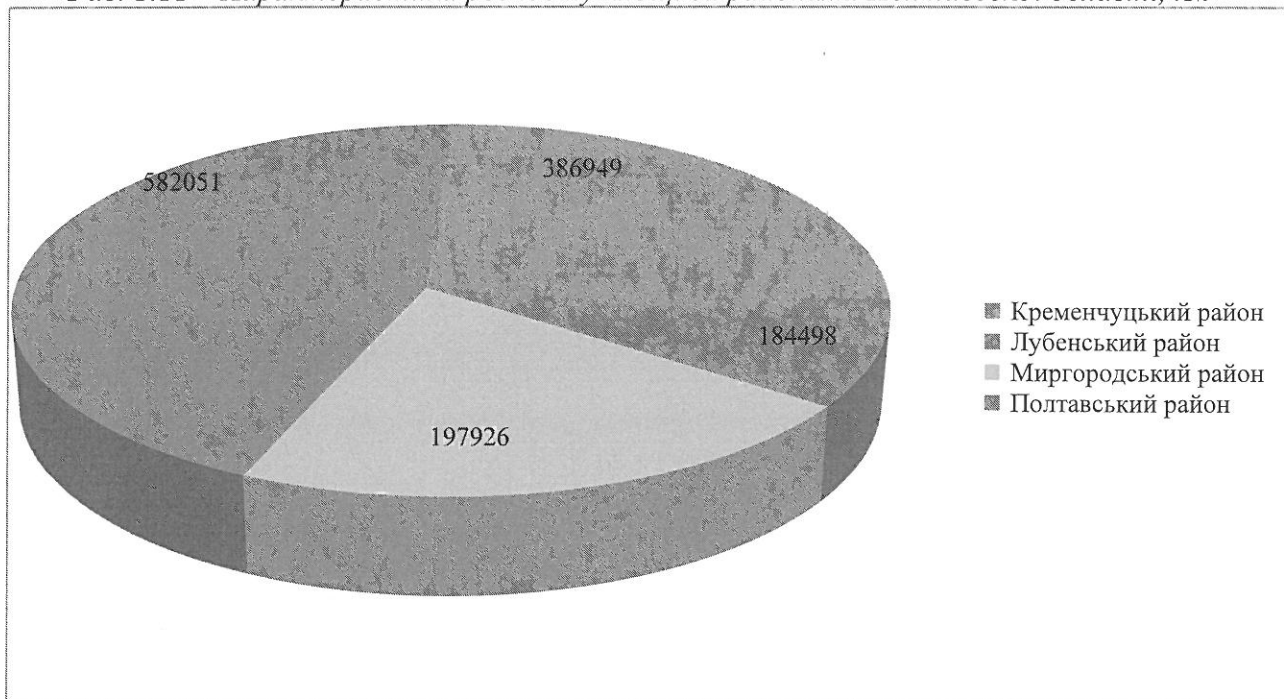


Рис. 1.12 – Чисельність населення по районах Полтавської області (2022 рік, за статистичними даними https://www.pl.ukrstat.gov.ua/main/stat_info/demo/demo1.htm)

Дані по районах Полтавської області, які постраждали внаслідок військових дій на їх території

В області триває активна робота щодо відновлення об'єктів інфраструктури, пошкоджених внаслідок збройної агресії з боку російської федерації. Наразі за рахунок коштів власників відновлено 278 об'єктів цивільної інфраструктури, в тому числі житлової.

За даними Програми соціально-економічного розвитку Полтавської області на 2024 рік для відбудови зруйнованої системи централізованого теплопостачання у м. Кременчуці отримано фінансування з фонду ліквідації наслідків збройної агресії – 215,5 млн грн.

З обласного бюджету в рамках Комплексної програми соціального захисту населення Полтавської області на 2021-2025 роки та з місцевих бюджетів

громадянам, житло яких постраждало від ворожих обстрілів та зазнало руйнувань, надано матеріальної допомоги на суму 2,6 млн грн.

Пошкоджені об'єкти по Миргородському району станом на 27.09.2024 наведені у таб. 1.2.

Таб. 1.2 – Пошкоджені об'єкти по Миргородському району станом на 27.09.2024

№ з/п	Тип	Кількість	Обсяг, тонн
1	Об'єкти житлової забудови	283 із них 119 квартир	37,740
2	Об'єкти соціальної інфраструктури	2	-
3	Навчальні заклади	2	-
4	Об'єкти критичної інфраструктури	-	-
5	Транспортні засоби	12	-

Дані про пошкоджені об'єкти по Полтавському району станом на 27.09.2024 наведені у таб. 1.3.

Таб. 1.3 – Пошкоджені об'єкти по Полтавському району станом на 27.09.2024

№ з/п	Тип	Кількість	Обсяг, тонн
1	Об'єкти житлової забудови	246 житлових будинків	2550,00
2	Об'єкти соціальної інфраструктури	0	0
3	Навчальні заклади	0	0
4	Об'єкти критичної інфраструктури	0	0
5	Транспортні засоби	0	0

Інформація про пошкоджені об'єкти у Лубенському районі: відповідно до листа від 27.09.2024 № 01-37/221 Лубенської районної військової адміністрації відходи, які утворилися у зв'язку з пошкодженням (руйнуванням) будівель та споруд, об'єктів благоустрою внаслідок бойових дій – відсутні.

Інформація про пошкоджені об'єкти у Кременчуцькому районі: відповідно листа від 26.09.2024 № 4 01/01-30 Кременчуцької районної військової адміністрації відходи, які утворилися у зв'язку з пошкодженням (руйнуванням) будівель та споруд, об'єктів благоустрою внаслідок бойових дій – 1,5 т.

Дані по громадам Полтавської області, які постраждали внаслідок військових дій на їх території приведені у табл. 1.4.

Таб. 1.4 – Пошкоджені об'єкти по громадам Полтавської області станом на 27.09.2024

Громада	Дані про пошкоджені об'єкти	Інформація щодо відходів руйнувань
Гадяцька	Об'єкти житлової забудови – 1	Відходи руйнувань: будівельне сміття – 2 т
Миргородська	Об'єкти житлової забудови – 270 із них 120 квартир	Відходи руйнувань: цегла (цегляний біл) – 17,93 т; бетонн (бетонні, залізобетонні конструкції та вироби, їх уламки, мінеральні (цементно-піщані, гіпсові, вапняні тощо), полімер-цементні мурувальні та опоряджувальні (штукатурні, оздоблювальні) розчини) – 9,75 т; облицювальна плитка, черепиця та кераміка (зокрема керамічна плитка, камені, санітарна кераміка – 3,31 т
Полтавська		Відходи руйнувань: с. Супрунівка (8.04.2024) – 343 т; м.Полтава, м-крн Браїлки (17.06.2024) – 155 т; с-ще Крутий Берег – 317 т.
Кременчуцька		Відходи руйнувань: м.Кременчук 1,5 т. скла
Шишацька		Відходи руйнувань: шифер – 0,8 м ³ ;

	столярні відходи – 0,1 м³.
--	----------------------------

Підготовка та проведення комплексних заходів з захисту навколишнього природного середовища, особливо пов'язаних зі збиранням, безпечним видаленням та управлінням величезною кількістю відходів, у тому числі відходів від руйнувань, дасть змогу зменшити безпосередні ризики для навколишнього природного середовища та здоров'я людей.

1.2. Характеристика природно-географічного стану

Територія Полтавської області розташована в центральній і північно-східній частинах України, майже цілком у межах Придніпровської низовини, на лівобережжі басейну Дніпра. Виняток становить невелика ділянка площею близько 150 км² на правобережжі басейну Дніпра, в межах Придніпровської височини. Понад 92% площі області знаходиться у межах природної зони Лісостепу, тільки крайня південно-східна частина області розташована у межах степової природної зони Східноєвропейської рівнини. Площі області складає 28,75 тис. км², або 4,6% площі України.

При плануванні розташування місць розташування об'єктів оброблення відходів необхідно враховувати природно-географічну характеристику території: рельєф та ландшафт, геологічні особливості, кліматичну характеристику, гідрологію та стан ґрунтів, природно-заповідний фонд та біорізноманіття, сейсмічні характеристики.

Рельєф. Сучасний рельєф Полтавщини сформований головним чином протягом кайнозойської ери після поступового відступу на південь стародавнього моря і формування річкової сітки. Геоморфологічна поверхня області утворює слабохвилясту, нахилену до Дніпра рівнину, розрізану долинами річок Ворскли, Сули, Псла, Орлика та їх приток.

Територія області розташована в межах Східноєвропейської рівнини, на її менших складових – Придніпровській низовині, Полтавській рівнині та Придніпровській височині. Середня висота Полтавщини дорівнює 110 м, найвища точка області 204 м розташована на правому березі Дніпра у складі Придніпровської височини. Мінімальна висота області – 64 м над рівнем моря, уріз води Кам'янського водосховища. Висоти від 64 до 100 м на території Полтавщини домінують, вони займають 47% поверхні, а висоти від 150 до 200 має тільки біля 14% території.

Загальну рівнинність території області зумовлюють неотектонічні рухи (переважно слабкою інтенсивністю) та майже горизонтальний характер залягання пластів гірських порід. Тому поверхня Полтавщини в цілому низовинна. На загальному низовинному фоні поверхня Полтавщини з півдня на північний схід представлена кількома різновисотними східцями.

Найвища висотна ступінь – Придніпровська напівпохована цокольна височина, займає невелику ділянку на крайньому півдні області, на правобережжі Дніпра (тут розташована найвища точка поверхні Полтавщини +204 м).

Поверхня лівобережної частини Полтавської області – Придніпровської низовини - характеризується загальним нахилом із півночі і північного сходу на південь і південний захід. Середній похил поверхні по лінії похилу між цими відмітками складає біля 1 метра на кілометр.

Більша висока частина області - Полтавська рівнина поділена на частини долинами річок Сула, Псел, Ворскла та їх притоками. Вододільні ділянки мають

високі показники ерозійних процесів. Розвинуті долини річок у поєднанні з глибокими балками обумовлюють характерні риси долинно-балкового рельєфу області.

Розташування річкових долин, в основному, зумовлене розломно-балковою тектонікою. Заплава Дніпра майже повністю затоплена водами водосховища. Для заправ річок характерний хвилястий мікрорельєф, озера-статорічища. У пониззях річкових долин заправи часто заболочені.

Серед інших типів рельєфу слід виділити древні зсуви, так звані „шишаки” та сучасні зсуви на крутих берегах річок, їх загальна площа складає 3,5 км². Серед молодих зсувів виділяються невеликі зсуви-потоки покатих схилів і балок, і зсуви більш урвистих схилів. Крім зсувів та ерозії, на пологих схилах відбувається повільне псування частинок ґрунту (криптогенез), що відповідно призводить до нестабільного стану даних поверхонь земель.

Льодовикові форми рельєфу в західній і південній частинах області, утворені під впливом Дніпровського льодовика. На півдні області трапляються льодовикові комплекси, утворені краєм льодовика на стадії його зупинки і танення. Зокрема виділяється гляціодислокація горба Пивиха (абсолютною висотою 168,8м). Між долинами Удаю і Ворскли вододіли часто пересікають прохідні „мертві” долини, утворені потоками талих льодовикових вод.

Набагато ширше поширений в області суфозійний рельєф. Суфозійні мікрозападини сформувалися на плоских і недренованих вододілах, складених просадковими гірськими породами – лесами і лесовидними суглинками, внаслідок вертикального винесення глинистих частинок і солей та подальших просадок гірських порід. Антропогенний вплив спонтанно чи ціленаправлено активізує одні та уповільнює інші процеси. До форм рельєфу антропогенного й техногенного походження належать кар’єри, відвали, звалища тощо.

Ландшафтні особливості рельєфу. Територія Полтавської області належить до класу рівнинних східно-європейських ландшафтів низовинних та височинних підтипів. Більша частина Полтавщини (92% її площі) розташована в межах лісостепової зони (з переважанням природних ландшафтів лісостепового типу східноєвропейського рівнинного класу). Для зони в межах Полтавщини характерне поєднання трьох підтипів ландшафтів цього типу: широколистянолісових, лучно-степо-вих, та власне лісостепо-вих, які утворюють проміжну смугу між ними і є наслідком наступу й відступу лісу або степу через зміни клімату в післяльодовикову епоху.

До степової природної зони належить 8% площі області (у її південно-східній частині). Тут переважав північно-степовий підтип природних ландшафтів степового типу східноєвропейського рівнинного класу (різнотравно-типчакковоковиліві степи на чорноземах звичайних, у поєднанні з байрачними лісами). Зональні ландшафти займають вододільні простори (розташовані між долинами річок). На днищах річкових долин розташовані інтразональні ландшафти запла-вних луків, боліт, пісків, водойм і водотоків.

Серед природних ландшафтів Полтавщини дотепер найкраще збереглися заплавні ландшафти. Найбільшій трансформації зазнали типові для регіону лісостепові ландшафти, але окремі її складові частини (найчастіше на рівні урочищ) збереглися у природному стані (переважно фрагменти широколистяних лісів у ярах).

У зв'язку з високим рівнем сільськогосподарської діяльності, природні ландшафти не збереглися і тому переважають антропогенні. Їх структурі притаманний сільськогосподарський тип. Місцевість області являє собою рівнину, розділену річковими долинами і ярами.

Антропогенні ландшафти Полтавщини, як і України, поділяють на зональні (сільськогосподарські та лісогосподарські) і азональні (селитебні, водогосподарські, промислові, дорожні тощо). У результаті інтенсивної діяльності людини у різній мірі деградовано близько 79% сільськогосподарських ландшафтів. Найбільші площі еродовані землі займають в північній частині краю (31–50% сільськогосподарських земель).

При проектування об'єктів оброблення відходів потрібно врахувати, що більшість схилів Полтавщини відноситься до зсувонебезпечних та зсувних. Зсуви мають локальний характер, а їх розміри не перевищують по ширині 100 м. Як правило, на вільних від забудови територіях на схилах фіксуються виходи ґрунтових вод на поверхню. Спроба забудови вільних майданчиків баз проведення протизсувних заходів сприяла активізації зсувів.

Геологічні особливості. Геологічна будова території Полтавської області визначається її розташуванням у межах Східноєвропейської платформи. Більша частина території Полтавської області (північна й центральна) знаходиться в межах Дніпровсько-Донецької западини (ДДЗ), а південна – в межах Українського кристалічного щита (УКЩ) та його північно-східних схилів. Український кристалічний щит складається з метаморфічних і магматичних порід, які виходять на поверхневість. Дніпровсько-Донецька западина має древній докембрійський фундамент, який в герцинському геотектонічному періоді був занурений та протягом 340 млн. років заповнювалася морськими та континентальними відкладами осадових гірських порід. Грабен Дніпровсько-Донецької западини заповнений практично горизонтальними шарами гірських порід девонської, кам'яновугільної, пермської, тріасової, юрської, крейдової, палеогенової, неогенової та четвертинної систем. У центральній частині області товща осадових порід досягає потужності 8–10 км.

Сучасні тектонічні підняття найбільш інтенсивні для УКЩ, в районі м.Кременчук (до +8 ... 10 мм на рік), а також у межах соляних куполів (у місті Полтаві +3 ... 5 мм на рік).

Сейсмічні характеристики. Нині на території області в районах активного видобутку запасів корисних копалин формується потенційна небезпека утворення пустот, перерозподілу механічних напружень у геологічних масивах, що неминуче у майбутньому призведе до їх зрушень і переміщень. Результатом може стати просідання земної поверхні, а також частих природно-антропогенних землетрусів інтенсивністю до чотирьох балів. Існує також висока вірогідність виникнення сейсмічних процесів на нафтогазових територіях Полтавської області в наступні 20 років. Аналогічні процеси можуть бути спричинені заповненням утворених пустот.

Тектонічне навантаження обумовлено функціонуванням та діяльністю гірничодобувного комплексу, будівельної індустрії, металургійних, машинобудівних підприємств, що сконцентровані в районі міст Кременчука та Горішні Плавні. Розробка корисних копалин ведеться відкритим способом із застосуванням вибухових технологій, що є джерелом виникнення потужних сейсмічних хвиль техногенного походження.

Залізничні та автомобільні автомагістралі в регіоні проходять безпосередньо через населені пункти, і на окремих ділянках відстань від них до житлової забудови складає 20-30 м від залізничних і 3-6 м від автомобільних. Максимально зареєстрована швидкість зміщення ґрунту в зоні селітебної забудови під дією транспортних сейсмохвиль відповідає землетрусу інтенсивністю 4 балів за шкалою МСК-64 (3,6 за шкалою Ріхтера).

Кліматичні умови.

Згідно з кліматичним районуванням Полтавська область майже цілком розташована в межах Атлантико-континентальної області помірного кліматичного поясу.

Спостереження за температурним режимом та опадами на території області здійснюють метеорологічні станції Полтавського обласного центру з гідрометеорології, які розташовані у м.Гадяч Миргородського району, м.Лубни Лубенського району, м.Кобеляки Полтавського району, селищі Веселий Поділ Кременчуцького району та м.Полтава.

За даними Полтавського обласного центру з гідрометеорології у 2023 році клімат області характеризувався наступними показниками:

Метеорологічна станція Гадяч. Середня річна температура повітря склала $+10,0^{\circ}$ тепла, що вище минулого року на 1° ($+9^{\circ}$ у 2022 році), та вище від середньої за кліматичний період 1991-2020 років ($+8,4^{\circ}$) на $1,6^{\circ}$. Річна сума опадів склала 782 мм (133% норми), що більше ніж у попередньому році (2022 рік – 670 мм). Середня відносна вологість повітря, яка визначена МС за 2023 рік, становила 74%.

Метеорологічна станція Лубни. Середня річна температура повітря, за даними МС Лубни, склала $+10,2^{\circ}$ тепла, що вище минулого року на $1,1^{\circ}$ ($+9,1^{\circ}$ у 2022 році), що перевищує середню за кліматичний період 1991-2020 років на $1,6^{\circ}$. Річна сума опадів склала 695 мм (112% норми), що більше ніж у попередньому році (2022 рік – 690 мм). Середня вологість повітря, яка визначена МС за 2023 рік, становила 72%.

Метеорологічна станція Полтава. Середня річна температура повітря за даними МС Полтава $+10,2^{\circ}$ тепла, що вище минулого року на $0,8^{\circ}$ ($+9,4^{\circ}$ у 2022 році) та перевищує середню за кліматичний період 1991-2020 років на $1,4^{\circ}$. Річна сума опадів склала 730 мм (128% норми), що більше ніж у попередньому році (2022 рік – 716 мм). Середня вологість повітря, яка визначена МС за 2023 рік, становила 74% (відхилення від норми становить $+1$ мм).

Метеорологічна станція Веселий Поділ. Середня річна температура повітря склала $+10,5^{\circ}$ тепла, що вище минулого року на $0,9^{\circ}$ ($+9,6^{\circ}$ у 2022 році) та перевищує середню за кліматичний період 1991- 2020 років на $1,6^{\circ}$. Річна сума опадів по МС склала 545 мм, (102 % норми), що менше ніж у попередньому році (2022 р. – 588 мм). Середня вологість повітря, яка визначена МС за 2023 рік, становила 74%.

Метеорологічна станція Кобеляки. Середня річна температура повітря склала $+10,8^{\circ}$ тепла, що вище минулого року на $0,9^{\circ}$ ($+9,9^{\circ}$ у 2022 році) та перевищує середню за кліматичний період 1991- 2020 років на $1,5^{\circ}$. Річна сума опадів по метеостанції Кобеляки склала 566 мм (106% норми), що більше ніж у попередньому році (у 2022 р. – 526 мм). Середня вологість повітря, яка визначена метеостанції за 2023 рік, становила 73% (відхилення від норми становить $+1$ мм).

Аналізуючи графік (рис. 1.13), можна зробити висновки про тенденцію поступового підвищення температурних умов для Полтавщини. Починаючи з 2011, середньорічна температура в області не опускалася нижче 9.0°C.

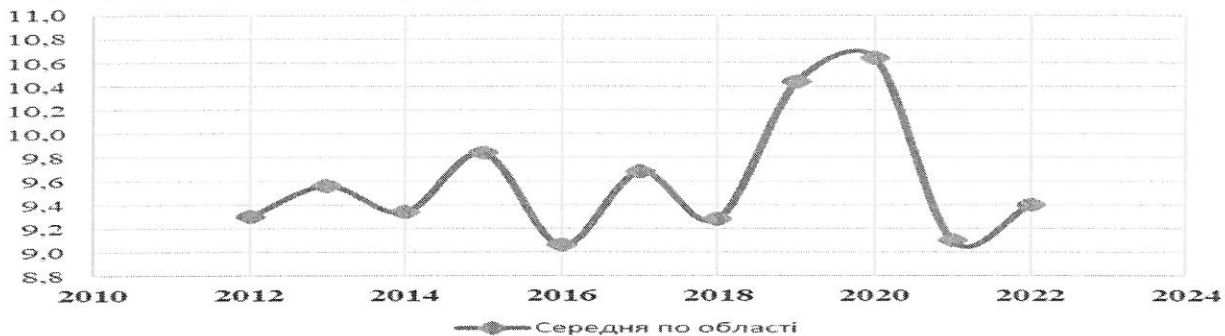


Рис. 1.13 – Хід середньорічної температури повітря на території Полтавської області [1] за період 2012-2022 років.

Однією із причин, що посилює парниковий ефект, є наявність несанкціонованих звалищ відходів на території області. Їх ліквідація сприятиме зменшенню викидів звалищного газу, а отже - метану, від нестаціонарних джерел викиду, що є одним із важливих моментів Паризької кліматичної угоди.

Показник сумарної сонячної радіації з півночі на південь Полтавщини змінюється від 101 до 104 ккал/см² за рік; показники радіаційного балансу – від 44 до 46 ккал/см² за рік.

Атмосферні опади на території області в основному випадають при проходженні північно-західних циклонів. Середня річна кількість опадів закономірно зменшується із північного заходу на південь та південний схід регіону. За даними спостережень Полтавського обласного центру з гідрометеорології Державної гідрометеорологічної служби за останні роки спостерігається зміна перерозподілу кількості опадів протягом року. Так, у зимовий період опадів стає менше (особливо у грудні-січні) на 25 мм, а в осінні місяці простежується їх збільшення в середньому на ту ж саму кількість. Також простежується негативна тенденція значного дефіциту опадів у квітні. Опади влітку все частіше носять конвективний характер, часто супроводжуються небезпечними явищами (зливи, град, шквали). Для останніх років характерні рясні зливи у червні-липні. Засушливість умов почастишала в серпні місяці. Узимку опади випадають все частіше у вигляді дощу і мокрого снігу, тому останні роки простежується тенденція до малосніжних зим, із нестійким сніговим покривом. Таким чином, за основними кліматичними показниками й тенденціями в останні роки в області спостерігається зменшення рівня континентального клімату.

Характеристика ґрунтів. На Полтавщині ґрунтовий покрив сформувався під впливом клімату з помірним теплозабезпеченням і зволоженням, близьким до оптимального; переважно на лесових карбонатних пухких гірських породах, багатих на елементи мінерального живлення й фізико-хімічними властивостями, сприятливими для формування природно-родючих ґрунтів; лучно-степовою й степовою природною рослинністю (на слабо дренажованих вододілах і лесових терасах) та широколистяно-лісовою (на розчленованих правобережжях річкових долин); на півдні області – в умовах неглибокого залягання ґрунтових мінералізованих вод, на півночі – промивного водного режиму; а також під впливом давнього господарського освоєння.

Ці чинники зумовили переваження в ґрунтовому покриві області чорноземів (що сформувалися на вирівняних вододілах, де колись була поширена степова рослинність) і опідзолених ґрунтів – чорноземів опідзолених, темно-сірих, сірих і ясно-сірих лісових (на більш розчленованих ділянках, під природними лісами). Різні види чорноземів займають понад 90% площі орних земель і понад 4/5 всіх сільськогосподарських угідь області.

Основні типи ґрунтів Полтавщини: чорноземи, сірі лісні, піщані, заплавні, болотні. По суті, всі вони утворилися на потужних лесових відкладеннях і лише незначна частина ґрунтового покриву утворилася на алювіальних наносах, головним чином на борових терасах Дніпра та його притоках. Ґрунти в області є високо родючими – чорнозем займає 9/10 (90%) площі орних земель та придатні для вирощування практично усіх видів сільськогосподарської продукції, притаманної даній кліматичній зоні і навіть деяких південних видів (винограду, персиків та ін.). Вміст гумусу знаходиться у межах 3% – 5%. Зустрічаються також і солончаки, в основному в руслах річок. Якісний показник ґрунту на Полтавщині складає 72 бали (для порівняння, по Україні в цілому – 69, Львівської області – 43, Івано-Франківської області – 42).

Незважаючи на значні площі, зайняті чорноземами та високий вміст гумусу в ґрунтах, в Полтавській області мають місце процеси, що негативно позначаються на стані ґрунту та зменшують його родючість. До цього призводять деградація ґрунту (а саме ерозія), незбалансований виніс та внесення поживних речовин в ґрунт, як наслідок – відбувається втрата поживних речовин ґрунтом та різке зменшення родючості ґрунту.

Зсуви та абразія берегів водних об'єктів також негативно позначаються на стані земельних ресурсів області. За даними Департаменту агропромислового розвитку Полтавської обласної військової адміністрації станом на 01.01.2024 площа земель, підданих сумісній дії водної та вітрової ерозії становить 749,2 тис. га (26% від загальної площі регіону), сільськогосподарські угіддя з кислими ґрунтами мають площу 139,7 тис. га (95%), землі із солонцюватими ґрунтами займають 17% площі Полтавщини (488,0 тис. га).

Ґрунти Полтавської області легко піддаються механічному руйнуванню внаслідок ерозії та дефляції. Відсоток еродованих та ерозійно небезпечних сільськогосподарських земель по області коливається в межах 5 – 62% від загальної площі. Висока активність ерозії пов'язана з високою розораністю земель. У Полтавській області розорано близько 61,7% від усієї території (82% сільськогосподарських угідь), більше, ніж в середньому по Україні (до 60%).

За останніми даними Головного управління Держгеокадастру у Полтавській області (2015 рік) із загальної площі Полтавської області 2875,068 тис. га, сільськогосподарські землі складали 2223,198 тис. га – 77,3%, сільськогосподарські угіддя 2165,381 тис. га, або 75,31%, з них орні землі становили 1774,686 тис. га, або 61,7% від усієї території (82% сільськогосподарських угідь). Орні землі представлені, в основному, родючими чорноземами та їх різновидами.

За останніми даними Головного управління Держгеокадастру у Полтавській області, станом на 01.01.2023 площа порушених земель становила – 3,903 тис. га, площа рекультивованих – 12,017 тис. га. Перебувають у стадії рекультивації 10,906 тис. га порушених земель.

Серед об'єктів промисловості найбільший негативний вплив на стан земельних угідь в області чинять підприємства нафтогазового комплексу при будівництві та експлуатації газонафтових свердловин і трубопровідного транспорту та при пошкодженнях трубопроводів, найчастіше – навмисних, з метою крадіжок газоконденсату.

Загрозу для навколишнього середовища складають заборонені до використання, непридатні та змішані агрохімікати. За даними територіальних громад, орієнтовно залишилось непридатних хімічних засобів захисту рослин (ХЗЗР) 60,65 т (станом на 01.01.2025): в Пирятинській міській територіальній громаді – 4,40 т; у Лохвицькій територіальній громаді – 3,05 т; у Заводській міській раді – 25 т; у Гребінківській міській раді – 9,1 т; у Ромоданівській селищній раді – 15 т, у Чорнухинській селищній раді – 4,1 т.

Значної шкоди земельним ресурсам завдають ПрАТ „Полтавський гірничо-збагачувальний комбінат”, ТОВ „Єристівський гірничо-збагачувальний комбінат”, ТОВ „Біланівський гірничо-збагачувальний комбінат”, ПАТ „Укртатнафта” (нафтопереробний завод) – внаслідок специфіки технології виробництва, з підприємств енергетичного комплексу – Кременчуцька ГЕС, – водами Кременчуцького водосховища інтенсивно розмивається берег на території Кременчуцького району. Значну небезпеки створюють несанкціоновані звалища відходів, а також місця видалення відходів (МВВ) що не відповідають нормам екобезпеки.

Гідрологія. Річкова мережа Полтавщини включає: одну велику річку – Дніпро, яка протікає в межах області на ділянці довжиною 145 км, 8 середніх річок загальною протяжністю 1360 км (Сула – 213 км, Удай – 129 км, Оржиця – 89 км, Псел – 350 км, Хорол – 241 км, Ворскла – 226 км, Мерла – 28 км, Оріль – 80 км) та 1633 малих річок, водотоків і струмків загальною протяжністю 7905 км. Малих річок завдовжки понад 10 км в області нараховується 136, їх загальна довжина 3596 км. На південному заході області протікає р. Дніпро, більша частина течії якого зарегульована водосховищами: Кременчуцьким та Кам'янським, повний об'єм яких становить відповідно 13520 та 2450,94 млн м³ зарегульованої в них води.

Середня густота річкової мережі складає 0,27 км/км². Густота річкової сітки більша на півночі, менша на південному заході. Більша частина стоку припадає на березень-квітень. Річки області живляться переважно талими сніговими водами (60% об'єму стоку). Основними джерелами водних ресурсів області є річки Сула, Псел, Ворскла, Оріль та їх притоки, а також Кременчуцьке та Кам'янське водосховища на річці Дніпро.

У сучасну кліматичну епоху зросла частка підземного і дощового живлення і зменшилася – снігового живлення. Водний стік річок теж зазнав змін. Повінь на річках у зв'язку із таненням снігу розпочинається на початку березня. Під час повені (весняного водопілля) ще півстоліття тому формувалося 70-80% річного об'єму стоку. У наш час частка весняного водопілля у водності річок становить 35-37% від річного. У середині літа більшість річок міліє, а деякі пересихають (настає літня межень). Обміління рік спричиняє зниження рівня ґрунтових вод, а це призводить до зменшення запасів води у ставках та інших поверхневих водоймах. Під час літніх злив та лівнічних дощів на річках відбуваються паводки.

В області налічується 124 озера з площею водного дзеркала понад 0,1 км². Найбільшу площу вони займають в басейні Сули, Псла та Ворскли. Найбільшим озером є Малий Лиман (на р. Сула) з площею водного дзеркала 4,6 км².

Болота поширені в заплавах майже всіх річок. Найбільш заболоченою територією є басейн Сули в нижній її течії, а також Хоролу й Удаю (5-10% площ їх басейнів). Тут зосереджені основні запаси торфу області. Наприклад, у заплаві р. Оржиці глибина торф'яників становить 5-7 метрів. Найбільшим в області є Велике Болото біля с. Мала Перещепина в долині Ворскли.

За останні століття на Дніпрі і його притоках створена значна кількість гідроспоруд, що регулюють водний стік. Побудовано 90 водорегулюючих споруд, у т.ч. 71 водосховище. Найбільшими в є водосховища, що утворилися після спорудження Кременчуцької та Середньодніпровська ГЕС. На зараз, у період повеней і паводків підтоплюються або частково затоплюються близько 400 населених пунктів. Особливо важливою проблемою області є руйнування берегів Кременчуцького водосховища.

На більшій частині Полтавської рівнини перший від поверхні горизонт підземних вод на вододілах (в антропогенових лесових породах, моренних суглинках тощо) розташований на глибинах від 2 до 18 м. Води слабо мінералізовані (до 1 г/л), переважно гідрокарбонатні кальцієво-магнієві, використовуються за допомогою шахтних колодязів у сільській місцевості. На півдні області, у межах власне Придніпровської низовини, водоносні горизонти в антропогенних відкладах надзаплавних терас Дніпра мають більшу мінералізацію, але меншу жорсткість, гідрокарбонатно-сульфатно-магнієвокальцієвий або гідрокарбонатно-кальцієво-натрієвий склад.

Природно-ресурсний потенціал. Усього на Полтавщині розвідано біля 300 родовищ корисних копалин, серед яких нафта, газ та конденсат, залізна руда, граніт, пісок, глина, бішофіт та інші. Майже 90% української нафти й газу видобуваються на території 3 областей – Полтавської, Сумської та Харківської.

Полтавщина на загальнодержавному рівні забезпечує 60,5% видобутку газового конденсату, 43,4% газу природного, 10,1% нафти сирової. У регіоні виявлено 13 родовищ нафти та газу, зокрема, Радченківське, Сагайдацьке, Зачепилівське, Кибинцівське, Глинсько-Розбишівське, Більське, Чорнухинське та інші. Розвідані та занесені до державного фонду родовищ 68 родовищ вуглеводнів, серед яких комплексні – нафта, природний і супутній газ та газовий конденсат; 41 – газоконденсатне, 9 – нафтогазові.

Серед корисних копалин важливе місце належить залізним рудам. Великі їх поклади залягають у межах Кременчуцької магнітної аномалії, створюваної залізистими кварцитами, що простягаються від Криворіжжя і проходять за 8 км на схід від Кременчука. Найбільше промислове значення мають Горішньоплавнівське, Лавриківське, Єристівське родовища. Понад Дніпром залягають поклади граніту.

В області наявні поклади високоякісних глин, придатних для виробництва цегли, гончарної черепиці, посуду тощо. Зустрічається і мергель. Найбільші родовища його зосереджені поблизу селища Градизьк Кременчуцького району та села Максимівки Кременчуцького району (гора Пивиха). Крім звичайних сортів піску, які використовуються на цегельних заводах, у цементному виробництві і для виготовлення залізобетону, на Полтавщині є поклади високоякісного чистого кварцевого піску придатного для виробництва скла і силікатної цегли. Запаси пісків різної якості складають 15 млн. т.

Понад 120 родовищ торфу розвідано в долинах річок західної й північної частин області, зокрема, по річках Сліпорід, Оржиця, Сула, Хоролю, Удаю та інших.

На території області виявлено 20 джерел мінеральних вод, які відносять до хлоридно-натрієвих, гідрокарбонатно-хлоридно-натрієвих (вуглекислих). На Східно-Полтавському та Затуринському родовищах видобувають бішофіт.

Біо- та ландшафтне різноманіття, природно-заповідний фонд.

Станом на 01.01.2024 природно-заповідний фонд (ПЗФ) Полтавської області налічує 400 територій та об'єктів загальною площею 144174,3613 га, що складає 5,01 % від загальної площі області. З них 30 мають статус загальнодержавного значення: 2 національні природні парки, 20 заказників, 1 ботанічна пам'ятка природи, 1 ботанічний сад, 2 дендрологічних парки, 4 парки – пам'ятки садово-паркового мистецтва. Кількість територій та об'єктів ПЗФ місцевого значення становить 370, з яких: 5 – регіональні ландшафтні парки, 165 – заказники (58 ландшафтних, 3 лісових, 39 ботанічних, 7 загальнозоологічних, 2 орнітологічних, 4 ентомологічних та 52 гідрологічних), 138 – пам'ятки природи (13 комплексних, 111 ботанічних, 2 зоологічних, 3 гідрологічних, 9 геологічних), 48 заповідних урочищ, 1 дендрологічний парк та 13 парків-пам'яток садово-паркового мистецтва (рис. 1.14).

Складові структурних елементів екологічної мережі в розрізі одиниць адміністративно-територіального устрою регіону у 2023 році: об'єктів ПЗФ – 142,789 га, водно-болотні угіддя – 233,53 га; відкриті заболочені землі – 85,099 га; водоохоронні зони – 0,36 га; прибережні захисні смуги – 3,480 га; ліси та інші лісовкриті площі – 286,033 га; курортні та лікувально-оздоровчі території – 0,442 га; рекреаційні території – 1,202 га; землі під консервацією – 37,1 га; відкриті землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом – 12,924 га; пасовища, сіножаті – 359,53 га.

На території області розташовані об'єкти Смарагдової мережі, основні з яких (рис. 1.15): Nyzhniosulskyi National Nature Park (SiteCode: UA0000082), Kremenchutske Reservoir (SiteCode: UA0000110), Orzhitsia river valley (SiteCode: UA0000330), Sula river valley (SiteCode: UA0000309), Udaiskyi (SiteCode: UA0000183), Pyriatynskyi National Nature Park (SiteCode: UA0000077), Seredniosulskyi Zakaznyk (SiteCode: UA0000100), Khorol river valley (SiteCode: UA0000306), Lower and middle Psel river valley (SiteCode: UA0000312), Hadiatskyi Regional Landscape Park (SiteCode: UA0000185), Kremenchutski Plavni Regional Landscape Park (SiteCode: UA0000087), Dniprodzerzhynske Reservoir (SiteCode: UA0000135), Vorskla river valley (SiteCode: UA0000311), Kolomak river valley (SiteCode: UA0000328) Novosanzharskyi (SiteCode: UA0000098)



Рис. 1.14 – Розташування об'єктів природно-заповідного фонду Полтавської області
(відповідно <https://pzf.land.kiev.ua/pzf-obl-16.html>)



Рис. 1.15 – Об'єкти Смарагдової мережі (відповідно <https://emerald.eea.europa.eu/>)

У цілому, за останні 25 років показник заповідності в Полтавській області зріс майже у 12 раз (із 0,4% до 5,01%). Однак територіальні громади характеризуються дуже різними показниками заповідності, зокрема найвищими вони є у Диканській (17,92%), Пирятинській (14,8%), Кобеляцькій громаді (13,8%) та Кременчуцькій громаді (13,7%), тоді як в деяких громадах вони менше одиниці (Гребінківська, Миргородська).

Сучасний рослинний покрив Полтавської області має трансформований характер. Про ступінь фрагментації рослинного покриву свідчать висока розореність території (65-85 % по громадах) та низька залісненість (7,5%) у межах лісостепової зони України.

Зональні типи рослинності – широколистяні ліси та лучні степи – займають незначні площі. Ліси трапляються переважно на терасах річкових долин. Їх поширенню, крім антропогенного впливу, заважає засолення ґрунтів, яке є характерним для області. Степова рослинність займає схили балок і річкових долин, нерозорані кургани. Лучні степи області характеризуються найбільшою флористичною різноманітністю. Загальна кількість видів флори на території регіону складає 1514 одиниць (вищих судинних, голонасінних, хвощів, папоротей, плаунів). Це 33,5% до загальної чисельності видів України.

Найбільш поширеними на території Полтавщини є кленово-липово-дубові ліси, які репрезентують типові для Лівобережного лісостепу широколистяні ліси, найбільші площі яких приурочені до урвистих і найбільш розчленованих правобереж річок Ворскла, Псла та їх приток. Трав'яний покрив широколистяних лісів флористично небагатий і утворений типовими неморальними видами флори.

Незначні площі в області займають ліси, які мають важливе значення. Соснові ліси області характеризуються незначною фітоценотичною та флористичною різноманітністю. Найбільш поширеними в області є різноманітні соснові насадження, що займають підвищені та вирівняні ділянки борових терас річок.

За даними Північно-східного міжрегіонального управління лісового та мисливського господарства у 2023 році внаслідок пожеж площа загиблих лісових культур становила 2 га.

Найбільші площі в регіоні серед природної рослинності займають луки та болота. Заболоченість регіону (3,2%) найвища в межах лісостепової зони України, а заторфованість (0,02%) – найнижча.

Рослинний покрив заплав регіону має комплексний та строкатий характер і включає переважно високотравні болота та луки. Лучна рослинність області характеризується значною синтакосномічною та флористичною різноманітністю. Водна рослинність поширена більш-менш рівномірно у водоймах Полтавської області і має порівняно сталий видовий склад. Розподіл угруповань пов'язаний із глибиною водойм, швидкістю течій, стадіями заростання рослинністю, складом придонних відкладів.

Найпоширенішими адвентивними рослинами в Полтавському регіоні є: амброзія полинолиста, чорнощир нетреболистий, галінсога дрібноквітова, плоскуха звичайна, злинка канадська, стенокис однорічний, енотера дворічна, портулак городній, ваточник сірийський, на водоймах – водяний різак алоєвидний.

Фауністичний список Полтавської області представлений: 66 видами ссавців; 307 видами птахів, 150 видів з яких постійно гніздяться; 10 видами земноводних та 11 видами плазунів; 38 видами риб та великим різновидом комах. Серед загальної кількості видів найвразливішими є степові зооценози, з них більше половини потребують особливої охорони. Щодо мисливських тварин – у 2023 році збільшення щодо кількості основних видів спостерігалось у: оленів плямистих, муфлона, козулі, кабана, зайця, єнотоподібного собаки, фазана звичайного та лисиці. Зменшилася чисельність лосів, оленів благородних, лані. Чисельність інших видів мисливських тварин залишалася (приблизно) на рівні попередніх років.

Основні проблемні питання у сфері охорони використання та відтворення тваринного світу: створення відтворювальних ділянок для рідкісних тварин та тих, які мають мисливське значення; браконьєрство на суходолі та на воді.

1.3 Демографічна та соціальна характеристики.

Демографічна ситуація у Полтавській області містить ризики для майбутнього розвитку її території, що пов'язано головним чином, зі скороченням природного приросту населення, незбалансованістю у співвідношенні між чоловіками та жінками, диспропорцією вікових груп, що є стримуючим фактором у режимі відтворення населення та поступово призводить до скорочення чисельності осіб працездатного віку (табл. 1.5). Дана ситуація дуже загострилася у зв'язку з наслідками воєнних дій.

Таб. 1.5 – Чисельність населення Полтавської області* – (відповідно до додатку 2 до Методичних рекомендацій з розроблення регіональних планів управління відходами, наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів від 16.04.2024 № 403)

Рік*	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Назва показника										
Всього, осіб у тому числі:	1464239	1453600	1448975	1438948	1426828	1413829	1400439	1386978	1371529	1352283
міського, осіб	900372	897400	895755	891724	885606	878939	873181	867201	859042	848080
сільського, осіб	563867	556200	553220	547224	541222	534890	527258	519777	512487	504203

*Статистичні дані. Розрахунки (оцінки) чисельності населення здійснено на основі наявних адміністративних даних щодо державної реєстрації народження і смерті та зміни реєстрації місця проживання. Розробка інформації на 01 січня 2023, 2024 років не здійснюється під час

дії воєнного стану (згідно з розділом X „Особливості проведення державного статистичного спостереження в умовах надзвичайних і непереборних обставин (зокрема, в умовах правового режиму воєнного стану в Україні)” Методологічних положень державного статистичного спостереження „Чисельність та природний рух населення”, затверджених наказом Державної служби статистики України від 31.05.2022 № 126 (зі змінами).

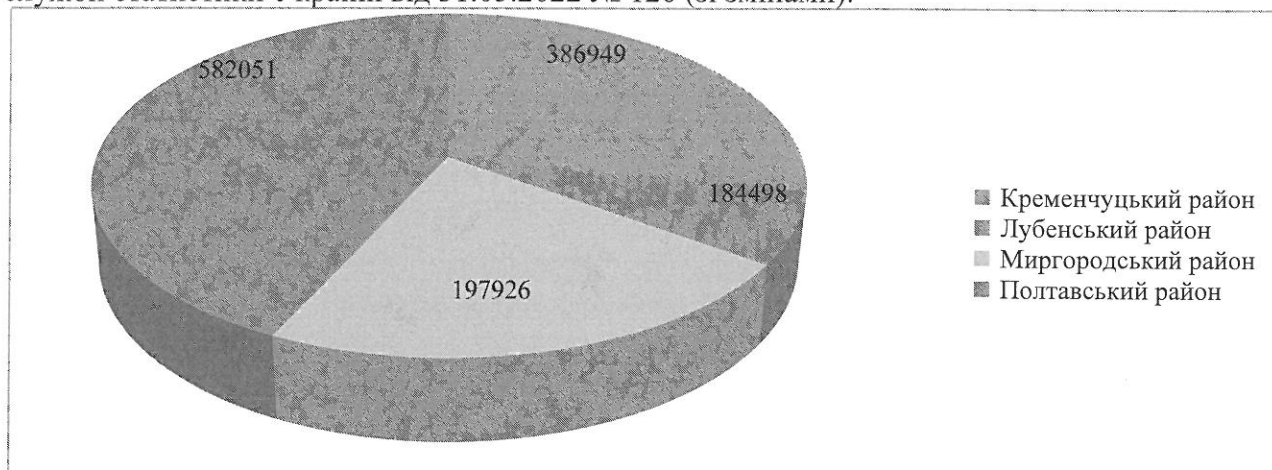


Рис. 1.16 – Чисельність населення по районах Полтавської області (2022 рік, за статистичними даними https://www.pl.ukrstat.gov.ua/main/stat_info/demo/demo1.htm)

У структурі населення переважає міське населення (з урахуванням селищного, 62% від загальної чисельності), сільського населення – 38% (рис. 1.17). Щільність населення – 47 осіб на 1 км²

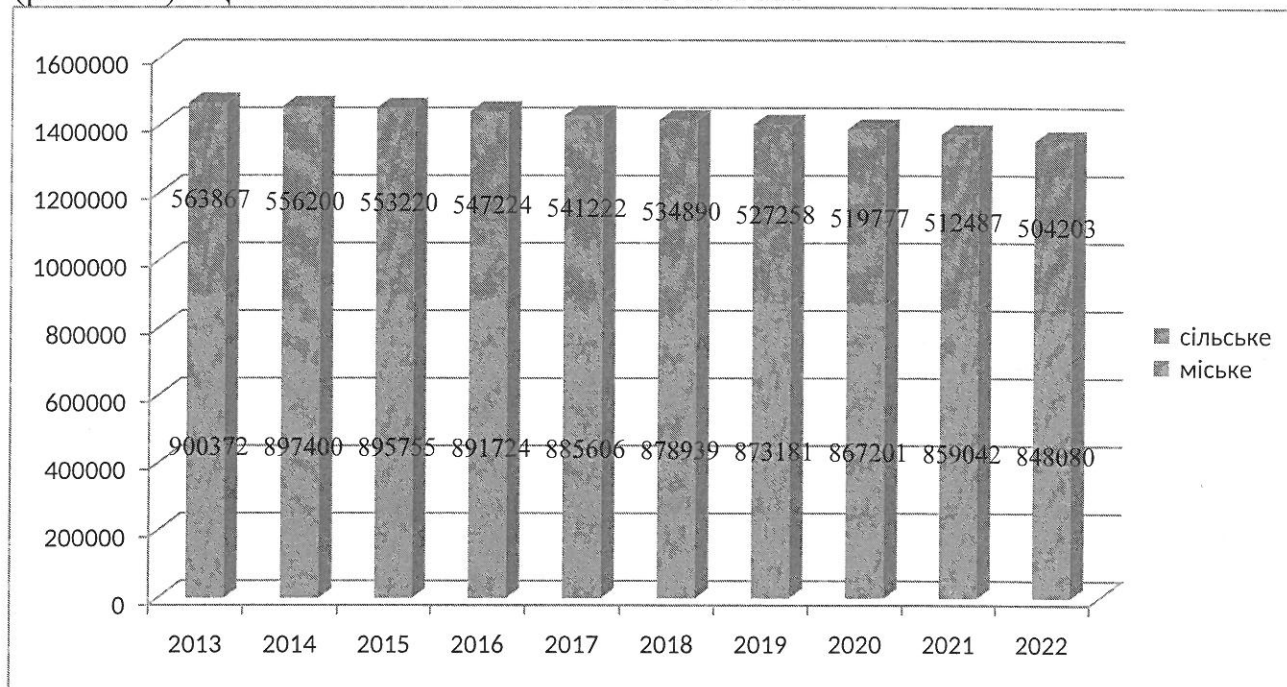


Рис.1.17 – Динаміка кількості міського та сільського населення у Полтавській області протягом 2013-2022 років.

Динаміка кількості міського та сільського населення у розрізі громад приведена у додатку 2 (таб. 2.1).

Більшість факторів, які впливають на демографічну ситуацію в громаді, формуються на загальнодержавному рівні і залежать від фінансово-економічного стану та добробуту населення. Подолання фінансової кризи та поліпшення економічного стану населення, що в свою чергу призведе до досягнення сталого демографічного розвитку, є тривалим і складним процесом. По громадам смертність перевищує народжуваність (додаток 2). У 2013 році

на 1000 осіб померло 7, у 2020 році – 10 осіб, у 2021 році – 11 осіб, у 2022 році –

14 осіб. Чисельність населення у громаді за останні три роки різко зменшилась. Зменшення відбувається в основному за рахунок природного скорочення населення всієї громади (смертність перевищила народжуваність). Основні демографічні тенденції в громаді типові для країни під час воєнного часу: міграція, зменшення кількості чоловіків та старіння. У той же час в деяких громадах відбулась стабілізація чисельності, а в деяких – значне збільшення за рахунок внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Характеристика демографічних показників за районами Полтавської області у 2022 році приведено у таб. 1.6.

Таб. 1.6 – Характеристика демографічних показників за районами Полтавської області у 2022 році

Формування приросту (скорочення) чисельності населення			
Район	Загальний приріст, скорочення (–)	У тому числі	
		природний приріст, скорочення (–)	міграційний приріст, скорочення (–)
Полтавська область	–1719	–1797	78
Кременчуцький район	–502	–531	29
Лубенський район	–237	–295	58
Миргородський район	–299	–304	5
Полтавський район	–681	–667	–14
Кількість живонароджених, померлих по районах			
Район	Кількість живонароджених	Кількість померлих	Природний приріст, скорочення (–)
Полтавська область	573	2370	–1797
Кременчуцький район	168	699	–531
Лубенський район	70	365	–295
Миргородський район	81	385	–304
Полтавський район	254	921	

Головне управління статистики у Полтавській області, 2024 рік
https://www.pl.ukrstat.gov.ua/main/stat_info/demo/demo6.htm

Показники захворюваності населення і смертності залежать від великої кількості факторів – соціальних, економічних і, не в останню чергу, екологічних. Відповідно до даних [1] головними причинами смерті населення стали хвороби системи кровообігу, коронавірусна інфекція COVID-19, новоутворення та зовнішні причини смерті. Показники здоров'я населення області відповідно даних [2] приведено у таб. 1.7.

Таб. 1.7 – Показники здоров'я населення Полтавської області

№ з/п	Показник	2022 рік	2023 рік
1.	Захворюваність населення на 1 тис. населення (первинна):		
1.2	злоякісні новоутворення	2,9	3,0
1.3	активний туберкульоз	0,43	0,59
2.	Материнська смертність на 1 тисячу живонароджених	0,26	0,14
3.	Смертність дітей до 1 року життя на 1 тис. живонароджених	4,5	4,3

* Програма соціально-економічного розвитку Полтавської області на 2024 рік

За офіційними даними уряду, станом на початок 2023 року в Україні офіційно зареєстровано майже 4,9 млн внутрішньо переміщених осіб. Полтавська область належить до тих регіонів України, які прийняли чи не найбільшу кількість таких осіб. Від початку бойових дій до нашого регіону

прибуло близько 200 тис внутрішньо переміщених осіб. Більшість з них евакуювалися у перші місяці війни. Чверть усіх внутрішньо переміщених осіб області прийняла Полтава, майже стільки ж – населені пункти району.

Наявність внутрішньо переміщених осіб в області (дані 2023 рік): Миргородський район – 8064 особи; м.Миргород – 8064 особи; Лубенський район – 14510 осіб; м.Лубни – 8282 особи; Кременчуцький район – 12113 осіб; м.Кременчук – 30256 осіб; Полтавський район – 45520 осіб; м.Полтава – 52 263 осіб; м.Горішні плавні – 8428 осіб.

Прогноз чисельності населення регіону

Враховуючи тенденцію зміни населення у Полтавській області кількість населення зменшуватиметься. З 2013 по 2022 рік щорічне скорочення населення у середньому складало 0,615%. Починаючи з 2022 року чисельність населення різко зменшилась через воєнні дії. У той же час в Полтавській області з 2022 року розміщено близько 200 тис. внутрішньо переміщених осіб. Тому, проводячи аналіз кількості населення у розрізі громад у період 2020-2024 роки (відповідно листа від 19.08.2024 № 26.51/03.3-15 Департаменту екології та природних ресурсів Полтавської ОВА, додаток 2, таб. 2.1) відбулося збільшення загальної чисельності населення області у 2023 році (за рахунок внутрішньо переміщених осіб), рис. 1.18.

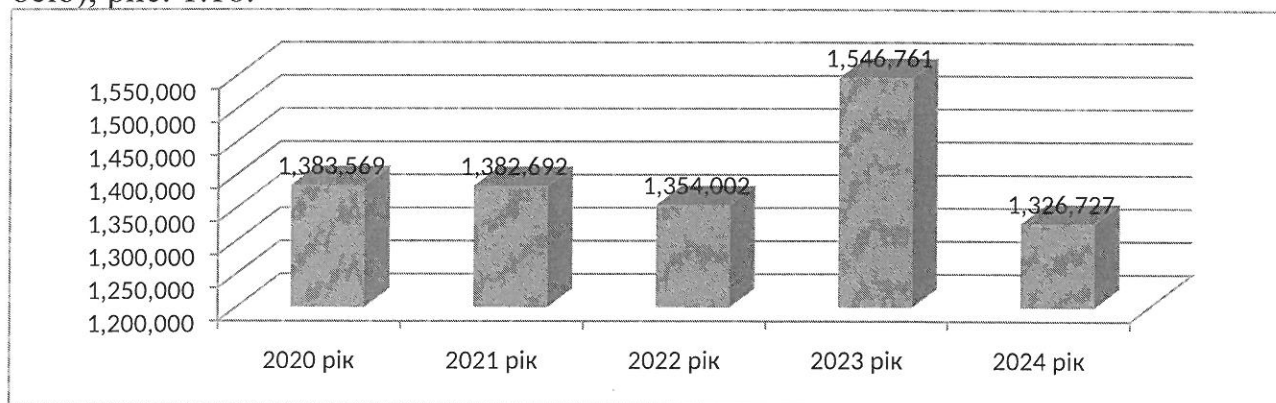


Рис. 1.18 – Кількість населення Полтавської області у період 2020-2024 роки (за даними громад, з врахуванням ВПО)

Відповідно до Стратегії розвитку Полтавської області 2021-2027 роки, чисельність населення області протягом 2015-2019 років мала щорічну тенденцію до зменшення в середньому на 0,6 %.

У 2019 році ООН у звіті World Population Prospects (<https://population.un.org/wpp/>) оцінила населення України у 43,99 мільйонів осіб. Прогнозувалося, що до 2030 року населення зменшиться до 40,9 мільйонів.

Відповідно до Стратегії демографічного розвитку України на період до 2040 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2024 р. № 922-р) для країни передбачено два сценарії розвитку до 2040 року:

за інерційним сценарієм – скорочення населення до 2030 року на 22,9% у порівнянні з довоєнним періодом (2021 рік), до 2030 року – на 25,6% відповідно;

за сценарієм змін (оптимістичний) – скорочення населення до 2030 року на 18,3% у порівнянні з довоєнним періодом (2021 рік), до 2030 року – на 1,5% відповідно.

Аналізуючи офіційні статистичні дані та тенденцію щодо зміни населення впродовж років на період 2025-2033 років розробляється реалістичний сценарій з урахуванням довоєнних показників відповідно Стратегії розвитку Полтавської області

2021-2027 роки та даних щодо скорочення населення протягом 2013-2022 років (таб. 1.8). Офіційна інформація станом на 2023 рік та 2024 рік відсутня. Прогноз чисельності населення у розрізі громад приведено у додатку 2, таб. 2.2.

Таб. 1.8 – Прогноз чисельності населення Полтавської області (відповідно до додатку 3 до Методичних рекомендацій з розроблення регіональних планів управління відходами, наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 16.04.2024 № 403)

Рік Назва показника	2024*	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Чисельність населення, тис. осіб у тому числі:	1326,727	1319,430	1312,173	1304,956	1297,779	1290,641	1283,543	1276,483	1269,462	1262,480
міського, тис. осіб	842,745	838,110	833,500	828,916	824,357	819,823	815,314	810,830	806,370	801,935
сільського, тис. осіб	483,982	481,320	478,673	476,040	473,422	470,818	468,229	465,653	463,092	460,545

* приймаються на основі даних громад (лист Департаменту екології та природних ресурсів Полтавської ОВА від 19.08.2024 № 26.51/03.3-15, додаток 2)

Фактичні та прогнозні дані щодо динаміки показників середнього наявного доходу населення

За офіційними статистичними даними (<https://ukrstat.gov.ua/>, з 2022 р. останні дані) у січні 2022 р. розмір середньої заробітної плати (номінальної) штатних працівників (по юридичних особах та відокремлених підрозділах юридичних осіб із кількістю найманих працівників 10 і більше осіб) становив 13412 грн (у січні 2021 р. – 11353 грн).

Найвищий рівень оплати праці спостерігався у працівників підприємств добувної промисловості і розроблення кар'єрів, де заробітна плата перевищувала середній показник по області в 1,8 рази. Найнижчий рівень заробітної плати спостерігався у працівників підприємств з текстильного виробництва, виробництва одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів, виготовлення виробів з деревини, виробництва паперу та поліграфічної діяльності, тимчасового розміщування й організації харчування, сфери мистецтва, спорту, розваг та відпочинку і не перевищував 65,8% від середнього рівня по області.

Індекс реальної заробітної плати у січні 2022 р. порівняно з січнем 2021 р. становив 107,1%. Сума заборгованості з виплати заробітної плати (по юридичних особах, активних на початок року, із урахуванням цензу за кількістю найманих працівників) на 01.02.2022 становила 44,8 млн.грн.

Кількість працівників, яким своєчасно не виплачено заробітну плату, на 01.02.2022 становила 2,7 тис.осіб. Кожному із зазначених працівників не виплачено в середньому 16344 грн, що на 21,9% перевищує середню заробітну плату за січень 2022 р.

Показники рівня доходів населення Полтавської області в період 2013-2022 рр. наведено у таблиці 1.9.

Таб. 1.9 – Динаміка показників наявного доходу на одну особу та сукупні ресурси на одне домогосподарство (відповідно до додатку 4 до Методичних рекомендацій з розроблення регіональних планів управління відходами, наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 16.04.2024 № 403)

№	Рік*	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
---	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

з/п	Назва показника										
1	Сукупні ресурси на одне домогосподарство ¹										
2	грн на рік	52156,8	53852,4	58083,6	59680,4	95400	116875,2	126308,4	143691,6	149455,2	-
3	грн на місяць	4346,4	4487,7	4840,3	5806,7	7950,0	9739,6	10525,7	11974,3	12454,6	-
4	Наявний дохід на одну особу ²										
5	грн на рік	25371	26196	31997	37938	48663	61649	72843	78813	95770	-
6	грн на місяць	2114,3	2183,0	2666,4	3161,5	4055,3	5137,4	6070,3	6567,8	7980,8	

¹ За матеріалами обстеження умов життя домогосподарств. Розробка інформації за 2022, 2023 роки не здійснюється під час дії воєнного стану (згідно з розділом X „Особливості проведення державного статистичного спостереження в умовах надзвичайних і непереборних обставин (зокрема, в умовах правового режиму воєнного стану в Україні)“ Методологічних положень державного статистичного спостереження „Обстеження умов життя домогосподарств“, затверджених наказом Державної служби статистики України від 09.06.2022 № 172 (зі змінами).

² Розробка інформації за 2022 та 2023 роки не здійснюється під час дії воєнного стану (згідно з розділом IX „Особливості проведення державного статистичного спостереження в умовах надзвичайних і непереборних обставин (зокрема, в умовах правового режиму воєнного стану в Україні)“ Методологічних положень державного статистичного спостереження „Регіональні рахунки“, затверджених наказом Державної служби статистики України від 25.07.2022 № 210 (зі змінами).

Примітка. Усі зазначені методологічні положення розміщені на офіційному вебсайті Держстату у розділі „Методологія та класифікатори”/„Статистична методологія” (доступно за посиланням – https://ukrstat.gov.ua/metod_polog/titul_mps.html).

Прогноз показників середнього наявного доходу на одну особу та на одне домогосподарство у Полтавській області розроблено враховуючи дані Національного плану управління відходами України до 2033 року (прогнози подальшого зростання української економіки теж варіюються у масштабах: від +0,3% у 2023 р. до +6,4% у 2025 р.), а також враховуючи дані динаміки за 10 років довоєнного періоду (таб. 1.10).

Таб. 1.10 – Прогноз показників середнього наявного доходу на одну особу та на одне домогосподарство* (відповідно до додатку 5 до Методичних рекомендацій з розроблення регіональних планів управління відходами, наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 16.04.2024 № 403)

№ з/п	Назва показника	Рік	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
1	Сукупні ресурси на одне домогосподарство ¹											
2	грн на рік		170378,9	181453,6	193248	205809,2	219186,8	233433,9	248607,1	264766,6	281976,4	300304,9
3	грн на місяць		14198,2	15121,1	16104,1	17150,8	18265,6	19452,8	20717,3	22063,9	23498,1	25025,4
4	Наявний дохід на одну особу ²											
5	грн на рік		109177,8	116274,4	123832,2	131881,3	140453,6	149583	159305,9	169660,8	180688,8	192433,6
6	грн на місяць		9098,1	9689,4	10319,3	10990,1	11704,4	12465,2	13275,4	14138,3	15057,4	16036,1

*враховуючи дані Національного плану управління відходами України до 2033 року (прогнози подальшого зростання української економіки теж варіюються у дуже скромних масштабах: від +0,3% у 2023 р. до +6,4% у 2025 р.), а також враховуючи дані динаміки за 10 років довоєнного періоду: сукупні ресурси на одне домогосподарство – $y=61,8x^2-295,1x+24560,8$ ($R=0,9620$); наявний дохід на одну особу – $y=230,2x^2-55,1x+8610,5$ ($R=0,9615$).

1.4. Економічна характеристика

Структура регіональної економіки Полтавської області поєднує велику частку промисловості із значною часткою сільського господарства. Економіка регіону формується за рахунок промисловості, агропромислового сектору, оптової та роздрібної торгівлі. У промисловому секторі економіки працює 1 400 підприємств різних форм власності, з них 200 – великих та середніх, решта (1 200) – малі та мікропідприємства (станом на 2023 рік). У структурі промислового виробництва області найбільша частка належить нафтогазовидобувному комплексу, гірничодобувній промисловості, машинобудуванню та харчовій промисловості.

Промисловість Полтавщини є однією з провідних бюджетотворюючих галузей економіки України. Обсяг реалізованої промислової продукції області у 2019 році склав 64205,9 млн грн. (7,4% всієї реалізованої продукції в країні). Обсяг реалізованої промислової продукції за 2022 рік (останні дані) склав 220317 млн грн (таб. 1.11 відповідно даних Програми економічного та соціального розвитку Полтавської області на 2024 рік [2]).

Таб. 1.11 – Розвиток основних галузей промислового сектору економіки області

Показник	2022 рік	2023 рік	2024 рік прогнози	2024 рік у % до 2023 року
Обсяг реалізованої промислової продукції (товарів, послуг) без ПДВ та акцизу, млн грн	220 317	210 447	215 445	102,4
Індекс промислової продукції, %	79,5	80,0	91	х
добувна промисловість і розроблення кар'єрів, %	84,4	85,5	86,1	х
машинобудування, %	62,9	63,2	70,2	х
металургійне виробництво, %	69,1	70,3	71,3	х
текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів, %	78,4	79,2	80,1	х

Станом на 2021 рік Полтавська область має один з найвищих показників валового регіонального продукту у розрахунку на одну особу – 195825 грн (при середньому по Україні – 131734 грн), і є 2 за величиною після Києва. Дана тенденція була характерною для області з 2017 року. Валовий регіональний продукт у 2021 році склав 266694 млн грн, що становить 4,8% від загальноукраїнського показника).

Провідними галузями промисловості області є машинобудування, паливна, гірничорудна, будівнича та харчова. Розвинуті видобування і переробка залізної руди, нафти, природного газу і газового конденсату, також виробництво сталі, будівельних матеріалів, сільськогосподарської продукції: м'яса і масла тваринного, олії, цукру та інших видів промислової продукції.

За даними Головного управління статистики у Полтавській області у 2021 році порівняно із 2020 роком на Полтавщині індекс промислового виробництва становив – 101,1% (2020 р. – 99,8%, 2019 р. – 98,8%, 2018 р. – 101,5%, 2017 р. – 98,9%, 2016 р. – 100,1%, 2015 р. – 96,2%, 2014 р. – 92,9%, 2013 р. – 94,7%).

У добувній промисловості і розробленні кар'єрів обсяги виробництва продукції збільшилися на 0,9%, у переробній галузі обсяг виробленої продукції зріс на 3,6%.

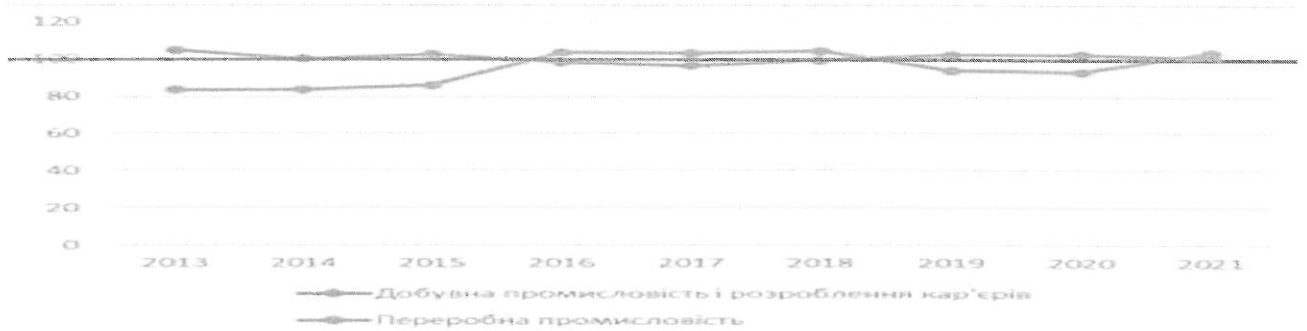


Рис. 1.19. Індекси промислової продукції за видами діяльності у відсотках до попереднього року [1]

У 2021 році у переробній промисловості спостерігався ріст у виробництві хімічних речовин і хімічної продукції – на 11,5%, виробництві гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції – на 6,0%, машинобудуванні – на 6,4%. Разом з тим у виробництві харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів випуск продукції зменшився на 1,7%, текстильному виробництві, виробництві одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів – на 1,0%, виготовленні виробів з деревини, виробництві паперу та поліграфічній діяльності – на 13,6%, металургійному виробництві, виробництві готових металевих виробів, крім машин і устаткування – на 1,4%.

Серед лідерів *машинобудівних підприємств регіону* такі підприємства як: ПАТ „Крюківський вагонобудівний завод”, ПрАТ „АвтоКрАЗ”, ПрАТ „Кременчуцький завод дорожніх машин”, АТ „Кременчуцький сталеливарний завод”, ВП „Лубенський верстатобудівний завод” ПАТ „МОТОР СІЧ”, ПрАТ „Завод „Лтава”, ПрАТ „Полтавамаш”, ТОВ ТД „Полтавський автоагрегатний завод”, ПП „Лубнимаш”, ПП „Ливарно-механічний завод”, ПрАТ „Карлівський машинобудівний завод”, ПрАТ „Хорольський механічний завод” та інші.

Зважаючи на військові дії в державі, протягом звітного періоду (січень-серпень 2023 року) скоротили обсяги виробництва такі підприємства: Відокремлений підрозділ „Лубенський верстатобудівний завод” ПАТ „МОТОР СІЧ” – на 63,3%, ПрАТ „Кременчуцький колісний завод” – на 95,6%, ТОВ „Інструментальний завод” – на 46,5%, ПрАТ „Кременчуцький завод дорожніх машин” – на 40,7%, ПП „Лубнимаш” – на 1,7 % та інші.

Водночас, позитивну динаміку виробництва демонструють наступні підприємства: ПрАТ „Обод” – на 44,1%, ПрАТ „Хорольський механічний завод” – на 21,0%, ПрАТ „Полтавамаш” – на 73,1%, ПрАТ „Склоприлад” – на 17,1%, ТОВ „Вентиляторний завод „Горизонт” – на 68,1%.

Основні підприємства гірничодобувної промисловості: Полтавський та Єриствський гірничо-збагачувальний комбінат (ГЗК). Полтавський ГЗК – один з найпотужніших комбінатів України, основний експортер залізрудних окатишів з високим вмістом заліза (понад 65%) до країн Європи та Азії.

Згідно із останніми оперативними даними станом на 01.09.2023 у галузі з розроблення кар'єрів Полтавським ГЗК, у порівнянні з минулим роком, зменшено обсяг виробництва окатишів – на 48,8%, залізрудного концентрату – на 26,3%. Видобуток залізної руди зменшено – на 41,1%.

Обсяг реалізації продукції підприємства на 40,0% менше, ніж за відповідний період минулого року. Це пов'язане з обмеженням логістичних шляхів у період воєнних дій. На Єриствському ГЗК обсяг виробництва залізної руди зменшено на 62,3%. Обсяг реалізованої продукції скорочено – на 62,3%.

Провідними підприємствами легкової промисловості є ТОВ „Ворскла-Мода”, ПрАТ „Кремтекс”, КП ПТФ „Мрія”, ТОВ „Прем’єр Сокс” та інші, потужності яких завантажені на 83,7%.

За оперативними даними підприємства ПрАТ „Кремтекс” обсяги виробництва за звітний період зменшилися на 41,9%, обсяг реалізації продукції зменшено на 44,9%. ТОВ „Прем’єр Сокс” також скоротило обсяги виробництва – на 25,1%. ТОВ „Валтекс-маркетинг Плюс” навпаки досягло збільшення обсягів виробництва у порівнянні з показниками минулого року на 44,0%.

До початку повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну в загальнообласному обсязі виробництва промислових товарів продукція харчової промисловості займала майже третину. На сьогодні в області здійснюють діяльність 10 молокозаводів, 6 м’ясокомбінатів, 10 хлібозаводів, 3 цукрових заводи із 5 існуючих, 2 птахофабрики, 2 виробники олії. Середньорічний обсяг реалізації продукції підприємствами галузі за 2022 рік становить 42,4 млрд грн. Індекс промислової продукції у виробництві харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів за 2023 рік в порівнянні з 2022 роком очікується на рівні 100%.

Полтавщина є провідним нафтогазовидобувним регіоном України. Усього на території області налічується 40 нафтогазових родовищ, які знаходяться в експлуатації, та 69 родовищ і площ, які знаходяться у геологічному вивченні та дослідно-промисловій експлуатації. Видобуток вуглеводнів ведеться на 72 родовищах і площах. На них на даний час експлуатується близько 1370 свердловин. Видобуток нафтогазової сировини ведеться в 20-ти районах області.

За 2021 рік видобуто 447,4 тис. т газового конденсату природного, одержаного з родовищ газу природного, 9003,7 млн м³ газу природного скрапленого або в газоподібному стані.

Одним з найбільших нафтопереробних підприємств України є ПАТ „Укртатнафта”. Всього підприємством виробляється більше 80 видів нафтопродуктів.

Сільськогосподарське виробництво є однією з провідних галузей економіки області. Сільськогосподарське виробництво на Полтавщині здійснюють: 3,9 тис. сільськогосподарських підприємств, у тому числі 2,6 тис. фермерських господарств; 173,8 тис. особистих селянських господарств.

За даними Головного управління статистики у Полтавській області у 2023 році індекс сільськогосподарської продукції порівняно із 2022 роком становив 103,3%, у тому числі в підприємствах – 105,1%, у господарствах населення – 98,4%. Індекс продукції рослинництва становив 103,6%, продукції тваринництва – 101,4%. У 2023 році реалізовано на забій 97,1 тис. т сільськогосподарських тварин (у живій масі), що на 0,3% більше порівняно з 2022 роком, вироблено 669,3 тис. т молока (на 0,9% більше) та 742,1 млн шт. яєць (на 2,5% більше).

У 2023 році найбільші площі займають ринково орієнтовні культури, а саме: кукурудза на зерно – 510,5 тис. га, соняшник – 395,8 тис. га, соя – 212,1 тис. га, цукрові буряки – 28,7 тис. га. Під урожай 2024 року планується посіяти озимих зернових культур на площі 238,3 тис. га (6 місце в державі), в тому числі пшениці – 225,3 тис. га. Озимий ріпак посіяно на площі 41,2 тис. га. Область має значний досвід в розвитку органічного землеробства та входить в п’ятірку регіонів України, котрі займаються органічним виробництвом. Загальна площа земель, зайнятих під органічним виробництвом, становить 24,0 тис. га, або 1,3%

орних земель. В області сертифіковано 43 виробники органічної продукції. Найбільш популярним напрямком є рослинництво, його сертифіковано у 29 підприємствах, в т.ч. 22 з них експортують вироблену продукцію.

У Полтавській області обліковується 50,8 тис. га зрошувальних земель, 64 стаціонарні поливні системи, з яких 11 систем (31,6 тис. га) міжгосподарські з державною часткою основних фондів та 19,2 тис. га – внутрішньогосподарські зрошувальні системи. Відповідно до протоколів-намірів господарств площа поливу у 2023 році становить 6,5 тис. га, що на 7% більше до показника 2022 року.

Полтавщина має одну із найбільших племінних баз в Україні. Наразі в області налічується 40 суб'єкт племінної справи у тваринництві. Область є лідером серед регіонів України за кількістю племінного поголів'я великої рогатої худоби, що становить 10,0% від загального племінного поголів'я в Україні.

За розрахунками на 1 січня 2024 р загальна кількість великої рогатої худоби склала 175,1 тис. голів (на 3,8% менше, ніж на 1 січня 2023 р.), у тому числі корів – 92,3 тис. (на 5,9% менше); свиней – 271,2 тис. (на 10,4% більше), овець та кіз – 41,5 тис. (на 3,7% менше), птиці свійської – 5127,9 тис. голів (на 2,4% менше).

Загальні висновки щодо прогнозування розвитку промисловості зробити досить складно, враховуючи відсутність статистичної інформації з 2022 року (воєнний стан), але загалом спостерігаються наступні тенденції:

ключовими викликами для нинішньої економіки Полтавщини, як і України загалом, є падіння виробництва, ріст числа безробітних, послаблення стійкості державних фінансів, загрози валютній стабільності;

з 2022 року значно скоротили обсяги виробництва машинобудівних підприємств (до 45%), хоча з 2016 по 2021 рік спостерігалася тенденція до збільшення обсягів реалізованої продукції галузі;

обсяги реалізації продукції добувної промисловості і розроблення кар'єрів з 2010 року мали позитивну динаміку, у той же час Єристівський ГЗК та Полтавський ГЗК з 2022 року значно зменшили обсяги видобутку продукції;

значно зменшилися обсяги виробництва легкої промисловості;

індекс промислової продукції у виробництві харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів має відносно стабільний характер;

в сільському господарстві виробництво продукції підприємствами рослинництва та тваринництва мають відносно стабільний характер.

Транспортна мережа області доволі розвинута. Протяжність залізниць – близько 1100 кілометрів, з них електрифіковано третина. За даними Управління інфраструктури Полтавської ОДА загальна протяжність автомобільних доріг області у 2022 році становила 8 916,878 км, з яких 8 915,978 (майже 100%) – дороги з твердим покриттям.

Важливим аспектом при плануванні системи управління відходами в рамках області, зокрема проектування логістичної структури даної системи, є наявність та стан дорожньої мережі. У рамках Полтавської області існуюча дорожня мережа забезпечує під'їзд практично до кожного населеного пункту області по дорогам з твердим покриттям. Однак більшість доріг категорії О та С, по яким проходить значна частина маршрутів регіональних і місцевих схем збору відходів, знаходяться в незадовільному стані. При проектуванні логістичних маршрутів спецтехніки, важливим фактором є наявність інформації про стан дорожнього покриття в регіоні планування. Наявна інформація про стан дорожньої мережі відображена на офіційних сайтах Агентства місцевих доріг

Полтавської області <https://amd.pl.ua/>, Державного агентства відновлення та розвитку інфраструктури України <https://restoration.gov.ua/> та ін.

Функціонування річкового транспорту забезпечують два річкових порти Кременчуцький річковий порт та Горішньоплавнівський вантажний порт ПрАТ „Полтавського ГЗК”. Порти розташовані на лівому березі р. Дніпро і обслуговують тільки вантажні перевезення. Загальна довжина магістральних трубопроводів складає 554 кілометри.

Полтавська область у зовнішній торгівлі традиційно продовжує утримувати позитивне сальдо щодо переваги обсягів експорту продукції над її імпортом, яке складає 499,9 млн дол. США (1308,2 млн дол. США – 8 місяців 2021 року). Коефіцієнт покриття експортом імпорту склав 1,60 (2,32 – 8 місяців 2021 року). Оборót зовнішньої торгівлі товарів області з країнами світу за підсумками 8 місяців 2022 року склав 2,18 млрд дол. США, що на 33,6 % менше показника січня-серпня 2021 року. Протягом року підприємства області здійснювали зовнішньоторговельні операції із партнерами зі 118 країн світу.

Обсяг експорту товарів становив 1339,9 млн дол. США (2023 рік) та знизився на 41,6% порівняно із січнем-серпнем минулого року. Товарна структура регіонального експорту: мінеральні продукти – 64,2% (переважно руда); продукція агропромислового комплексу області (продукція рослинного походження, готові харчові продукти, жири і олії, живі тварини та продукція тваринного походження) – 26,8%; продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості – 2,0%; машини, обладнання, механізми та електротехнічне обладнання – 1,9%; текстильні матеріали та текстильні вироби – 1,7%; інша продукція – 3,4%. Для відновлення зростання обсягів експортної торгівлі необхідно удосконалення логістичних шляхів експорту продукції та доступності портів для вивезення товарів на зовнішні ринки, а також стабільне виробництво експортної продукції, в цілому і по кожному підприємству зокрема.

Обсяги імпорту продукції до області становлять 840,0 млн дол. США, що менше на 15,0% відносно показника за січня-серпня 2021 року. Товарна структура регіонального імпорту продукції: мінеральні продукти – 64,7%;

продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості – 8,0%; машини, обладнання, механізми та електротехнічне обладнання – 5,4%; недорогоцінні метали та вироби із них – 3,9%; готові харчові продукти – 3,1%; текстильні вироби та матеріали – 2,8%; інша продукція – 12,1%.

Як зазначається в Національному плані управління відходами до 2033 року Україна завершила 2022 рік 30% падінням реального ВВП. Під час II світової війни майже не зафіксовано таких обсягів падіння ВВП в рамках одного календарного року. Унаслідок розгортання на території України повномасштабної війни припинили роботу понад третина промислових підприємств, значна частина яких пошкоджена та зруйнована. Прогнози подальшого зростання української економіки теж варіюються у дуже скромних масштабах: від +0,3% у 2023 р. до +6,4% у 2025 р. (дані прогнозу НБУ). Це дуже мало як для умов воєнного часу, так і для умов ймовірного повоєнного відновлення. За даними Держстату, у першому кварталі 2024 року ВВП зменшився на 10,5% р/р — це менше, ніж прогнозовані НБУ 13,5%. У другому кварталі 2024 року Нацбанк очікує зростання на 15,9%. За прогнозом Мінекономіки, ВВП зросте на 1,0% за підсумками року.

Проблема падіння виробництва та росту безробіття є ключовим ризиком функціонування української економіки. Інвестиційний розвиток країни є утрудненим зважаючи на воєнні ризики, вилучення трудових ресурсів до лав ЗСУ, енергетичного терору, логістичних проблем. З початку 2023 в Україні почала проявлятися спіраль циклічного скорочення випуску та росту безробіття, підприємства планують скорочувати число зайнятих, оскільки не очікують зростання попиту, а попит, в свою чергу, не зростає через скорочення зарплат та робочих місць. За підсумками 2022 року середня реальна заробітна плата скоротилася на 17%, безробіття зросло втричі (до 28% від робочої сили), а реальні споживчі витрати населення впали на 20%. За прогнозом НБУ, інфляція за підсумками 2023 р. складе 18,7%. Експерти Світового банку і Єврокомісії оцінюють пошкодження від війни в Україні в період з 24.02.2022 до 24.02.2023 в сумі 134,7 млрд доларів, а потреби у відновленні – 410,6 млрд доларів.

Область має значний виробничий, інвестиційний та ресурсний потенціал і розвинену транспортну інфраструктуру, але реалії сьогодення негативно відображаються на соціально-економічному розвитку регіону. В даних умовах прогнози є досить складними. Подальша всебічна підтримка розвитку всіх напрямків промислової діяльності, збільшення частки у структурі експорту, що орієнтована на ринки ЄС, покращення інвестиційного клімату в області та розвиток енерго- і ресурсозберігаючих технологій є основним завданням для всіх гілок влади області. За умови обмеженості фінансових ресурсів, більша частина яких наразі спрямовується на відсіч військової агресії росії проти України та подолання її наслідків, необхідно визначити пріоритети їх розподілу та сконцентрувати на тих заходах та територіях, що можуть забезпечити найвищий результат у найкоротший строк та матимуть довготривалий і комплексний вплив на розвиток не лише області, але і всієї держави в цілому.

1.5 Характеристика об'єктів інфраструктури управління відходами

Питання управління відходами є дуже актуальними, адже Україна посідає одне з чільних місць у світі за масштабом, гостротою та складністю проблеми відходів. На території області нараховується більш як 1000 підприємств, установ і організацій, виробнича діяльність яких пов'язана з утворенням промислових та побутових відходів. Забруднення навколишнього природного середовища відходами виробництва та споживання набуває для області все більшої гостроти.

Відсутність ефективної системи управління відходами на рівні регіону зумовлює накопичення їх значної кількості у місцях видалення відходів, що призводить до антропогенного навантаження на довкілля, забруднення його основних компонентів: земельних, водних та атмосферних ресурсів, погіршення умов проживання населення області.

Станом на 18.01.2024 за даними територіальних громад у відповідь на лист від 18.01.2024 № 193/03.3-14 Департаменту екології та природних ресурсів Полтавської ОДА в області налічується 359 сміттєзвалищ побутових відходів (додаток 3, таб. 1.12). За даними Департаменту будівництва, містобудування і архітектури, житлово-комунального господарства та енергетики Полтавської ОДА [1] станом на 01.01.2023 в області налічується 537 сміттєзвалищ загальною площею 439,95 га. З них перевантажених – 9 (площею 21,3 га), не відповідають нормам екобезпеки – 200 (площею 123,96 га).

Станом на 01.01.2024 в області кількість паспортизованих місць видалення відходів складає 133 одиниць, з них у Лубенському районі – 12, у Миргородському районі – 28, у Кременчуцькому районі – 54, у Полтавському районі – 39. Інфраструктура місць видалення відходів за критерієм екологічної безпеки (станом на 01.01.2024) наведена у таб. 1.12. Характеристика щодо місць видалення відходів наведена у додатку 3 (таб. 3.2).

Таб. 1.12 – Інфраструктура місць видалення відходів (МВВ) за критерієм екологічної безпеки (станом на 01.01.2024)**

№ з/п	Назва одиниці адміністративно-територіального устрою регіону (район)	Місць видалення відходів							
		категорії Г – надзвичайно небезпечні		категорії В – небезпечні		категорії Б – помірно небезпечні		категорії А – мало небезпечні	
		Діючі, од.	Закриті*, од.	Діючі, од.	Закриті*, од.	Діючі, од.	Закриті*, од.	Діючі, од.	Закриті*, од.
1	Лубенський	-	-	12	-	-	-	-	-
2	Миргородський	-	-	25	3	-	-	-	-
3	Кременчуцький	-	-	38	11	-	-	4	-
4	Полтавський	-	-	33	6	-	-	-	-
	Усього:	-	-	108	20	-	-	4	-

*графи „закритих” містить в тому числі дані про законсервовані місця видалення відходів

**за даними Екологічного паспорту Полтавської області за 2023 рік

Органами місцевого самоврядування та виконавчої влади здійснюються заходи із запровадження роздільного збирання побутових відходів за видами окремих компонентів. Основні компоненти побутових відходів, які збираються окремо – це пластикові пляшки та інші вироби з поліетилену, скло, папір. Також в області наявні об’єкти роздільного збирання небезпечних відходів у складі побутових відходів (таб. 1.13). На території Сергіївської громади Миргородського району встановлено баки для збирання небезпечних відходів (батарейки, термометри, дрібна електроніка): 3 баки місткістю 240 л та 4 баки по 120 л.

Таб. 1.13 – Впровадження роздільного збирання небезпечних відходів у складі побутових відходів* (приймання/збирання/вилучення небезпечних відходів у складі побутових від населення)

№ з/п	Найменування населеного пункту	Загальна кількість мешканців в населеному пункті, тис. осіб	Кількість приймальних пунктів небезпечних відходів у складі побутових (всього), од.	Кількість місць тимчасового розміщення небезпечних відходів у складі побутових до їх передачі спеціалізованим підприємствам, од.	Загальний обсяг небезпечних відходів, які збираються приймальними пунктами, т	Номенклатура та обсяг небезпечних відходів, які збираються приймальними пунктами
1	м.Кременчук Комунальне підприємство „Кременчуцьке комунальне	Орієнтовно 218,132	1	1	Всього за 2023 рік: 0,2615 т Всього за 2022 рік: 0,0381 т	2023 рік: 1. Люмінесцентні та інші лампи, що містять ртуть. Отримано: від населення:

	автотранспортне підприємство 1628" Кременчуцької міської ради Кременчуцького району Полтавської області					0,261 т (870 шт.) 2. Ртутні термометри. Отримано: від населення: 0,0005 т (37 шт.) 2022 рік: Енергозберігаючі, ДРЛ, люмінесцентні та інші лампи, термометри. Отримано від населення: лампи – 127 шт.; термометри – 18 шт.
2	м.Горішні Плавні	55,191	0	1	2022 рік: 170 шт. 2023 рік: 590 шт.	лампи люмінесцентні та відходи, які містять ртуть, інші зіпсовані або відпрацьовані.
				16	2022 рік: 0,9 т 2023 рік: 0,2615 т	батареї зіпсовані або відпрацьовані
3	Полтавська міська територіальна громада	312814	1 (екобус)	1	3	2023 рік: Батареї 2 т Ртутні лампи 4142 шт. Ртутні термометри 247 шт. 2022 рік: Батареї 2,133 т; ртутні лампи 17425 шт; термометри 1228 шт.

*Таблиця складена за даними районних військових (державних) адміністрацій області, міськвиконкомів та ОТГ

Перелік об'єктів утворення, оброблення та відновлення відходів відповідно даних Департаменту екології та природних ресурсів Полтавської ОВА (реєстр об'єктів ООУВ) станом на 01.12.2023 наведено у додатку 3 (таб. 3.3).

Інфраструктура відновлення відходів (зношених шин, відходів електронного та електричного обладнання, транспортних засобів, медичних відходів) наведена в таб. 1.14.

Таб. 1.14 – Інфраструктура відновлення відходів*

Назва адміністративно-територіальної одиниці (область, район)	Пункти			
	приймання/збирання зношених шин, од.	приймання/збирання відходів електронного та електричного обладнання, од.	приймання транспортних засобів на відновлення, од.	та установи централізованого знешкодження медичних відходів, од.
Градизька ТГ Кременчуцького району Полтавської області				Здійснюється вивіз відповідно до договору

Полтавська міська територіальна громада	м.Полтава, вул. Кагамлика, 84			
---	-------------------------------	--	--	--

*таблиця складена за даними районних військових адміністрацій, міськвиконкомів та ОТГ області

Суб'єкти господарювання, що здійснюють збирання відходів наведені у додатку 3 (табл. 3.4)

Відповідно до Реєстру ліцензіатів з управління небезпечними відходами (Екосистема <https://eco.gov.ua/reiestr-litsenziativ-z-upravlinnia-nebezpechnymy-vidkhodamy>) у Полтавській області наявне підприємство, що займаються даним видом послуг: **ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ „ВІТАБУД”** (39750, Полтавська область, Кременчуцький район, село Пришиб, вул. Центральна, буд. 29) – відходи у вигляді сумішей і емульсій масло/вода, вуглеводні/вода.

Перелік підприємств, що здійснюють діяльність у сфері управління з небезпечними відходами наведені у додатку 3 (таб. 3.5).

Дані щодо об'єктів управління відходами (підприємства, які отримали дозвіл на операції з оброблення відходів, відповіді підприємств на лист Департаменту екології та природних ресурсів Полтавської ОВА від 15.08.2024 № 2598/03.3-15) приведено в таблиці 1.15 (додаток 3, таб. 3.6).

Таб. 1.15 – Дані щодо об'єктів управління відходами*

Назва об'єкта	Види відходів, що приймаються**	Територія обслуговування	Планова продуктивність т/добу (т/рік)	Площа ділянки, право власності	Відповідність земельної ділянки вимогам розміщення об'єкта
ТОВ „Компанія „Кремваторсировина” (м.Кременчук, вул. Профспілкова, 5А)	20 01 01 03 03 08 15 01 01 20 01 39 15 01 05 15 01 06 20 01 10 20 01 02 20 03 99 16 01 03 20 01 99 15 01 03 20 01 40 15 01 09 19 12 08 20 01 11 02 03 04 12 01 03 20 01 28	Кременчуцька МТГ та інші громади за потребою	40 (5575)	0,4426 (договір оренди землі від 18.02.2022)	Діючий, відповідає
ПАТ „Укрнафта” ЦППНІГ „Полтаванафтогаз” (Полтавська обл., Миргородський район, с.Качанове, вул. Промислова, 1б)	13 02 0 08* 12 01 06* 12 01 07* 12 01 19* 13 01 04* 13 01 05* 13 01 09* 13 01 10* 13 01 12* 13 01 13*		- (3450)	38,2385 (держ. Акт на користування землею ІІ-ПЛ № 001545)	Діючий, відповідає

	13 02 04* 13 02 05* 13 02 07* 13 03 07* 13 03 09* 13 03 10* 13 04 01* 13 04 02* 13 04 03* 13 05 06* 13 05 07* 13 07 01* 13 07 02* 13 07 03* 13 08 02* 16 07 08* 19 02 07* 05 01 99				
	05 01 03* 05 01 05* 05 01 06* 05 01 09*		- (630)		
	13 08 99*		- (136,8)		
АТ „Кременчуцький сталелеварний завод” (Україна, 39621, Полтавська обл., місто Кременчук, вул. Івана Приходька, буд. 141	10 09 03 10 09 08 10 09 07 10 02 08 10 02 07 10 02 99 10 09 99 12 01 02 12 01 01 12 01 13 16 01 17 02 01 10 17 04 05 20 01 40	Кременчуцька МТГ та інші громади за потребою			Діючий, відповідає
КП „Кременчуцьке комунальне автотранспортне підприємство 1628” (м.Кременчук, вул. П. Прокоповича, 50)	Відходи, що не є небезпечними	Кременчуцька міська ТГ	400 (100 000)	28,0554 Державний акт на право постійного користування від 03.02.2000 №537	Діючий, відповідає
КП „Кременчуцьке комунальне автотранспортне підприємство 1628” (м.Кременчук, вул. Л. Лук’яненка, 48/75)	Відходи, що не є небезпечними	Кременчуцька міська ТГ	50 (2500)	1,9617 (номер об’єкта нерухомого майна 2843129653104)	Діючий, відповідає
ПАТ „КВБЗ” (м.Кременчук, вул. І. Приходька, 139)	Не приймає на оброблення відходи інших підприємств	ПАТ „КВБЗ”	-	0,167 (св. Про власність № П-499 від 25.07.1996 р.)	Діючий, відповідає
ТОВ „ВІТАБУД”	Відходи, що не є небезпечними	Кременчуцька МТГ та інші громади	-***	Кадастровий номер ділянок: 5322484800:03:000:0326; 5322484800:03:000:0319	Діючий, відповідає
ТОВ „Полтавський завод кварцевого скла” (м.Полтава,	19 12 02 20 01 40	Полтавська	10,7 (3900)	Договір оренди землі від 15.09.2023	Діючий, відповідає

вул. Завлодська, 3)	МТГ			
---------------------	-----	--	--	--

*відповідно наданої інформації від підприємств на лист Департаменту екології та природних ресурсів Полтавської ОВА від 15.08.2024 № 2598/03.3-15

**відповідно до постанови КМУ від 20.10.20023 № 1102 „Про затвердження Порядку класифікації відходів та Національного переліку відходів”

*** дані відсутні

Узагальнена характеристика об'єктів інфраструктури управління відходами приведена в таб. 1.16.

Таб. 1.16 – Об'єкти інфраструктури управління відходами* (відповідно до додатку 6 до Методичних рекомендацій з розроблення регіональних планів управління відходами, наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 16.04.2024 № 403)

№ з/п	Найменування об'єкта	Кількість, одиниць				
		Усього	Експлуатуються	Будуються	Проектуються	Пошкоджені або зруйновані
1	Об'єкти інфраструктури збирання та перевезення відходів	65	Збирання безпечних відходів – 71 (70 підприємств у сфері управління побутовими відходами) Збирання небезпечних відходів – 1			
1.1	Пункти роздільного збирання побутових відходів	57	1) 55 (за даними ТГ) 2) 51 (за кількістю суб'єктів господарювання, додаток 3, табл.3.4) 3) Кількість приймальних пунктів небезпечних відходів у складі побутових – 1 (Кременчук); баки для небезпечних відходів (Сергіївська громада)			
1.2	Місця тимчасового зберігання відходів від руйнувань		рішення про розміщення місць не приймалися			
1.3	Сміттєперевантажувальні станції		Об'єкти відсутні			
2	Об'єкти інфраструктури підготовки відходів до повторного використання	3	Площадки компостування – 3 (Кременчуцька ТГ, Миргородська ТГ, Щербанівська ТГ)		2 (Кобеляцька ТГ)	
3	Об'єкти інфраструктури відновлення відходів	7 34	Об'єкти з оброблення відходів як вторинної сировини – 7 (табл. 1.17) Установки для відновлення відходів*			4 проектується (Терешківська ТГ, Дмитрівська ТГ, Лубенська ТГ, Миргородська ТГ)

3.1	Об'єкти зі здійснення попередніх операцій з відходами для подальшого їх відновлення*	13 51	(додаток 3, таб. 3.5) (додаток 3, таб. 3.4)			
3.2	Об'єкти рециклінгу відходів	10	Сортувальні лінії – 3 (Петрівсько-Роменська ТГ, Миргородська ТГ, Козельщенська ТГ)	Сортувальні лінії – 4	Сортувальні лінії – 3	
3.3	Об'єкти іншого відновлення відходів (виробництва енергії та перетворення відходів у матеріали, що можуть бути використані як паливо або для іншого виробництва енергії)	6	Підприємства, що мають потужності для спалювання – 6 (додаток 3, таб. 3.7)			
4	Об'єкти інфраструктури видалення відходів					
4.1	Об'єкти зі здійснення попередніх операцій з відходами для подальшого їх видалення**		Об'єкти відсутні			
4.2	Полігони для небезпечних відходів	10	Полігони для промислових відходів – 4. Хвостосховища – 1. Шламонакопичувачі, шламовідстійники – 5			
4.3	Полігони для відходів, що не є небезпечними	360	Звалища ТПВ – 359		1 (Пирятинська ТГ)	
4.4	Полігони для інертних відходів	7	Відвали – 7			
4.5	Інші об'єкти видалення відходів	285	Ставки-випарники – 5 Відстійники – 4; Технічні водойми – 1 Поля фільтрації – 7 Мулові майданчики, мулонакопичувачі – 7; Аварійні амбари – 1 Непридатних ХЗЗР – 60,65 т; Худомогильники – 145 шт;			

			Біотермічні ями – 13 шт; Гноєсховища – 102 шт.			
--	--	--	---	--	--	--

Джерело інформації: * – дані Головного управління статистики у Полтавській області, дані Екологічно паспорту Полтавської області;

** відсутні дані;

Таб. 1.17 – Об'єкти інфраструктури відновлення відходів (станом на 01.01.2023)*

Назва підприємства	Адреса	Обсяг відновлених відходів	Вид відновлених відходів
НГВУ „Полт аванафтогаз” ПАТ „Укрнафта” 22525915	36026, м.Полтава, вул.Монастирська, 12, (адреса виробництва Гадяцький районн, с.Качаново), UA53060310000047988	за 2019 рік – 15,967 т; за 2020 рік – 14,848 т; за 2021 рік – 23,32 т; за 2022 рік – 0	Відновлення некондиційної нафти та відпрацьованих нафтопродуктів на установці підготовки нафти цеху попередньої підготовки нафти і газу.
НГВУ „Полт аванафтогаз” ПАТ „Укрнафта” 22525915	36026, м.Полтава, вул.Монастирська, 12, (адреса виробництва Гадяцький районн, с.Качаново), UA53060310000047988	за 2019 рік – 154 м.куб; за 2020 рік – 0; за 2021 рік – 0, за 2022 рік – 0	Біодеструкція і компостування нафтошламомаси аварійних амбарів, ставків відстійників
ТОВ „Єрстів ський гірничо-збагачувальний комбінат”, 35713283	39802, Полтавська обл., м.Горішні Плавні, вул. Будівельників, 15, UA53020030010087471	за 2020 рік – 146,978 т	Відновлення відпрацьованих нафтопродуктів
Зовнішньоторгове підпр иємство „ МАГ” 21071441	Полтавська обл, м.Горішні Плавні, вул. Конституції, 32/33; UA53020030010087471	за 2019 рік – 888,18 т; за 2020 рік – 716,428 т; за 2021 рік – 827,896 т	Оброблення відходів гумових, у тому числі зношених шин
ТОВ „ПІЛ”, 33190684	36010, м.Полтава, вул.Половки, 70б, UA53080370010073240	за 2019 рік – 155,526 т; за 2020 рік – 49,541 т; за 2021 рік – 15,456 т; за 2022 рік – 85,457 т	Відновлення відпрацьованих мастил (олив)
Публічне акціонерне товариств во „Крюківський вагонобудівний завод”, 05763814	39621, Полтавська область, м.Кременчук, Крюківський район, вул. І.Приходька, 139, UA53020110010228624	за 2014 рік – 0 т; за 2016 рік – 0 т	Відновлення відпрацьованих масел
ТОВ „Полеко захист” 41037524	36034, Полтавська обл., м.Полтава, вул. Буровиків, 4, UA53080370010073240	за 2017 рік – 0 т; за 2018 рік – 1,459 т; за 2019 рік – 37,487 т; за 2020 рік – 0 т; за 2021 рік – 0 т; за 2022 рік – 0 т	Оброблення (регенерація) нафтовмісних відходів
ТОВ „ВІТАБУД”, 43470487	36039, м.Полтава, вул.Квітки Цісик, 15	планується більше 100 т/рік	Оброблення відходів буріння (шлімонакопичувач)

*за даними реєстру об'єктів утворення, оброблення відходів (ООУВ)

За даними Міністерства розвитку громад та територій України, станом на квітень 2024 року в Україні утворилося всього 223237,3 т відходів від руйнувань (<https://epl.org.ua/announces/stan-povodzhennya-z-vidhodamy-vid-rujnuvan-v-ukrayini-stanom-na-kviten-2024-roku/>). У Полтавській області (дані наведені у підпункті 1.1, таб. 1.4) загальний обсяг відходів від руйнувань склав 850,39 т. Все це потребує інфраструктурного вирішення управління даними відходами, а також необхідність врахування ризику утворення даних відходів.

РОЗДІЛ II. АНАЛІЗ ПОТОЧНОГО СТАНУ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ В РЕГІОНІ

2.1 Загальна характеристика системи управління відходами

Основними принципами державної політики у сфері управління відходами є пріоритетний захист навколишнього природного середовища та здоров'я людини від негативного впливу відходів, забезпечення ощадливого використання матеріально-сировинних та енергетичних ресурсів, науково обґрунтоване узгодження екологічних, економічних та соціальних інтересів суспільства щодо утворення та використання відходів з метою забезпечення його сталого розвитку.

До основних напрямів державної політики щодо реалізації зазначених принципів належить: забезпечення повного збирання і своєчасного знешкодження та видалення відходів, а також дотримання правил екологічної безпеки при управлінні ними; зведення до мінімуму утворення відходів та зменшення їх небезпечності; забезпечення комплексного використання матеріально-сировинних ресурсів; сприяння максимально можливого обробленню відходів шляхом прямого повторного чи альтернативного використання ресурсно-цінних відходів; забезпечення безпечного видалення відходів, що не підлягають відновленню, шляхом розроблення відповідних технологій, екологічно безпечних методів та засобів управління відходами; організація контролю за місцями чи об'єктами розміщення відходів для запобігання шкідливому впливу їх на навколишнє природне середовище та здоров'я людини; здійснення комплексу науково-технічних та маркетингових досліджень для виявлення і визначення ресурсної цінності відходів з метою їх ефективного використання; забезпечення соціального захисту працівників, зайнятих у сфері управління відходами; створення умов для реалізації роздільного збирання побутових відходів шляхом запровадження соціально-економічних механізмів, спрямованих на заохочення утворювачів цих відходів до їх роздільного збирання; сприяння залученню недержавних інвестицій та інших позабюджетних джерел фінансування сфери управління відходами.

Питання управління відходами є дуже актуальними, адже Україна посідає одне з чільних місць у світі за масштабом, гостротою та складністю проблеми відходів. Військова агресія російської федерації дуже вплинула та змінила регіони України, багато наших співвітчизників змушені були залишити свої домівки, що спричинило в більшості областей зміну навантаження на критичну інфраструктуру. Не стала винятком сфера управління відходами, яка зазнає впливу через руйнування інфраструктури, прибуття внутрішньо переміщених осіб, спад економічної активності. Відсутність ефективної системи управління відходами на рівні регіону зумовлює накопичення їх значної кількості у місцях видалення, що призводить до антропогенного навантаження на довкілля, забруднення його основних компонентів: земельних, водних ресурсів, повітря, погіршення умов проживання населення.

За даними Головного управління статистики у Полтавській області у 2023 р. від економічної діяльності підприємств та організацій і в домогосподарствах області, які надали звітність, утворилось 22904,59 тис.т (у 2022 році – 40541,27 тис. т.) відходів, що на 44% менше.

Основна частина утворених відходів – 22865,806 тис.т, або 99,9% від загального обсягу, належить до IV класу небезпеки (у 2022 р. – 40518,58 тис.т.). Відходи III класу небезпеки становили 37,703 тис.т – збільшення від 2022 року майже у два рази (у 2022 р. – 22,100 тис.т) II класу – 0,934 тис.т – збільшення майже у два рази (у 2022 р. – 0,469 тис.т), I класу – 0,146 тис.т – збільшення на 0,025 тис. т, або на 17% (у 2022 р. – 0,121 тис.т).

Зменшення кількості утворених відходів зумовлено можливістю суб'єктів господарювання не подавати фінансову та статистичну звітність під час дії воєнного стану, що передбачено положеннями Законом України „Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни”.

У загальній кількості відходів, що утворилися у 2023 році найбільший обсяг займають відходи рослинного походження (без врахування відходів видобувної промисловості) – 1230,154 тис.т.

В області використовується вторинна сировина в тому ж обсязі що, знов утворюється по таких видах відходів, як лушпиння соняшникове, матеріали текстильні вторинні, канати сталіні відпрацьовані, породи розкритіні, попутні скельні для будівництва гідропоруд, відходи графітовмісні та інші.

Барда зерно-картопляна і дробина пивна, а також переважна частка жому бурякового та зернових відходів спрямовуються на відгодівлю худоби в сільськогосподарських підприємствах. За останніми статистичними даними в області працювали 6 установок для спалювання відходів з метою отримання енергії та 34 установки для відновлення відходів [1].

Динаміка загального обсягу утворення відходів за статистичними даними (лист Головного управління статистики у Полтавській області від 23.08.2024 № 12.1-15/34-24 на лист Департаменту екології та природних ресурсів Полтавської ОВА від 19.08.2024 № 2623/03.3-15) протягом 2014-2023 років приведена у таб. 2.1.

Таб. 2.1 – Динаміка обсягів утворення відходів у Полтавській області, т*

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021 ³	2022 ⁴	2023 ⁵
Усього	5013697,5	4431697,3	5421228,3	35121830,6	19825702,1	97442829,9	98051293,1	121823148,5	40541270,6	22905231,8
Економічна діяльність підприємств та організацій ¹	4840535,0	4232911,6	5229013,0	34919980,4	19614226,9	97308889,4	97913321,1	121623718,7	40351695,9	22689421,7
Сільське, лісове та рибне господарство	4118010,9	3670397,4	4056403,3	2639422,6	2603800,9	2738489,7	1793291,3	1762988,2	1346989,8	1244846,6
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	92231,3	46063,9	53323,0	31014005,8	15968751,2	93044236,2	94074852,8	109609025,7	38726725,6	21274456,4
Переробна промисловість	507898,7	392530,8	932853,3	1121490,0	920784,2	1428398,1	783488,3	343433,7	218132,2	102440,5
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	8335,4	7603,2	8542,6	1наказ2,7	20805,4	4246,3	5355,7	4609,3	7963,4	18563,2
Водопостачання; каналізація, управління відходами	13190,5	10899,5	21747,2	8627,0	8428,4	9008,8	8906,3	8840,8	9075,8	10367,3
Будівництво	26660,8	38445,6	61960,1	55858,0	30160,4	28249,6	1287,8	2321,6	3018,9	167,2
Інші види економічної діяльності	74207,4	66971,2	94183,5	67324,3	61496,4	56260,7	1246138,9	9892499,4	39790,2	38580,5
Домогосподарства ²	173162,5	198785,7	192215,3	201850,2	211475,2	133940,5	137972,0	199429,8	189574,7	215810,1

*1 Згідно з обсягами утворених відходів за адміністративно-територіальними одиницями.

2 Дані про обсяг відходів, утворених домогосподарствами, вважаються тотожними даним про обсяг зібраних відходів спеціалізованими підприємствами від домогосподарств.

3 Дані можуть бути уточнені.

4 Інформація сформована на основі фактично поданих підприємствами звітів (рівень звітування становив 93%). Дані можуть бути уточнені.

5 Інформація сформована на основі фактично поданих підприємствами звітів (рівень звітування становив 91%). Дані можуть бути уточнені.

Система управління відходами у Полтавській області у 2023 році за статистичними даними (лист Головного управління статистики у Полтавській області від 23.08.2024 № 12.1-15/34-24 на лист Департаменту екології та природних ресурсів Полтавської ОВА від 19.08.2024 № 2623/03.3-15) приведено у таблиці 2.2. Таким чином, у 2023 році тільки 5,2% від загального обсягу відходів було відновлено, всі інші – видалено.

Таб. 2.2 – Рух відходів I-IV класів небезпеки у 2023 році, т*

Вид відходів	I–IV класи небезпеки	У тому числі			
		I клас небезпеки	II клас небезпеки	III клас небезпеки	IV клас небезпеки
Утворено відходів					
Усього відходів	22905231,792	146,609	934,538	37702,729	22866447,916
Зібрано відходів					
Усього відходів	565607,273	217,456	1,288	1123,444	564265,085
Відновлено відходів					
Усього відходів	1189836,282	–	14,611	4764,227	1185057,444
Видалено відходів					
Усього відходів	21756475,512	–	–	13072,571	21743402,941

*до 2023 року в офіційній статистиці використовували дані класи небезпеки, класифікація відповідно Національного переліку відходів відсутні

Серед підприємств, які здійснюють найбільше техногенне навантаження на навколишнє природне середовище по відходах є ПрАТ „Полтавський гірничо-збагачувальний комбінат” (станом на 01.01.2024 накопичено у відвалах та хвостосховищах 2559,9 млн т нетоксичних відходів) та ПАТ „Кременчуцький сталеливарний завод” (станом на 01.01.2023 у відвалі формувальних сумішей на орендованій земельній ділянці знаходиться 7,407 млн т відходів, які вважаються як нетоксичні). Кількість місць видалення промислових відходів в області – недостатня [3].

Характеристика відходів та управління ними на підприємствах – основних накопичувачів промислових відходів наведені у додатку 4 (таб. 4.1 за даними Екологічного паспорту Полтавської області у 2023 році [1]). Станом на 31.12.2023 на території підприємств:

ТОВ „Кременчуцька ТЕЦ” (м.Кременчук, вул. Свіштовська, 2) накопичено 65,374 тис.т відходів (з них шлами водні, що утворюються під час очищення котлів парових – 54,576 тис.т, шлам, що утворюється від процесів знесолення води – 10,583 тис.т);

ПрАТ „Полтавський гірничо-збагачувальний комбінат” (вул. Будівельників, 16, м.Горішні Плавні) накопичено 2560182,494 тис.т (суміші формувальні на основі фуранових смол відпрацьовані – 133,484 тис.т; шлаки ливарні – 24,133 тис.т, видалені на полігон промислових відходів ПрАТ „ПГЗК”; відходи змішані будівництва та знесення будівель і споруд – 86,419 тис.т - видалені на полігон промислових відходів ПрАТ „ПГЗК”; відходи розроблення кар’єром руди залізної – 2072127,722 тис.т – східний та західний відвали розкривних порід кар’єру ПрАТ „ПГЗК”; шлам та „хвости” збагачення руд залізних – 487810,736 тис.т – хвостосховище ПрАТ „ПГЗК”);

ТОВ „Єристівський гірничо-збагачувальний комбінат” (вул. Будівельників, 15, м.Горішні Плавні) накопичено 375850,493 тис.т (відходи розроблення кар’єром руди залізної);

ТОВ „Біланівський гірничо-збагачувальний комбінат”, вул. Будівельників, 16, м.Горішні Плавні) накопичено 14634,78 тис.т (відходи розроблення кар’єром руди залізної).

Основним способом управління побутовими відходами (далі – ПВ) на сьогодні в області є їх захоронення на полігонах і сміттєзвалищах.

За даними Департаменту будівництва, містобудування і архітектури, житлово-комунального господарства та енергетики облвійськадміністрації станом на 01.01.2023 в області налічується 537 сміттєзвалищ загальною площею 439,95 га. З них перевантажених – 9 (площею 21,3 га), не відповідають нормам екобезпеки – 200 (площею 123,96 га) [3].

Разом з тим, органи місцевого самоврядування та виконавчої влади визначаються з методами та засобами роздільного збирання компонентів побутових відходів з урахуванням їх морфологічного складу, річного обсягу утворення, потреб у вторинних енергетичних та матеріальних ресурсах, органічних добривах, наявності підприємств, які можуть переробляти окремі компоненти побутових відходів та інших економічних факторів.

Роздільне збирання побутових відходів контейнерним методом запроваджено більш ніж у 80 населених пунктах області. В основному компоненти ПВ, які збираються окремо – це ПЕТ пляшка та інші вироби з поліетилену, скло, папір.

Для забезпечення впровадження роздільного збирання побутових відходів, придбання відповідного обладнання та впровадження новітніх технологій в сфері управління відходами необхідні додаткові джерела та збільшення обсягів фінансування, а також підтримка з боку держави.

Станом на 18.01.2024 за даними територіальних громад у відповідь на лист від 18.01.2024 № 193/03.3-14 Департаменту екології та природних ресурсів Полтавської ОДА в області налічується 359 сміттєзвалищ побутових відходів. Повна характеристика інформація щодо сміттєзвалищ (полігонів) в Полтавській області наведена в додатку 3, таб. 3.1, узагальнена по громадам (включаючи діючі та закриті) – у таб. 2.3. Загальна площа під полігонами та звалищами в області складає 475,7448 га.

Таб. 2.3 – Інформація про кількість сміттєзвалищ (полігонів) побутових відходів на 01.01.2024*

№ з/п	Назва одиниці адміністративно-територіального устрою регіону	Кількість	Площі під побутовими відходами, га
Полтавський район			
1	Диканьська	14	Дані відсутні
2	Зіньківська	1	3,5
3	Опішнянська	1	1
4	Карлівська	10	8
5	Ланнівська	2	3,0234
6	Мартинівська	2	5,8
7	Кобеляцька	1	0,9
8	Білицька	2	0,6
9	Котелевська	1	4,8924
10	Великорублівська	10	10,7
11	Машівська	4	6,619
12	Михайлівська	-	-
13	Новосанжарська	2	2,38
14	Драбинівська	2	1,9454
15	Нехворощанська	1	1
16	Коломацька	1	3
17	Мачухівська	6	Дані відсутні
18	Новоселівська	-	-

19	Терешківська	-	-
20	Щербанівська	-	-
21	Решетилівська	2	15,1
22	Чутівська	1	5,5
23	Скороходівська	1	6,04
24	Полтавська	1	17,34
Миргородський район			
1	Великобагачанська	10	14,1
2	Білоцерківська	14	6,87
3	Гоголівська	3	4,5
4	Великобудищаська	3	2,6206
5	Краснолуцька	1	4
6	Лютенська	4	8,0974
7	Петрівсько-Роменська	4	2,94222
8	Сергіївська	5	4,0857
9	Лохвицька	10	3,97
10	Заводська	1	1,4999
11	Сенчанська	2	6,7
12	Великосорочинська	-	-
13	Комишнянська	-	-
14	Ромоданівська	-	-
15	Шишацька	1	4
16	Гадяцька	4	4,8875
17	Миргородська	1	12,1
Кременчуцький район			
1	Глобинська	31	33,29
2	Градизька	12	19,5
3	Козельщинська	17	18,0048
4	Новогалещинська	2	9,01
5	Кам'янопотоківська	7	11
6	Омельницька	2	3,051
7	Піщанська	7	6,1323
8	Пришибська	1	1
9	Семенівська	-	3,26
10	Оболонська	-	-
11	Горішньоплавнівська	2	11,4777
12	Кременчуцька	1	28,0554
Лубенський район			
1	Гребінківська	19	37,0664
2	Оржицька	17	18,23
3	Новооржицька	13	10,9492
4	Пирятинська	27	35,0585
5	Чорнухинська	28	9,23
6	Хорольська	34	33,316
7	Лубенська	9	10,4

* відповідь ТГ на лист від 18.01.2024 № 193/03.3-14 Департаменту екології та природних ресурсів Полтавської ОДА

Станом на 01.01.2024 в області кількість паспортизованих місць видалення відходів складає 133 одиниць, з них у Лубенському районі – 12, у Миргородському районі – 28, у Кременчуцькому районі – 53, у Полтавському районі – 39 [1]. Інфраструктура місць видалення відходів(МВВ) за критерієм

екологічної безпеки (станом на 01.01.2024 року) наведена у таблиці 1.12. Характеристика щодо місць видалення відходів наведена у додатку 3 (таб. 3.2).

Транскордонні перевезення небезпечних відходів. Імпорту і експорту небезпечних відходів територією області в 2023 році не було [3].

2.1.1 Параметри управління відходами

Параметри управління відходами у Полтавській області є ключовим елементом сталого розвитку регіону та його екологічної безпеки. Узагальнені дані щодо управління відходами на території Полтавської області за видами відходів у 2023 році наведені у таблиці 2.4 (відповідно до додатку 7 до Методичних рекомендацій з розроблення регіональних планів управління відходами, наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 16.04.2024 № 403).

Полтавська область стикається з численними викликами, пов'язаними зі зростанням обсягу побутових та промислових відходів, що потребують ефективного управління. З огляду на це, в Полтавській області розроблено і впроваджуються комплексні заходи, спрямовані на зменшення обсягів відходів, їх відновлення відповідно до національних та регіональних стратегій. Ці заходи включають розширення інфраструктури для збирання та відновлення відходів, підвищення рівня екологічної свідомості населення та стимулювання інвестицій в інноваційні технології управління відходами.

Таб. 2.4 – Дані щодо управління відходами на території регіону¹ (відповідно до додатку 7 до Методичних рекомендацій з розроблення регіональних планів управління відходами, наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 16.04.2024 № 403)

№ з/п	Види відходів	Одиниці виміру	Параметри управління відходами					
			утворення відходів	збирання та перевезення відходів на об'єкти управління відходами	ввезення відходів на	вивезення відходів за	відновлення відходів	видалення відходів
1	Побутові відходи	т	253618,506	520403,344	-*	-*	-	422339,294
1	Небезпечні відходи	т	38530,131	2508,996	-*	-*	4819,863	13072,571
2	Відходи промисловості	т	21361234,11	608594,192	-*	-*	22089,09	21332659,74
3	Рослинні відходи сільського господарства та лісового господарства, харчопереробно-ї промисловості, деревні відходи, біовідходи ²	т	1289761,485	1960,638	-*	-*	1167746,409	1476,482
4	Відходи упаковки ³	т	-*	639,104		-*	639,104	-*

5	Відходи електричного та електронного обладнання ⁴	т	_*	6,5	6,5		6,5	_*
6	Відходи батарей і акумуляторів	т	143,561	217,188	_*	_*	_*	_*
7	Медичні відходи ⁵	т	204,016	_*	_*	_*	_*	_*
8	Транспортні засоби, строк експлуатації яких закінчився	т	1,855	_*	_*	_*	_*	_*
9	Осади стічних вод від комунальних очисних споруд	т	268,26	_*	_*	_*	_*	_*
10	Відходи, що біологічно розкладаються ⁶	т	66584,2	_*	_*	_*	_*	66584,2
11	Усього:	т	23010346,1 2	1134330	6,5 5	0	1195301	21836132

¹джерело інформації – лист Головного управління статистики у Полтавській області від 23.08.2024 № 12.1-15/34-24 на лист Департаменту екології та природних ресурсів Полтавської ОВА від 19.08.2024 № 2623/03.3-15; *_- відсутні дані;

² включаючи (за офіційними статистичними даними): відходи тваринного походження та змішані, харчові відходи відходів рослинного походження, тваринні екскременти, сеча та гній деревні відходи;

³ відповідь ТГ на лист від 19.08.2024 № 26.51/03.3-15 Департаменту екології та природних ресурсів Полтавської РВА;

⁴ наведені дані за статистичною звітністю І-ТПВ (останні дані по даному виду відходів – 2021 рік);

⁵ відходи від медичної допомоги та біологічні (відповідно наданих статистичних даних);

⁶ наведені дані за статистичною звітністю І-ТПВ.

Управління відходами в області також передбачає співпрацю між місцевими органами влади, підприємствами та громадянськістю. Це дозволяє створити системний підхід до зниження навантаження на навколишнє середовище та покращення якості життя мешканців регіону. Важливу роль у цьому процесі відіграють регіональні програми та ініціативи, спрямовані на впровадження екологічно безпечних практик управління відходами, а також модернізацію існуючих полігонів та будівництво нових об'єктів для відновлення відходів.

Утворення та оброблення відходів І-ІV класів небезпеки (усього) за категоріями відходів у 2023 році приведені у таб. 2.5 (джерело інформації – лист Головного управління статистики у Полтавській області від 23.08.2024 № 12.1-15/34-24 на лист Департаменту екології та природних ресурсів Полтавської ОВА від 19.08.2024 № 2623/03.3-15).

Таб. 2.5 – Утворення та оброблення відходів І-ІV класів небезпеки (усього) за категоріями відходів у 2023 році*

Види відходів	Утворено	Зібрано	Відновлено	Видалено
Усього:	22905231,792	565607,273	1189836,282	21756475,512
Використані розчинники	0,290	–	–	–
Відходи кислот, лугів чи солей	88,373	–	0,098	–
Відпрацьовані оливи	1089,284	6,015	14,713	–
Хімічні відходи	1867,523	1,356	2,541	4,035
Осад промислових стоків	14495,440	–	–	13195,100
Шлами та рідкі відходи очисних споруд	268,260	–	–	–

Відходи від медичної допомоги та біологічні	204,016	—	—	—
Відходи чорних металів	21476,173	1076,292	4628,093	1,062
Відходи кольорових металів	331,649	0,386	64,273	0,045
Змішані відходи чорних та кольорових металів	20,045	0,297	—	0,297
Скляні відходи	757,901	576,898	—	42,868
Паперові та картонні відходи	1644,230	1116,383	—	7,600
Гумові відходи	1019,421	376,794	242,353	16,067
Пластикові відходи	1398,579	376,776	0,006	37,000
Деревні відходи	2043,526	366,622	12,920	366,662
Текстильні відходи	194,521	11,344	—	11,389
Непридатне обладнання	146,638	1,758	2,219	0,029
Непридатні транспортні засоби	1,855	—	—	—
Відходи акумуляторів та батарей	143,561	217,188	—	—
Відходи тваринного походження та змішані харчові відходи	12079,475	—	1,067	—
Відходи рослинного походження	1034719,259	1594,016	974469,740	1109,820
Тваринні екскременти, сеча та гній	240919,225	—	193262,682	—
Побутові та подібні відходи	253618,506	520403,344	—	422339,294
Змішані та недиференційовані матеріали	1416,925	12046,284	0,007	12264,937
Звичайний осад	23728,697	191,800	16686,850	5938,890
Мінеральні відходи будівництва та знесення об'єктів, у т. ч. змішані будівельні відходи	9029,390	26994,642	129,723	31470,942
Інші мінеральні відходи	21274937,565	96,020	151,523	21265159,204
Відходи згоряння	7517,863	113,874	166,691	4470,905
Ґрунтові відходи	73,602	39,184	0,783	39,366

*джерело інформації – лист Головного управління статистики у Полтавській області від 23.08.2024 № 12.1-15/34-24 на лист Департаменту екології та природних ресурсів Полтавської ОВА від 19.08.2024 № 2623/03.3-15

Утворення та оброблення відходів I-IV класів небезпеки (за класами небезпеки, до 2023 року в офіційній статистиці використовували дані класи небезпеки) за категоріями відходів у 2023 році приведено на рис. 2.1-2.4

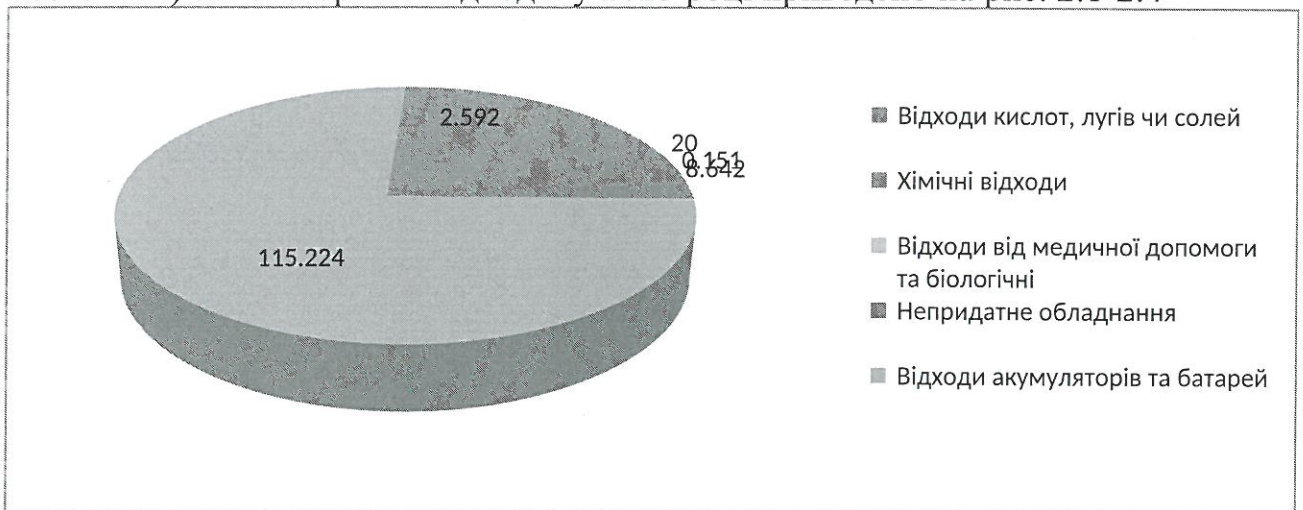


Рис. 2.1 – Утворення відходів I класу небезпеки за категоріями відходів у 2023 році, т

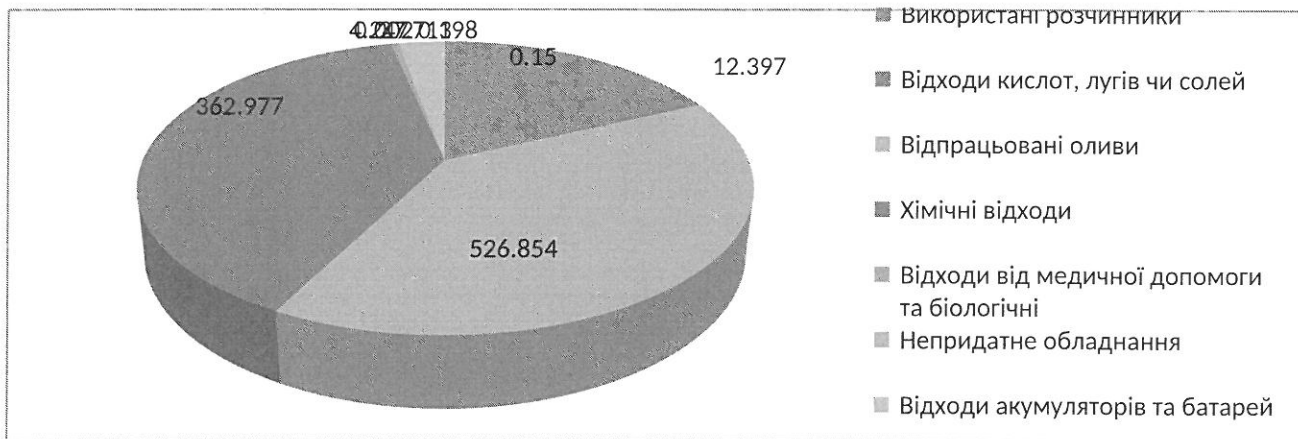


Рис. 2.2 – Утворення відходів II класу небезпеки за категоріями відходів у 2023 році, т
Рис. 2.3 – Утворення відходів III класу небезпеки за категоріями відходів у 2023 році, т

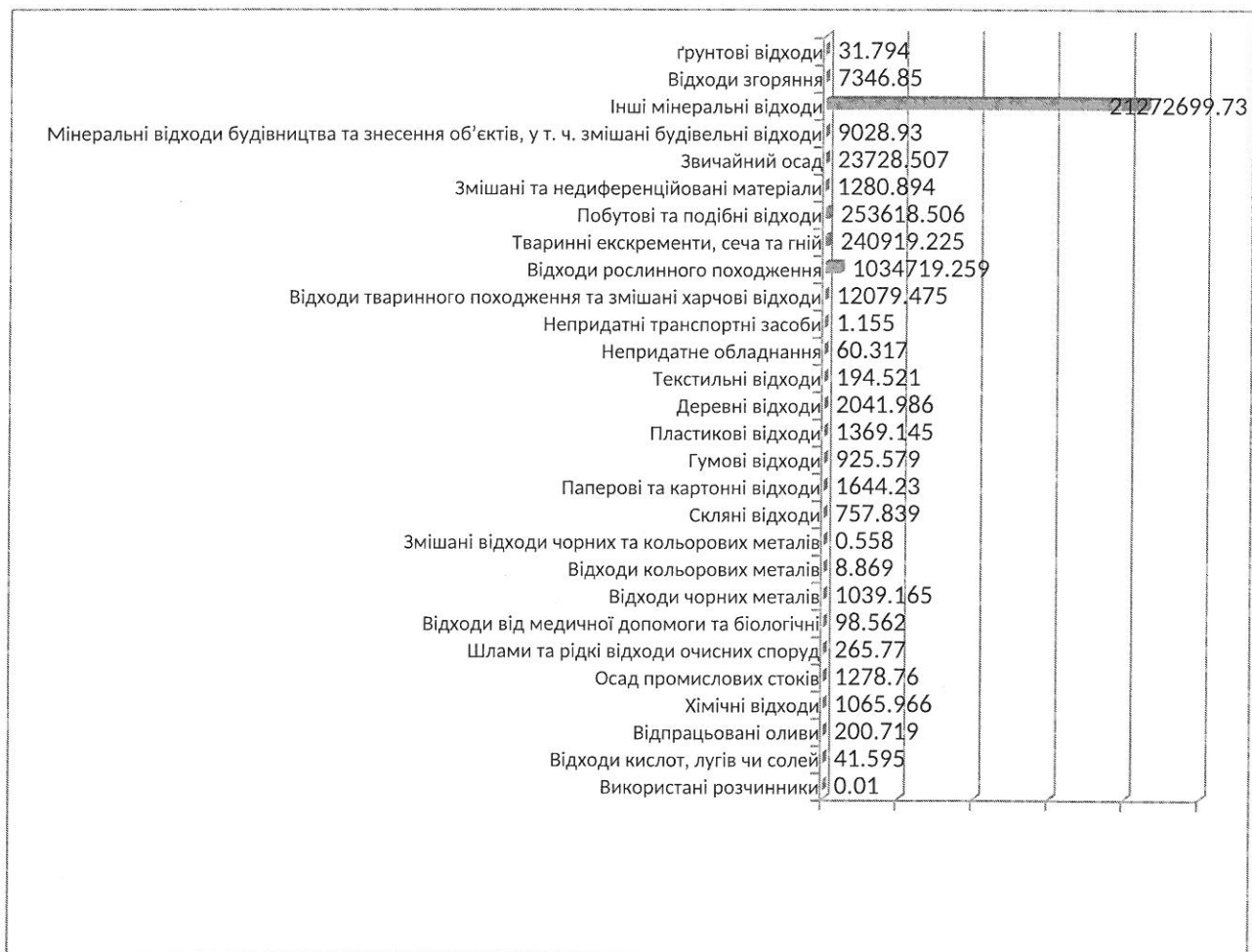


Рис. 2.4 – Утворення відходів IV класу небезпеки за категоріями відходів у 2023 році, т

Характеристика утворення та оброблення відходів (за класами небезпеки) за категоріями відходів з 2014 року по 2023 рік за статистичними даними (джерело інформації – лист Головного управління статистики у Полтавській області від 23.08.2024 № 12.1-15/34-24 на лист Департаменту екології та природних ресурсів Полтавської ОВА від 19.08.2024 № 2623/03.3-15) приведено у додатку 4, таб. 4.2. Узагальнюючи наведені статистичні дані, можна виділити наступні тенденції у Полтавській області щодо управління відходами.

Основна частина утворених відходів, понад 99% від загального обсягу, належить IV класу небезпеки, з яких домінують відходи, що утворюються

під час розробки родовищ та збагаченні корисних копалин. З них широко використовуються найбільш великотоннажні гірничо-промислові відходи (скельні породи).

У період 2014-2016 років на відновлення направлялися близько 68-69% від загальної кількості утворених відходів (2014 рік – 68,6%; у 2015 році – 69,1% відповідно; у 2016 році – 66,7% відповідно); у період 2017-2018 років – близько 8-14% (2017 рік – 8,1%, 2018 рік – 13,9%), з 2019 року – до 5% (2020 рік – 3,2%, 2021 рік – 2,1%, 2022 рік – 3,3%, 2023 рік – 5,2%). Зменшення рівня відновлення відходів є негативною тенденцією для регіону.

Відновлення небезпечних відходів з 2014 по 2019 рік складала близько 21-27% від загальної кількості утворення небезпечних відходів. З 2019 року показник відновлення небезпечних відходів складав 10,12-20,4% (2019 рік – 20,15% 2020 рік – 18,67%; 2021 рік – 10,12%; 2022 рік – 20,4%; 2023 рік – 12,3%).

В останні 14 років здійснювалось видалення небезпечних відходів у спеціальні місця та об'єкти, зокрема обсяг видалення небезпечних відходів у період з 2017 року становив: 2017 рік – 4,7 тис.т, 2018 рік – 14,3 тис. т, 2019 рік – 1,8 тис. т, 2020 рік – 0,195 тис. т; 2021 рік – 00,257 тис. т; 2022 рік – 4,203 тис. т; 2023 рік – 13,072 тис. т. Кількість місць видалення промислових відходів в області – недостатня.

Динаміка основних показників управління відходами у період 2017-2022 років відображено у таб. 2.6.

Таб. 2.6 – Динаміка основних показників управління відходами, т*

№ з/п	Показник	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік
1	Утворено**	4110,990	4891,344	4541,850	2721,689		
2	Одержано від інших підприємств					Статистична інформація закрита у зв'язку з воєнним	Статистична інформація закрита у зв'язку з воєнним
3	Спалено	42,4	45,5	41,0	57,37		
3.1	у т.ч. з метою отримання енергії	41,7	42,5	29,7	45,162		
4	Відновлено	2708,3	2774,2	3064,4	2002,116		
5	Направлено в сховища організованого складування** (поховання)	424,0	1325,9	64273,1	64409,06		
6	Наявність на кінець звітного року у сховищах організованого складування та на території підприємств	31353,0	-	2435786,1			

*за даними Екологічного паспорту Полтавської області (2022 рік)

**без врахування утвореної пустої породи від видобування корисних копалин, а саме за 2020 р. – 76941,503 тис.т; за 2019 р. – 92900,964 тис.т; за 2018 р. – 30929,095 тис.т; за 2017 р. – 35040,08 5 тис.т;

За даними Департаменту будівництва, містобудування і архітектури, житлово-комунального господарства та енергетики Полтавської ОВА станом на 01.01.2023 в області налічується 537 сміттєзвалищ загальною площею 439,95 га. З них перевантажених – 9 (площею 21,3 га), не відповідають нормам екобезпеки – 200 (площею 123,96 га).

Відповідно до даних [1] станом на 01.01.2024 в області наявні 132 паспортизованих місця видалення відходів, зокрема у: Лубенському районі – 12 од.; Миргородському районі – 28 од.; Кременчуцькому районі – 53 од.; Полтавському районі – 39 од.

На території області (в місцях організованого складування, зберігання та захоронення) накопичено близько 2,6 млрд. тонн відходів [4]. Зокрема, залишається проблемою зберігання на території підприємств значної кількості промислових відходів, при цьому інформація про умови їх зберігання має не чіткий і не повний характер/

Розподіл обсягів утворення відходів станом на 2023 рік за видами економічної діяльності має наступний характер (додаток 4, таб. 4.2):

стабільно значні обсяги утворення зберігаються: відходів рослинного походження (у 2023 році 1034,719 тис.т) та тваринні екскременти, сеча та гній (у 2023 році 240,919 тис.т);

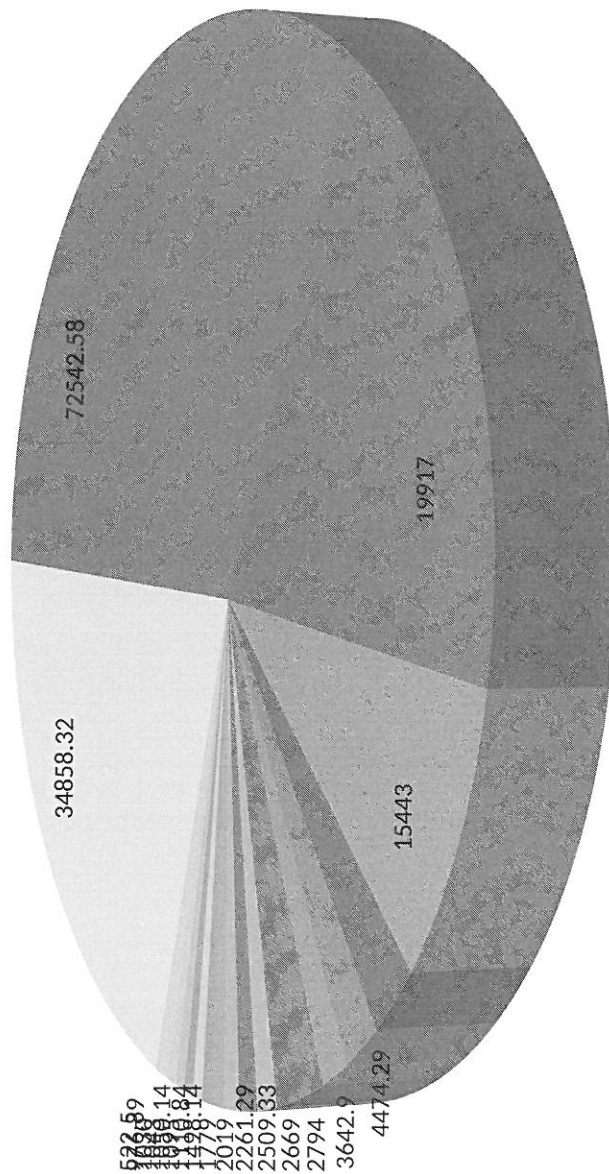
загалом спостерігається тенденція збільшення утворення відходів, з деяким спадом у 2022 році;

за більшістю відходів спостерігається тенденція до зменшення відновлення, у той же час обсяги видалення відходів постійно зростають.

Дані щодо управління відходами на території територіальних громад Полтавської області наведено у додатку 4, таб. 4.3.

Кількість зареєстрованих суб'єктів, перший реєстраційний вид економічної діяльності яких відноситься до розділу 38 „Збирання, оброблення й видалення відходів; відновлення матеріалів” відповідно до національного класифікатора України „Класифікація видів економічної діяльності” ДК 009:2010 приведено у таблиці 2.7 (лист Головного управління статистики у Полтавській області від 23.08.2024 № 12.1-15/34-24 на лист Департаменту екології та природних ресурсів Полтавської ОВА від 19.08.2024 № 2623/03.3-15). Загальна кількість підприємств у сфері управління відходами зростає з 78 одиниць у 2023 році до 107 у 2024 році. Збирання безпечних відходів здійснює 60 суб'єктів (59 – юридичні особи), з них 42 підприємства – збір побутових відходів (відповідно даних 1-ТПВ). Збирання небезпечних відходів здійснює 5 суб'єктів в області.

Перелік комунальних підприємств та органів самоврядування області, якими здійснено збір найбільших обсягів відходів, що направлені на видалення приведено на рис. 2.5.



- ПОЛТАВСЬКЕ КОМУНАЛЬНЕ АВТОТРАНСПОРТНЕ ПІДПРИЄМСТВО 1628
- КОМУНАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО «СПЕЦЕКО» ГОРИШНЬОПЛАВІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
- КОМУНАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО «СПЕЦКОМУНТРАНС»
- КОМУНАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО «ГРЕБІНКІВСЬКИЙ КОМБІНАТ КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ»
- КОМУНАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО «ГАДЯЧ-ЖИТЛО»
- МІСЬКЕ КОМУНАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО «КОМУНСЕРВІС»
- ПРИВАТНЕ ПІДПРИЄМСТВО РЕШЕТИЛІВСЬКИЙ «ЖИТЛОСЕРВІС»
- КОМУНАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО «КОМУНСЕРВІС» ЗАВОДСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ ЛОХВИЦЬКОГО РАЙОНУ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
- КОМУНАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО «ОРЖИЦЯ-КОМУНСЕРВІС»
- КОМУНАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО «КОМУНАЛЬНИК»
- С. ЩЕРБАНИ ПОЛТАВСЬКОГО РАЙОНУ
- КОМУНАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО «ТЕХКОМУНБУД»
- КОМУНАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО «УПРАВЛЮЮЧА КОМПАНІЯ З ОБСЛУГОВУВАННЯ ЖИТЛОВОГО ФОНДУ С. СУПРУНІВКИ»
- КРЕМЕНЧУЦЬКЕ КОМУНАЛЬНЕ АВТОТРАНСПОРТНЕ ПІДПРИЄМСТВО 1628
- ДИКАНСЬКИЙ КОМБІНАТ КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ
- БІЛИЦЬКА СЕЛИЩНА РАДА
- КОМУНАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО «ЖИТЛОВО-ЕКСПЛУАТАЦІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ» ТЕРЕШКІВСЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ ПОЛТАВСЬКОГО РАЙОНУ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
- ДИКАНСЬКА СЕЛИЩНА РАДА
- КОМУНАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО «ГЛОБІНСЬКЕ» ГЛОБІНСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
- ПІДПРИЄМСТВО КОМУНАЛЬНОЇ СЛУЖБИ «СТАРТ»

Рис. 2.5 - Перелік комунальних підприємств та органів самоврядування області, якими здійснено збір найбільших обсягів відходів (т)

Таб. 2.7 – Кількість зареєстрованих суб'єктів, перший реєстраційний від економічної діяльності яких відноситься до розділу 38 „Збирання, оброблення й видалення відходів; відновлення матеріалів” відповідно до національного класифікатора України „Класифікація видів економічної діяльності” ДК 009:2010¹

Вид економічної діяльності згідно з КВЕД-2010	назва	код	2015		2016		2017		2018		2019		2020		2021		2022		2023		2024	
			усього	у тому числі юридичні особи	усього	у тому числі юридичні особи	усього	у тому числі юридичні особи	усього	у тому числі юридичні особи	усього	у тому числі юридичні особи	усього	у тому числі юридичні особи	усього	у тому числі юридичні особи	усього	у тому числі юридичні особи	усього	у тому числі юридичні особи	усього	у тому числі юридичні особи
Збирання, оброблення й видалення відходів; відновлення матеріалів		38	78	...	...	74	...	75	85	75	87	77	91	81	101	93	103	95	103	95	107	99
збирання безпечних відходів		38.11	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	59	58	60	59
збирання небезпечних відходів		38.12	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	5	4	5	

¹ За даними Реєстру статистичних одиниць (лист Головного управління статистики у Полтавській області від 23.08.2024 №12.1-15/34-24 на лист Департаменту екології та природних ресурсів Полтавської ОВА від 19.08.2024 № 2623/03.3-15)

Залишилось наявних ХЗЗР на території області 60,65 т (станом на 01.01.2025): в Пирятинській міській територіальній громаді – 4,40 т; в Лохвицькій ТГ – 3,05 т; в Заводській ТГ – 25 т; в Гребінківській ТГ – 9,1 т; в Ромоданівській ТГ – 15 т, Чорнухинській ТГ – 4,1 т.

Кількість об'єктів захоронення відходів сільського господарства, що розташовуються на території Полтавської області становлять:

худобомогильники – 210 шт. (діючих – 19, недіючих – 191);

біотермічних ям – 11 шт. (діючих – 7, недіючих – 4).

Вищеприведені дані вказують на негативну тенденцію в області зростання обсягів відходів (зі спадом 2022 року) при зменшенні рівня відновлення та збільшення їх видалення.

Основними причинами цього є невідпрацьована система обліку, контролю та звітності у сфері управління відходами й нерозвинута сфера послуг з відновлення відходів. Крім того, сфера управління відходами в області в достатній мірі не забезпечена сучасним техніко-технологічним обладнанням та екобезпечними технологіями, тому основним напрямком залишається їх видалення у спеціальні місця та об'єкти.

2.1.2. Інституційна структура управління відходами

Для створення ефективної інституційної моделі управління відходами на регіональному рівні, необхідно чітко визначити функції, ролі та відповідальність її суб'єктів.

Суб'єктами системи управління відходами виступають:

утворювачі відходів (населення, організації);

суб'єкти, що надають послуги в сфері управління відходами;

органи державної влади та місцевого самоврядування, що приймають управлінські рішення та виконують функції контролю у сфері управління відходами;

інші зацікавлені сторони.

Утворювачами відходів є населення, підприємства, організації, установи, інші суб'єкти господарювання.

Функції утворювачів відходів визначені законодавством.

Управління з відходами здійснюється відповідно до державних норм, стандартів і правил. Власники або наймачі, користувачі, у тому числі орендарі, джерел утворення відходів укладають договори з виконавцем послуг з перевезення відходів, здійснюють оплату послуг з управління відходами та забезпечують роздільне збирання відходів.

Суб'єктами у сфері управління відходами є громадяни України, іноземці та особи без громадянства, суб'єкти господарювання незалежно від форми власності, діяльність яких призводить до утворення відходів, а також суб'єкти господарювання у сфері управління відходами.

Суб'єкт господарювання у сфері управління відходами – юридична особа або фізична особа-підприємець, що здійснює збирання, купівлю, зберігання, перевезення, відновлення та/або видалення відходів відповідно до законодавства;

Згідно із статтею 17 Закону України „Про управління відходами”, суб'єкти господарювання у сфері управління відходами зобов'язані:

1) дотримуватися вимог щодо збирання, перевезення та оброблення відходів, встановлених цим Законом та іншими нормативно-правовими актами;

2) не допускати змішування відходів, що можуть бути відновлені, з відходами, що не можуть бути відновлені;

3) вести облік відходів, що утворилися у результаті їхньої діяльності чи були отримані від інших суб'єктів господарювання, облік операцій з управління відходами та подавати звітність відповідно до закону;

4) класифікувати свої відходи відповідно до Національного переліку відходів та Порядку класифікації відходів;

5) забезпечувати здійснення операцій з оброблення відходів на об'єктах оброблення відходів;

6) забезпечувати утримання в належному санітарному і технічному стані об'єктів оброблення відходів, забезпечувати дотримання правил техніки безпеки та пожежної безпеки на них;

7) надавати місцевим органам виконавчої влади, органам місцевого самоврядування, уповноваженим органам виконавчої влади у сфері управління відходами інформацію про відходи та пов'язану з ними діяльність;

8) відшкодовувати шкоду, заподіяну здоров'ю та майну громадян України, навколишньому природному середовищу, підприємствам, установам та організаціям внаслідок порушення встановлених правил управління відходами, відповідно до закону;

9) мати дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів;

10) мати ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами та/або письмову згоду (повідомлення) на транскордонне перевезення небезпечних відходів чи висновок на транскордонне перевезення відходів відповідно до закону;

11) забезпечувати професійну підготовку, підвищення кваліфікації та проведення атестації фахівців у сфері управління відходами;

12) призначати відповідальних осіб у сфері управління відходами;

13) виконувати інші обов'язки, передбачені законом.

Виконавця послуг з перевезення побутових відходів визначає орган місцевого самоврядування на конкурсних засадах у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Виконавець послуг з перевезення побутових відходів укладає договори про надання послуг з управління побутовими відходами із споживачами.

Виконавець послуг з перевезення побутових відходів зобов'язаний укласти договори про надання послуг з відновлення та захоронення побутових відходів із суб'єктами господарювання, що надають такі послуги відповідно до правил благоустрою території населеного пункту, розроблених з урахуванням місцевого плану управління відходами населеного пункту. Договори про надання послуг з управління з побутовими відходами мають містити інформацію про укладені договори між виконавцем послуг з перевезення побутових відходів та суб'єктами господарювання, що надають послуги з відновлення та/або захоронення побутових відходів.

Згідно із статтею 25 Закону України „Про житлово-комунальні послуги” визначено, що споживачі зобов'язані укласти договір про управління

побутовими відходами з виконавцем послуги з управління побутовими відходами, визначеним у встановленому законодавством порядку.

Об'єднання співвласників багатоквартирного будинку, управитель багатоквартирного будинку або інша уповноважена особа, яка укладає колективний договір про надання комунальних послуг, згідно з правилами благоустрою території населеного пункту, розробленими з урахуванням місцевого плану управління відходами населеного пункту та затвердженими органом місцевого самоврядування, укладає договір про надання послуги з управління побутовими відходами з виконавцем послуги з управління побутовими відходами.

Організація роздільного збирання побутових відходів здійснюється виконавчими органами органів місцевого самоврядування згідно з Методикою роздільного збирання побутових відходів, затвердженою наказом Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 13.12.2023 № 1130, як центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері житлово-комунального господарства.

Для багатоквартирних будинків передбачена контейнерна схема перевезення побутових відходів із затвердженим графіком відповідно до СанПіН 42-128-4690-88 „Санітарні правила утримання територій населених місць”.

Великогабаритні, ремонтні, небезпечні відходи, відходи зелених насаджень збираються окремо від інших побутових відходів.

Небезпечні відходи у складі побутових відходів збираються окремо від інших видів побутових відходів, а також мають відокремлюватися на етапі збирання чи сортування та передаватися спеціалізованим підприємствам, що одержали ліцензії на здійснення операцій у сфері управління небезпечними відходами.

Перевезення побутових відходів здійснюється спеціально обладнаними транспортними засобами. Перевезення інших відходів здійснюється на загальних принципах ведення господарської діяльності. Утворювачі інших відходів самостійно приймають рішення щодо варіанту оброблення відходів, що утворюються на їх об'єктах.

Оброблення небезпечних відходів здійснюється суб'єктами господарської діяльності, які мають відповідну ліцензію.

Облаштування та експлуатація полігонів побутових відходів має здійснюватися у відповідності до Правил експлуатації полігонів побутових відходів (наказ Міністерства з питань ЖКГ від 01.12.2010 № 435). У сфері управління відходами законодавством передбачено наступні документи дозвільного характеру:

Дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів;

Ліцензія на управління небезпечними відходами.

Не потребує отримання ліцензії на здійснення комплексу операцій з управління небезпечними відходами:

1) діяльність з приймання та зберігання відходів, якщо протягом одного року прийняті чи утворені відходи передаються суб'єкту господарювання, який має ліцензію на здійснення комплексу операцій з управління небезпечними відходами, за умови подання суб'єктом господарювання звітної інформації (декларації) до інформаційної системи управління відходами;

2) діяльність із збирання небезпечних відходів у складі побутових відходів у порядку визначеному законодавством;

3) діяльність аварійно-рятувальних формувань, пов'язана з ліквідацією надзвичайних ситуацій та їх наслідків.

Уповноваженими органами виконавчої влади у сфері запобігання утворенню та управління відходами є:

Кабінет Міністрів України, до повноважень, згідно із статтею 19 Закону України „Про управління відходами”, якого належить,

1) загальне керівництво у сфері управління відходами;

2) затвердження Національного переліку відходів та Порядку класифікації відходів;

3) затвердження критеріїв, що визначають припинення статусу відходів, порядку оголошення припинення статусу відходів та переліку видів відходів, щодо яких може бути оголошено припинення статусу відходів;

4) затвердження критеріїв для віднесення речовин, предметів до побічних продуктів та порядку віднесення речовин та предметів до побічних продуктів;

5) затвердження правил надання послуги з управління побутовими відходами;

6) затвердження порядку проведення конкурсу на здійснення операцій із збирання та перевезення побутових відходів;

7) затвердження Національної програми запобігання утворенню відходів;

8) затвердження Національного плану управління відходами;

9) затвердження порядку розроблення та затвердження регіональних планів управління відходами;

10) затвердження порядку видачі (відмови у видачі, анулювання) дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів;

11) затвердження порядку створення та адміністрування інформаційної системи управління відходами;

12) затвердження порядку подання декларації про відходи та її форми;

13) затвердження порядку надання письмової згоди (повідомлення) на транскордонне перевезення небезпечних відходів та висновку на транскордонне перевезення відходів;

14) затвердження порядку виявлення та обліку відходів, власник яких не встановлений;

15) затвердження Порядку розроблення, погодження та затвердження місцевих планів управління відходами.

Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України, є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, до повноважень якого, згідно із статтями 20, 21 Закону України „Про управління відходами”, належить:

1) забезпечення формування державної політики у сфері управління відходами;

2) затвердження порядку розроблення планів управління відходами підприємств, установ та організацій;

3) затвердження порядку державного обліку відходів та подання звітності;

4) затвердження правил технічної експлуатації установок із спалювання відходів та установок із сумісного спалювання відходів;

5) затвердження правил технічної експлуатації полігонів, припинення експлуатації, рекультивації та догляду за полігонами після припинення їх експлуатації;

6) затвердження форми та порядку обліку відходів;

7) затвердження порядку розроблення програми контролю та моніторингу полігону та вимог до неї;

8) укладання в передбаченому законом порядку міжнародних договорів України щодо співробітництва у сфері управління відходами та контролю за транскордонним перевезенням відходів;

9) забезпечення обміну інформацією з центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, міжнародними організаціями у сфері управління відходами.

10) реалізація державної політики у сфері управління відходами;

11) організація підготовки фахівців у сфері управління відходами;

12) забезпечення розроблення і виконання стратегій, планів, програм у сфері управління відходами;

13) забезпечення виконання Національної стратегії управління відходами, підготовка звітів про її виконання;

14) забезпечення виконання Національного плану управління відходами та здійснення оцінки ефективності його виконання;

15) погодження регіональних планів управління відходами;

16) забезпечення виконання Національної програми запобігання утворенню відходів та здійснення оцінки ефективності її виконання;

17) здійснення функцій компетентного органу виконавчої влади, який забезпечує виконання положень Базельської конвенції про контроль за транскордонним перевезенням небезпечних відходів та їх видаленням;

18) видача (відмова у видачі, анулювання) дозволів на здійснення операцій з оброблення відходів;

19) ліцензування господарської діяльності з управління небезпечними відходами;

20) надання письмової згоди (повідомлення) на транскордонне перевезення небезпечних відходів чи висновку на транскордонне перевезення відходів;

21) реєстрація декларацій про відходи;

22) реєстрація організацій розширеної відповідальності виробників;

23) створення та адміністрування інформаційної системи управління відходами;

24) надання публічного доступу до узагальнених даних у сфері управління відходами та інформування громадськості про управління відходами;

25) забезпечення участі України в міжнародному співробітництві у сфері управління відходами.

Міністерство розвитку громад та територій України, як центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики, зокрема, у сфері благоустрою населених пунктів, житлово-комунального господарства, управління побутовими відходами, до повноважень, згідно із статтею 22 Закону України „Про управління відходами”, якого належить:

1) формування та реалізація державної політики у сфері надання послуги з управління побутовими відходами;

- 2) участь у розробленні Національної стратегії управління відходами;
- 3) участь у розробленні Національного плану управління відходами;
- 4) участь у погодженні регіональних планів управління відходами;
- 5) здійснення аналізу, систематизації та оприлюднення інформації у сфері управління побутовими відходами;
- 6) розроблення правил надання послуги з управління побутовими відходами;
- 7) розроблення порядку формування тарифів на послугу з управління побутовими відходами;
- 8) розроблення порядку проведення конкурсу на здійснення операцій із збирання та перевезення побутових відходів;
- 9) розроблення типових договорів про надання послуги з управління побутовими відходами;
- 10) затвердження правил визначення норм надання послуги з управління побутовими відходами;
- 11) затвердження правил компостування біовідходів їх утворювачами на присадибних, дачних і садових ділянках;
- 12) затвердження методики розрахунків цільових показників з підготовки до повторного використання та рециклінгу побутових відходів, порядку та форм надання звітності щодо їх виконання;
- 13) затвердження порядку розроблення, погодження та затвердження інвестиційних програм суб'єктів господарювання у сфері управління побутовими відходами;
- 14) затвердження методик, правил, інструкцій та порядків у сфері надання комунальної послуги з управління побутовими відходами.

Державна екологічна інспекція України, як центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів, до повноважень якого, згідно із статтею 23 Закону України „Про управління відходами” та постанови Кабінету Міністрів України від 19 квітня 2017 р. № 275 „Про затвердження Положення про Державну екологічну інспекцію України”, належить здійснення у межах компетенції державного нагляду (контролю) за додержанням центральними органами виконавчої влади та їхніми територіальними органами (у разі утворення), місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування (в частині здійснення делегованих їм повноважень органів виконавчої влади), підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності та господарювання, громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, а також юридичними особами – нерезидентами вимог законодавства щодо:

- 1) збирання, перевезення, оброблення відходів;
- 2) дотримання суб'єктом господарювання у сфері управління відходами умов, встановлених дозволом на здійснення операцій з оброблення відходів;
- 3) подання декларацій про відходи;
- 4) ведення обліку відходів та подання звітності;
- 5) дотримання правил і режиму експлуатації об'єктів оброблення відходів;

6) перевезення небезпечних відходів через територію України та транскордонних перевезень небезпечних відходів;

7) виконання планів і програм у сфері управління відходами;

8) своєчасного та повного виконання заходів із захисту земель від засмічення та забруднення відходами.

Державна екологічна інспекція Центрального округу до повноважень якої належить здійснення державного нагляду (контролю) з питань запобігання утворенню та управління відходами, зокрема щодо:

1) збирання, перевезення, оброблення відходів;

2) перевезення небезпечних відходів територією України та транскордонних перевезень відходів;

3) дотримання суб'єктом господарювання у сфері управління відходами умов, встановлених дозволом на здійснення операцій з оброблення відходів;

4) подання декларацій про відходи;

5) ведення обліку відходів та подання звітності;

6) дотримання правил і режиму експлуатації об'єктів оброблення відходів;

7) виконання планів і програм у сфері управління відходами;

8) своєчасного та повного виконання заходів із захисту земель від засмічення та забруднення відходами.

Міністерство охорони здоров'я України, як центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я, до повноважень якого, згідно із статтею 24 Закону України „Про управління відходами”, належить:

1) затвердження вимог щодо безпечності для здоров'я людини (державні санітарні норми та правила, санітарно-гігієнічні та санітарно-протиепідемічні правила і норми, санітарно-епідеміологічні правила і норми, протиепідемічні правила і норми, гігієнічні та протиепідемічні правила і норми, державні санітарно-епідеміологічні нормативи, санітарні регламенти) під час утворення, збирання, тимчасового зберігання, перевезення, оброблення відходів;

2) затвердження порядку управління медичними відходами, у тому числі вимог щодо безпечності для здоров'я людини (державні санітарні норми та правила, санітарно-гігієнічні та санітарно-протиепідемічні правила і норми, санітарно-епідеміологічні правила і норми, протиепідемічні правила і норми, гігієнічні та протиепідемічні правила і норми, державні санітарно-епідеміологічні нормативи, санітарні регламенти) під час утворення, збирання, зберігання, перевезення, оброблення таких відходів;

3) затвердження методичних настанов щодо аналізу ризиків для здоров'я людини відходів та об'єктів оброблення відходів;

4) визначення пріоритетних заходів для забезпечення захисту здоров'я людини від негативного впливу відходів;

5) встановлення вимог щодо безпечності для здоров'я людини продукції, що виробляється з відходів;

6) методичне забезпечення визначення рівня небезпечності відходів.

Полтавська обласна державна адміністрація – місцевий орган державної виконавчої влади, здійснює виконавчу владу на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці – області, а також реалізує повноваження, делеговані їй відповідною обласною радою. Відповідно до частини другої статті 25

Закону України „Про управління відходами” до повноважень обласних державних адміністрацій у сфері управління відходами належить:

- 1) участь у формуванні та реалізації державної політики у сфері управління відходами;
- 2) розроблення та реалізація регіональних планів управління відходами, здійснення оцінки ефективності їх виконання;
- 3) сприяння створенню об'єктів оброблення відходів у рамках співробітництва територіальних громад;
- 4) забезпечення реалізації заходів Національного плану управління відходами та Національної програми запобігання утворенню відходів;
- 5) створення умов для організації та будівництва об'єктів оброблення відходів;
- 6) взаємодія з органами місцевого самоврядування;
- 7) облік несанкціонованих сміттєзвалищ та відходів, власник яких не встановлений;
- 8) ліквідація несанкціонованих сміттєзвалищ;
- 9) надання інформації, проведення роз'яснювальної та просвітницької роботи з населенням щодо управління відходами;
- 10) погодження місцевих планів управління відходами.

Для виконання вищезазначених завдань, в структурі обласної державної адміністрації створені структурні підрозділи, відповідальні за питання управління відходами:

Департамент екології та природних ресурсів Полтавської обласної державної адміністрації (Положення про нього, затверджено розпорядженням начальника ПОВА від 07.09.2023 № 630):

Основними завданнями якого є:

1) забезпечення реалізації державної політики у сферах охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення та охорони природних ресурсів (земля, надра, поверхневі та підземні води, атмосферне повітря, ліси, тваринний і рослинний світ), управління відходами (крім управління радіоактивними відходами), пестицидами та агрохімікатами, екологічної безпеки, заповідної справи, формування, збереження та використання екологічної мережі;

2) здійснення регулювання у сферах охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення та охорони природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки, управління відходами (крім управління радіоактивними відходами), пестицидами та агрохімікатами. організації, охорони і використання територій та об'єктів природно-заповідною фонду області, формування, збереження та використання екологічної мережі;

3) інформування населення через засоби масової інформації про стан навколишнього природного середовища на території Полтавської області.

Департамент будівництва, містобудування і архітектури, житлово-комунального господарства та енергетики Полтавської обласної державної адміністрації. Основними завданнями якого є:

1) забезпечення на території області реалізації державної політики у сфері житлово-комунального господарства, паливно-енергетичного комплексу та енергозбереження (у тому числі у сфері питної води та питного водопостачання,

теплопостачання, енергоефективності та енергозбереження, ціно-, тарифоутворення і розрахунків за житлово-комунальні послуги та спожиті енергоносії, дотримання лімітної дисципліни), житлової політики, благоустрою населених пунктів, квітково-декоративного насадництва та розсадництва, управління побутовими відходами, поховання;

2) спрямування та контроль за роботою відповідних структурних підрозділів районних державних адміністрацій з питань житлово-комунального господарства, паливно-енергетичного комплексу та енергозбереження;

3) внесення в установленому порядку пропозицій щодо вдосконалення системи обліку, звітності та державної статистики у сфері житлово-комунального господарства, паливно-енергетичного комплексу та енергозбереження;

4) підготовка у межах компетенції пропозицій до проєкту обласного бюджету та подання їх на розгляд облдержадміністрації;

5) забезпечення здійснення заходів з реформування житлово-комунального господарства відповідно до державної і обласних програм;

6) забезпечення здійснення заходів щодо стабілізації роботи і нарощування обсягів виробництва та надання послуг у сфері житлово-комунального господарства та паливно-енергетичного комплексу;

7) забезпечення у межах своїх повноважень розроблення пропозицій до проєктів державних та галузевих програм та участь у їх виконанні.

Управління інфраструктури Полтавської обласної державної адміністрації:

Основними завданнями якого є забезпечення реалізації державної політики у сферах транспорту (авіаційного, автомобільного, залізничного) та галузі промисловості.

Управління відповідно до визначених галузевих повноважень виконує такі завдання:

1) організовує виконання Конституції України і законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, наказів міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, розпоряджень голови обласної державної адміністрації та здійснює контроль за їх реалізацією;

2) надає пропозиції щодо розроблення і здійснення заходів для покращення інвестиційного та інноваційного клімату регіону у сферах транспорту (автомобільного, залізничного) та галузі промисловості;

3) здійснює організаційні заходи щодо стабілізації роботи і нарощування обсягів виробництва промисловими підприємствами;

4) надає пропозиції щодо розроблення програм економічного і соціального розвитку регіону, державних і регіональних програм розвитку у галузях транспорту і промисловості, нормативно-правових актів щодо стратегічного планування розвитку зазначених галузей;

5) організовує роботу щодо створення належних умов для доступу осіб з обмеженими фізичними можливостями до об'єктів фізичного оточення та транспорту загального користування для перевезення пасажирів;

6) здійснює аналіз стану і тенденцій розвитку сфер транспорту та промисловості, бере участь у визначенні пріоритетів їх розвитку та підготовці пропозицій із зазначених питань;

7) здійснює відповідно до своєї компетенції підготовку пропозицій до проєктів державного і обласного бюджетів;

8) здійснює відповідно до своєї компетенції підготовку пропозицій щодо реформування і розвитку сфер транспорту і промисловості та забезпечує здійснення заходів для їх реалізації;

9) бере участь у розробленні проєктів нормативно-правових актів у сферах транспорту і промисловості у законодавчо визначених випадках;

10) здійснює спільно з відповідними організаціями заходи, спрямовані на забезпечення безпеки руху на всіх видах транспорту загального користування;

11) вносить пропозиції щодо вдосконалення маршрутної мережі міжміських, приміських та внутрішньообласних автобусних маршрутів загального користування, проведення конкурсів з метою розвитку конкуренції, обмеження монополізму на ринку пасажирських транспортних послуг та вибору на конкурсних засадах юридичних або фізичних осіб (автомобільних перевізників), які спроможні забезпечувати належну якість обслуговування перевезень пасажирів на автобусних маршрутах загального користування відповідно до вимог законодавства України;

12) сприяє розвитку регіонального ринку транспортних послуг, координації роботи окремих видів транспорту;

13) сприяє розміщенню на території області нових, а також реконструкції і ліквідації існуючих об'єктів виробничого і невиробничого призначення підприємств, що належать до сфери управління облдержадміністрації;

14) в межах функціональних повноважень погоджує призначення на посади та звільнення з посад керівників структурних підрозділів райдержадміністрацій згідно з чинним законодавством;

15) забезпечує у межах своїх повноважень захист прав і законних інтересів фізичних і юридичних осіб;

16) здійснює контроль за дотриманням підприємствами, установами та організаціями правил, норм, стандартів у межах визначених повноважень;

17) аналізує стан та тенденції соціально-економічного розвитку галузей транспорту, зв'язку та промисловості, вживає заходів до усунення недоліків;

18) забезпечує ефективне і цільове використання відповідних бюджетних коштів;

19) бере участь у підготовці заходів щодо регіонального розвитку;

20) розробляє проєкти розпоряджень голови обл держадміністрації, у визначених законом випадках – проєкти нормативно-правових актів з питань реалізації галузевих повноважень;

21) бере участь у погодженні проєктів нормативно-правових актів, розроблених іншими органами виконавчої влади;

22) бере участь у розробленні проєктів розпоряджень голови облдержадміністрації, проєктів нормативно-правових актів, головними розробниками яких є інші структурні підрозділи облдержадміністрації;

23) бере участь у підготовці звітів голови облдержадміністрації для їх розгляду на сесії обласної ради;

24) готує самостійно або разом з іншими структурними підрозділами інформаційні та аналітичні матеріали для подання голові облдержадміністрації;

25) забезпечує здійснення заходів щодо запобігання і протидії корупції;

26) готує (бере участь у підготовці) проекти угод, договорів, меморандумів, протоколів зустрічей делегацій і робочих груп у межах своїх повноважень;

27) розглядає в установленому законодавством порядку звернення громадян;

28) опрацьовує запити і звернення народних депутатів України та депутатів відповідних місцевих рад;

29) забезпечує доступ до публічної інформації, розпорядником якої є управління;

30) постійно інформує населення про стан здійснення визначених законом повноважень;

31) контролює органи місцевого самоврядування та надає методичну допомогу з питань здійснення наданих їм законом повноважень органів виконавчої влади;

32) здійснює повноваження, делеговані обласною радою;

33) забезпечує у межах своїх повноважень виконання завдань мобілізаційної підготовки, цивільного захисту населення, дотримання вимог законодавства з охорони праці, пожежної безпеки;

34) організовує роботу з укомплектування, зберігання, обліку та використання архівних документів;

35) забезпечує у межах своїх повноважень реалізацію державної політики стосовно захисту інформації з обмеженим доступом;

36) бере участь у вирішенні відповідно до законодавства колективних трудових спорів (конфліктів);

37) забезпечує захист персональних даних;

38) здійснює інші повноваження, передбачені чинним законодавством.

Департамент охорони здоров'я Полтавської обласної державної адміністрації, забезпечує реалізацію державної політики в галузі охорони здоров'я, виконання актів чинного законодавства в галузі охорони здоров'я, державних стандартів, критеріїв та вимог, спрямованих на збереження санітарно-епідемічного благополуччя населення.

Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій Полтавської обласної державної адміністрації забезпечує реалізацію на території області державної політики економічного і соціального розвитку України, державної регіональної політики, державної політики у сфері торгівлі та побутових послуг, державної регуляторної політики, зовнішніх зносин, взаємодії з економічними та міжнародними організаціями, розвитку підприємництва, туризму, іміджевої та виставкової діяльності.

Головне управління Держпродспоживслужби в Полтавській області відповідно до статті 24 Закону України „Про управління відходами”, Закону України „Про громадське здоров'я” та „Положення про Головне управління Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів в області, в місті Києві”, яке зареєстровано в Міністерстві юстиції України від 13.05.2017 за № 604/30472 здійснює санітарні заходи щодо охорони території України шляхом проведення державного санітарно-епідеміологічного нагляду (контролю) за дотриманням санітарного законодавства, медико-санітарного контролю (огляду) з метою запобігання в'їзду на територію України транспортних засобів, ввезення вантажів, товарів та інших предметів, у тому числі лікарських засобів, біологічних, хімічних і радіоактивних речовин, а

також матеріалів і відходів, що можуть створювати небезпеку для життя і здоров'я населення (крім заходів, пов'язаних із здійсненням медико-санітарного спостереження (епідеміологічного нагляду (спостереження), та крім виконання функцій із здійснення дозиметричного контролю робочих місць і доз опромінення працівників); здійснює державний нагляд (контроль) за організацією роботи зі збору, відновлення та видалення загиблих тварин і відходів тваринного походження та інше. А також:

1) затвердження вимог щодо безпечності для здоров'я людини (державні санітарні норми та правила, санітарно-гігієнічні та санітарно-протиепідемічні правила і норми, санітарно-епідеміологічні правила і норми, протиепідемічні правила і норми, гігієнічні та протиепідемічні правила і норми, державні санітарно-епідеміологічні нормативи, санітарні регламенти) під час утворення, збирання, тимчасового зберігання, перевезення, оброблення відходів;

2) затвердження порядку управління медичними відходами, у тому числі вимог щодо безпечності для здоров'я людини (державні санітарні норми та правила, санітарно-гігієнічні та санітарно-протиепідемічні правила і норми, санітарно-епідеміологічні правила і норми, протиепідемічні правила і норми, гігієнічні та протиепідемічні правила і норми, державні санітарно-епідеміологічні нормативи, санітарні регламенти) під час утворення, збирання, зберігання, перевезення, оброблення таких відходів;

3) затвердження методичних настанов щодо аналізу ризиків для здоров'я людини відходів та об'єктів оброблення відходів;

4) визначення пріоритетних заходів для забезпечення захисту здоров'я людини від негативного впливу відходів;

5) встановлення вимог щодо безпечності для здоров'я людини продукції, що виробляється з відходів;

6) методичне забезпечення визначення рівня небезпечності відходів.

Органи місцевого самоврядування у сфері управління відходами, реалізують повноваження згідно з вимогами статті 26 Закону України „Про управління відходами”, а саме:

1) участь у реалізації державної політики у сфері управління відходами;

2) участь у розробленні та реалізації регіональних планів управління відходами;

3) затвердження місцевих планів управління відходами;

4) вирішення питань щодо розміщення на території відповідних територіальних громад об'єктів оброблення відходів;

5) створення пунктів роздільного збирання побутових відходів.

До повноважень виконавчих органів сільських, селищних, міських рад у сфері управління відходами належить:

1) розроблення та реалізація місцевих планів управління відходами;

2) організація управління побутовими відходами, відходами будівництва та знесення;

3) визначення у встановленому порядку суб'єктів господарювання, які здійснюють збирання, перевезення, відновлення та видалення побутових відходів;

4) визначення адміністратора послуги з управління побутовими відходами;

5) запровадження роздільного збирання побутових відходів та забезпечення виконання цільових показників щодо підготовки для повторного використання та рециклінгу побутових відходів;

6) організація роботи пунктів роздільного збирання побутових відходів;

7) забезпечення ліквідації несанкціонованих сміттєзвалищ у межах населених пунктів;

8) передача відходів, власник яких не встановлений, суб'єктам господарювання у сфері управління відходами для їх оброблення;

9) надання інформації, проведення роз'яснювальної та просвітницької роботи серед населення щодо управління відходами;

10) визначення одиниці вимірювання обсягу наданої послуги з управління побутовими відходами;

11) затвердження норм надання послуги з управління побутовими відходами;

12) затвердження інвестиційних програм суб'єктів господарювання у сфері управління побутовими відходами;

13) встановлення тарифів на послугу з управління побутовими відходами, а також тарифів на збирання, перевезення, відновлення, видалення побутових відходів окремо за видами побутових відходів (змішані, великогабаритні, ремонтні, небезпечні);

14) укладення договорів з організаціями розширеної відповідальності виробників щодо запровадження приймання та роздільного збирання видів побутових відходів, на які поширюється розширена відповідальність виробника.

Відповідно статті 25 Закону України „Про місцеве самоврядування в Україні”, до компетенції сільських, селищних, міських рад входить:

1) надання відповідно до законодавства згоди на розміщення на території села, селища, міста нових об'єктів, у тому числі місць чи об'єктів для управління відходами;

2) вирішення питань управління небезпечними відходами у складі побутових відходів;

3) затвердження місцевих планів управління відходами;

4) визначення адміністратора послуги з управління побутовими відходами;

Відповідно статті 30 Закону України „Про місцеве самоврядування в Україні” до відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать:

1) організація управління побутовими відходами, відходами будівництва та знесення, знешкодження та захоронення трупів тварин;

2) розроблення та реалізація місцевих планів управління відходами;

3) затвердження норм надання послуг з управління побутовими відходами;

4) визначення одиниці виміру обсягу наданих послуг з управління побутовими відходами;

5) визначення у встановленому порядку суб'єктів господарювання, які здійснюють збирання, перевезення, відновлення та видалення побутових відходів;

6) прийняття рішення про початок та закінчення опалювального періоду з урахуванням кліматичних умов згідно з будівельними нормами і правилами, правилами технічної експлуатації теплових установок і мереж, державними санітарними нормами і правилами та іншими нормативними документами;

7) запровадження роздільного збирання побутових відходів та забезпечення виконання цільових показників щодо підготовки для повторного використання та рециклінгу побутових відходів;

8) забезпечення ліквідації несанкціонованих сміттєзвалищ у межах населених пунктів;

9) передача відходів, власник яких не встановлений, суб'єктам господарювання у сфері управління відходами для їх оброблення;

10) надання інформації та проведення просвітницької роботи серед населення щодо управління відходами;

11) встановлення тарифу на послугу з управління побутовими відходами та тарифів на збирання, перевезення, відновлення та видалення побутових відходів як окремих його складових;

12) затвердження інвестиційних програм суб'єктів господарювання у сфері управління побутовими відходами.

Відповідно статті 33 Закону України „Про місцеве самоврядування в Україні” до відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать:

1) підготовка і подання на затвердження ради проєктів місцевих програм охорони довкілля, участь у підготовці загальнодержавних і регіональних програм охорони довкілля;

2) здійснення контролю за діяльністю суб'єктів господарювання у сфері управління побутовими відходами;

3) здійснення контролю за додержанням юридичними та фізичними особами вимог у сфері управління відходами та розгляд справ про адміністративні правопорушення або передача їх матеріалів на розгляд інших державних органів у разі порушення законодавства про управління відходами.

Підписано 02 листопада 2023 року Меморандум про співпрацю та партнерство між Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України, Полтавською обласною державною адміністрацією, Полтавською, Кременчуцькою, Лубенською, Кобеляцькою міськими радами.

Меморандум передбачає розроблення та впровадження інвестиційного проєкту створення сучасних потужностей з оброблення побутових відходів на території територіальних громад Полтавської області, удосконалення системи управління побутовими відходами.

Технічне завдання до інвестиційного проєкту та регіонального плану з питань управління відходами в Полтавській області розглянуто та затверджено Науково-технічною радою Департаменту екології та природних ресурсів Полтавської обласної державної (військової) адміністрації та робочою групою з питань управління відходами в Полтавській області.

Кременчуцькою, Кобеляцькою, Лубенською, Полтавською міськими та Терешківською сільською територіальними громадами проводиться робота щодо виділення земельних ділянок для подальшого розміщення сучасних потужностей з оброблення побутових відходів, розроблення та затвердження відповідної документації.

З 2015 року на території Полтавської області було заключено більш ніж 12 договорів про співробітництво територіальних громад щодо вирішення питань у сфері управління відходами, зокрема в: Полтавському районі (ініціатори – Ковалівська ТГ, Машівська ТГ, Новосанжарська ТГ); Лубенському районі (ініціатори – Пирятинська ТГ, Лубенська ТГ, Оржицька ТГ, Хорольська

ТГ); Миргородському районі (ініціатори – Миргородська ТГ, Петрівсько-Роменська ТГ, Гадяцька ТГ); Кременчуцькому районі (Кременчуцька ТГ, Горішньоплавська ТГ, Глобинська ТГ).

2.1.3 Програми, стратегії, плани дій Державні програми, стратегії, плани дій

1. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки (затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695).

Головними цілями Стратегії є: формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах; підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів; розбудова ефективного багаторівневого врядування.

2. Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року (схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 р. № 820-р). Стратегія спрямована на створення умов для підвищення стандартів життя населення шляхом впровадження системного підходу управління відходами на державному та регіональному рівні, зменшення обсягів утворення відходів та збільшення обсягу їх відновлення. Реалізація цієї Стратегії здійснюється трьома етапами: перший – 2017-2018 роки, другий – 2019-2023 роки, третій – 2024-2030 роки. Головні принципи Стратегії:

ієрархії управління відходами, який передбачає дії стосовно управління відходами у такій послідовності

запобігання утворенню відходів з метою оптимізації процесів проектування видобутку ресурсів, виробництва товарів (екодизайн) та утворення відходів;

підготовку до відновлення – створення цілої галузі для проведення перевірки, очистки чи визначення придатності продуктів або їх компонентів для повторного їх використання без попередньої обробки;

відновлення відходів – оброблення з поверненням у виробничий цикл різних матеріалів, що містяться у відходах;

інші види оброблення відходів, у тому числі, використання відходів як вторинних енергетичних ресурсів;

захоронення відходів – захоронення їх у спеціально обладнаних місцях/об'єктах та знищення (знешкодження) на установках, що відповідають екологічним нормативам, лише у разі відсутності можливості виконати попередні ступені ієрархії;

переходу до економіки замкненого циклу, який передбачає, що обсяг продуктів, матеріалів і ресурсів використовується в економіці якомога довше і утворення відходів мінімізується;

наближеності, який передбачає для зменшення потенційних ризиків від забруднення відходами їх відновлення якомога ближче до джерел утворення;

попередженості, який за наявності доказів екологічного ризику слід вжити відповідних запобіжних заходів;

спільної відповідальності, участі органів державної влади, органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання, а також громадськості під час прийняття рішень щодо досягнення цілей екологічної політики;

розширеної відповідальності виробника, який передбачає відповідальність виробників та імпортерів продукції за прийняття повернутої продукції та

відходів, що лишилися після її використання, а також подальше управління відходами;

самодостатності, який передбачає створення інтегрованої адекватної мережі об'єктів з оброблення і видалення відходів, що дасть змогу державі чи регіону забезпечити самостійне відновлення та видалення власних відходів.

Цілі Стратегії:

визначення та розв'язання ключових проблем розвитку управління відходами в Україні на інноваційних засадах;

визначення пріоритетних напрямів діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, організацій, установ, підприємств, громадських організацій та суспільства в цілому щодо переходу системи управління відходами на інноваційну модель;

визначення шляхів та методів удосконалення існуючої інфраструктури з управління відходами, які не суперечать інноваційній моделі;

забезпечення сталого розвитку України шляхом виконання завдань, спрямованих на екологічну та ресурсну безпеку;

зменшення адміністративного навантаження на суб'єктів господарювання, підвищення якості надання адміністративних послуг;

забезпечення законності та передбачуваності адміністративних дій.

3. Національний план управління відходами до 2033 року (затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.12.2024 № 1353-р).

Національний план управління відходами до 2033 року є рамковим документом планування і окреслює головні напрямки, у яких слід рухатися для реалізації державної політики управління відходами, натомість, регіональні та місцеві плани управління відходами покликані встановити конкретні заходи, визначити необхідні об'єкти інфраструктури, технології, які враховують місцеві умови, економічні розрахунки та спроможність реалізації. Окремими напрямками державної політики у сфері управління відходами є зменшення захоронення біовідходів та запобігання утворенню відходів.

З метою реалізації НПУВ до 2033 року визначено наступні пріоритетні цілі:

1 – удосконалення та наближення національного законодавства до вимог європейського законодавства на виконання положень Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом у сфері управління відходами;

2 – упровадження економічних інструментів для удосконалення сфери управління відходами;

3 – удосконалення інституційної структури та зміцнення кадрового потенціалу у сфері управління відходами;

4 – реформування системи інформаційного забезпечення у сфері управління відходами;

5 – забезпечення розбудови та модернізації інфраструктури управління відходами;

6 – підвищення обізнаності населення щодо управління відходами.

Відповідно до визначених пріоритетних цілей НПУВ передбачає виконання загальних завдань та заходів, які стосуються вдосконалення законодавчого регулювання, інституційної структури, інформаційного забезпечення сфери управління відходами загалом, створення інфраструктури. Реалізація завдань та